

Společenská odpovědnost firem v jednotlivých evropských průmyslových odvětvích

Diplomová práce

Studijní program:

N0413A050007 Podniková ekonomika

Studijní obor:

Management podnikových procesů

Autor práce:

Mgr. Adéla Babková

Vedoucí práce:

Ing. Pavla Švermová, Ph.D.

Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Zadání diplomové práce

Společenská odpovědnost firem v jednotlivých evropských průmyslových odvětvích

Jméno a příjmení: **Mgr. Adéla Babková**
Osobní číslo: E19000320
Studijní program: N0413A050007 Podniková ekonomika
Studijní obor: Management podnikových procesů
Zadávací katedra: Katedra podnikové ekonomiky a managementu
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a výzkumných otázek diplomové práce.
2. Formulace základních principů společenské odpovědnosti firem.
3. Charakteristika vybraných průmyslových odvětví Evropy.
4. Analýza společenské odpovědnosti firem ve vybraných průmyslových odvětvích Evropy.
5. Porovnání projevů společenské odpovědnosti vybraných firem ve zvoleném průmyslovém odvětví.
6. Formulace závěrů diplomové práce na základě stanovených výzkumných otázek, včetně ekonomického zhodnocení.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

65 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- BLOWFIELD, M. a A. MURRAY. 2019. *Corporate Social Responsibility*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-879775-3.
- EUROPEAN COMMISSION. 2019. *A vision for the European industry until 2030* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 [cit. 2020-09-28]. ISBN 978-92-76-08792-2. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/339d0a1b-bcab-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>.
- KAŠPAROVÁ, K. a V. KUNZ. 2013. *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4480-3.
- ORTOVÁ, M. a kol. 2011. *Společenská odpovědnost firem, aplikace ISO 26000 v Evropě*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-807-6.
- SEKNÍČKA, P. a A. PUTNOVÁ. 2016. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5545-8.
- PROQUEST. 2019. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Konzultant: Vladimír Křivan, ŠKO-ENERGO, s.r.o.

Vedoucí práce:

Ing. Pavla Švermová, Ph.D.
Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání práce:

1. listopadu 2020

Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2022

Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

5. května 2021

Mgr. Adéla Babková

Anotace

V průběhu 20. století došlo po celém světě k událostem a jevům, které lidstvo vedly k myšlenkám o dopadech svého působení na životní prostředí, planetu a společnost. Vznikly tak pojmy společenská odpovědnost firem a s ní související trvale udržitelný rozvoj, jimiž se v dnešní době aktivně zabývají subjekty z různých sektorů a které se v mnoha odvětvích staly normou a samozřejmostí. Tato diplomová práce se zabývá projevem a dopady společensky odpovědného přístupu společností ze sektoru energetického průmyslu v zemích Evropy a jejím cílem je tyto aspekty identifikovat a mezi vybranými subjekty z České republiky a dalších evropských zemí je vzájemně porovnat. K zodpovězení stanovených výzkumných otázek tato práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní přístup k výzkumnému šetření a sleduje deklarované využívání jednotlivých druhů nástrojů společenské odpovědnosti ve vztahu k ekonomické výkonnosti v případě dvaceti vybraných společností evropského energetického sektoru.

Klíčová slova

Společenská odpovědnost firem, CSR, udržitelný rozvoj, evropský energetický sektor, nástroje společenské odpovědnosti firem, reportování o společenské odpovědnosti firem, firemní filantropie, ekonomická výkonnost

Annotation

Corporate Social Responsibility in Different Industrial Sectors in Europe

During the 20th century, various events and phenomena took place around the world which led mankind to think about the impact of its actions on the environment, the planet and society and therefore two concepts appeared: Corporate Social Responsibility and Sustainable Development. Entities from various sectors nowadays actively deal with these concepts because they have become standard and a matter of course in many sectors. This diploma thesis observe manifestations and impacts of socially responsible approach of companies from the european energy industry and its aim is to identify these aspects and compare them among the selected czech and other european companies. To answer the research questions, set out in the introduction, this work combines qualitative and quantitative research approach and monitors the declared use of various types of social responsibility tools in relation to the economic performance of twenty selected companies from the european energy sector.

Key words

Corporate social responsibility, CSR, sustainable development, european energy sector, corporate social responsibility tools, corporate social responsibility reporting, corporate philanthropy, economic performance

Obsah

Obsah.....	9
Seznam tabulek.....	12
Úvod.....	13
Cíl práce.....	14
Struktura diplomové práce.....	14
Výzkumné cíle a výzkumné otázky.....	15
1 Společenská odpovědnost firem.....	17
1.1 Vývoj konceptu CSR.....	17
1.2 Nejednotnost vymezení konceptu společenská odpovědnost firem.....	19
1.2.1 Příklady definic společenské odpovědnosti.....	20
1.3 Sféry a aktivity společenské odpovědnosti firem.....	22
1.3.1 Tři základní pilíře společenské odpovědnosti.....	22
1.3.2 Firemní filantropie a sponzorství.....	23
1.3.3 Jiná třídění aktivit společenské odpovědnosti firem.....	24
1.4 Náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem.....	25
1.4.1 Náklady spojené se společenskou odpovědností firem.....	25
1.4.2 Přínosy společenské odpovědnosti firem.....	26
1.5 Dimenze dobrovolnosti a související právní normy.....	27
1.5.1 Legislativa v České republice.....	28
1.5.2 Opatření na úrovni Evropské unie.....	28
1.6 Standardy a normy spojené se společenskou odpovědností.....	30
1.6.1 Norma ISO 26000, Společenská odpovědnost firem.....	30
1.6.2 Norma ISO 14001, Systém environmentálního managementu.....	30
1.6.3 Norma ISO 50001, Systém managementu hospodaření s energií.....	31
1.6.4 Norma ISO 9001, Systém managementu kvality.....	32
1.6.5 Normy OHSAS 18001 a ISO 45001: 2018, Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.....	32
1.7 Reportování o společenské odpovědnosti firem.....	33
1.7.1 Global Reporting Initiative (GRI).....	34
2 Sektor energetického průmyslu v Evropě.....	35
2.1 Uvedení do oblasti energetiky.....	35
2.1.1 Strategická role energetiky.....	35
2.1.2 Rozdílné a měnící se přírodní podmínky.....	36

2.1.3	Současné trendy v energetice	36
2.2	Obnovitelná energie.....	37
2.2.1	Zdroje obnovitelné energie.....	37
2.2.2	Spotřeba obnovitelné energie	38
2.3	Neobnovitelná energie	39
2.3.1	Spotřeba energií z neobnovitelných zdrojů.....	39
2.3.2	Import a export neobnovitelných zdrojů energií	40
2.3.3	Výroba elektřiny z neobnovitelných zdrojů	40
2.4	Legislativa související s energetikou	41
2.4.1	Legislativa České republiky	41
2.4.2	Legislativa Evropské unie	42
3	Použité metody	43
3.1	Základní přístup k výzkumnému šetření	43
3.2	Zpracování dat	44
3.2.1	Obsahová analýza zpráv o společenské odpovědnosti.....	45
3.2.2	Kvalitativní sekundární analýza dat	46
3.2.3	Další využití metody a postupy	46
3.3	Metody výběru zkoumaných subjektů a výběru dat.....	47
3.3.1	Způsob výběru zkoumaných subjektů.....	48
3.3.2	Vybrané subjekty.....	48
4	Výzkumné závěry.....	50
4.1	Výzkumný cíl č. 1: Identifikovat projevy společenské odpovědnosti firem energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.	50
4.1.1	Výzkumná otázka č. 1	50
4.1.2	Výzkumná otázka č. 2	57
4.2	Výzkumný cíl č. 2: Porovnat projevy společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.	66
4.2.1	Výzkumná otázka č. 3	67
4.3	Výzkumný cíl č. 3: Identifikovat dopady společenské odpovědnosti firem energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.	73
4.3.1	Výzkumná otázka č. 4	74
4.3.2	Výzkumná otázka č. 5	77
4.4	Výzkumný cíl č. 4: Porovnat dopady společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.	81
4.4.1	Výzkumná otázka č. 6	82

4.5 Výzkumný cíl č. 5: Vzájemně porovnat společnosti napříč sektorem evropského energetického průmyslu ve vztahu k využívaným nástrojům a dopadům společenské odpovědnosti firem.....	85
4.5.1 Výzkumná otázka č. 7	85
4.5.2 Výzkumná otázka č. 8	91
Závěr.....	94
Seznam použitých zdrojů.....	98
Přílohy	110
Seznam příloh.....	110
Příloha A: Seznam základních standardů rámce Global Reporting Initiative	111
Příloha B: Tabulka výskytů standardů GRI v CSR reportech vybraných subjektů.....	113
Příloha C: Tabulka výskytů sledovaných standardů ISO v publikovaných dokumentech vybraných subjektů.....	115
Příloha D: Kvalitativní analýza dokumentů českých energetických subjektů (Skupina ČEZ, Energetický a průmyslový holding, a.s.): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem.....	117
Příloha E: Kvalitativní analýza dokumentů vybraných energetických společností z jiných zemí Evropy (Energias de Portugal, S.A., E.ON SE): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem.....	124

Seznam tabulek

Tab. 1: Společnosti z evropského energetického sektoru ve výběrovém souboru.....	49
Tab. 2: Skóre výskytu indikátorů dle GRI ve CSR zprávách českých společností.....	55
Tab. 3: Celkové skóre výskytu indikátorů GRI v CSR reportech společností ze zemí mimo Českou republiku.....	60
Tab. 4: Skóre společností z evropských zemí kromě České republiky podle skupin standardů GRI	63
Tab. 5: Hodnoty korelačního koeficientu pro vztah skóre GRI a původ společnosti v České republice či mimo ni (původ společnosti)	71
Tab. 6: EBITDA, výdaje na dobročinné účely a jejich poměr v případě českých energetických společností za rok 2019 (v mil. eur)	74
Tab. 7: EBITDA, výdaje na dobročinné účely a jejich poměr v případě energetických společností z dalších evropských zemí za rok 2019 (v mil. eur).....	78
Tab. 8: Spearmanovy korelační koeficienty pro vztahy poměru (vypočítaného v podkapitole 4.3) a původu společnosti, EBITDA a skóre GRI.....	83
Tab. 9: Souhrnná tabulka sledovaných charakteristik.....	87
Tab. 10: Dílčí průměry pro jednotlivé velikostní kategorie a typy společností	89
Tab. 11: Dílčí Spearmanovy korelační koeficienty pro vztahy jednotlivých charakteristik subjektů ve výběrovém souboru.....	92
Tab. B: Výskyty standardů GRI v CSR reportech vybraných subjektů (příloha B)	113
Tab. C: Výskyty sledovaných standardů řad ISO v publikovaných dokumentech vybraných subjektů (příloha C).....	115

Úvod

Dnešní doba, kterou lze charakterizovat pomocí termínů, jakými jsou globalizace, proměnlivost prostředí, věk komunikačních a informačních technologií aj., přináší všem ekonomickým subjektům nové a těžké výzvy. Nejrůznější organizace, společnosti a podniky hledají nové a efektivní způsoby dosahování a zvyšování své konkurenceschopnosti a zlepšování své pozice na trhu, a tak se stále častěji skloňovanými pojmy stávají např. strategie trvale udržitelného rozvoje a společenská odpovědnost firem, která je předmětem této diplomové práce. Termín společenská odpovědnost firem je překladem anglického výrazu Corporate Social Responsibility (zkr. CSR) a skrývá se za ním mnoho různých a různě širokých definic. Např. Pavel Skácelík uvádí, že: *„Společenská odpovědnost firem je trendem, který apeluje na změnu orientace firem z krátkodobých na dlouhodobé cíle, z maximálního na optimální zisk. Společensky odpovědné firmy se chovají tak, aby zohlednily potřeby svého vnitřního i vnějšího prostředí, aby přispívaly k udržitelnému rozvoji, aby byly transparentní a aby obecně napomáhaly celkovému zlepšování stavu společnosti.“* (Skácelík, 2010, s.7)

Na nejednotnost a rozdílnosti v chápání a interpretaci vymezení konceptu CSR upozorňuje Vilém Kunz, který za důvody této nejednotnosti označuje rychlost vývoje celé problematiky a také její šíři a souvislost s dalšími obory. Za společné rysy definic a základy budování společenské odpovědnosti ve firmách označuje motiv dobrovolnosti a náhled na firmu jako na součást společnosti, z čehož pak vyplývají její práva a povinnosti (Kunz, 2012, s. 14-15). Obecně lze říci, že společenská odpovědnost firem označuje koncept, jehož hlavní myšlenkou je dobrovolná iniciativa firem ve smyslu sledování dopadů vlastních činností a zlepšování podmínek ve třech hlavních oblastech, a to v oblasti environmentální, sociální a ekonomické.

Tato diplomová práce koncept společenské odpovědnosti sleduje ve vazbě na sektor energetického průmyslu v zemích Evropy a porovnává projevy společensky odpovědného přístupu firem a jeho důsledky mezi energetickými společnostmi v České republice a v dalších evropských zemích. Teoretická část vychází z odborných publikací a dalších zdrojů, jakými jsou odborné články, příslušné relevantní elektronické zdroje aj. Praktická část pak na poznatky z teoretické části navazuje a rozpracovává zkoumanou oblast

v konkrétním zvoleném průmyslovém sektoru energetiky, a to na základě analýzy sekundárních zdrojů dat a za využití zejména kvalitativních metod šetření. Důvodem těchto voleb je dostupnost potřebných dat a informací s ohledem na zaměření práce.

Cíl práce

Cílem práce je pak identifikovat a vzájemně porovnat projevy a dopady společenské odpovědnosti firem mezi společnostmi z oblasti energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy. Mezi důvody volby tohoto sektoru lze jmenovat jeho specifika, mezi která lze řadit jeho závislost na přírodních podmínkách, strategickou nezbytnost tohoto druhu produkce a nové trendy, které lze v energetice v současné době sledovat. I v této oblasti ale společnosti hledají cesty k úspěchu, k získávání konkurenční výhody a upevňování pozice na trhu, a tak lze podnikové strategie, které jsou v souladu s udržitelným rozvojem, a projevy CSR sledovat i v tomto sektoru.

Struktura diplomové práce

V úvodu předkládané diplomové práce jsou uvedeny její dílčí výzkumné cíle a k nim stanovené výzkumné otázky. Diplomová práce je dále rozčleněna do kapitol, z nichž první obsahuje hlubší teoretické uvedení do problematiky společenské odpovědnosti firem a představuje její projevy a její jednotlivé oblasti tak, jak jsou charakterizovány v odborných zdrojích. Druhá kapitola se věnuje obecně vybranému typu průmyslu, tedy sektoru energetiky, a uvádí její charakteristiky a výše zmíněná specifika. Třetí kapitola seznamuje s použitými metodami a zdůvodňuje volbu jednotlivých metod, a to jak z hlediska výběru zkoumaných energetických společností, tak také výběru, sběru a zpracování dat. Tato kapitola se také věnuje představení vybraných firem a podmínkám zemí, ve kterých tyto subjekty působí. Čtvrtá kapitola pak shrnuje výzkumné závěry ve formě odpovědí na jednotlivé, v úvodu stanovené, výzkumné otázky, a to podle dílčích výzkumných cílů. Celkové shrnutí diplomové práce a dosažených poznatků pak obsahuje závěr, za nímž jsou ve formě seznamu uvedeny všechny použité zdroje.

Výzkumné cíle a výzkumné otázky

V návaznosti na vytyčený hlavní cíl práce, který je uveden výše, byly stanoveny následující dílčí výzkumné cíle a na ně navazující výzkumné otázky. Na ty pak postupně odpovídají výzkumné závěry této diplomové práce ve čtvrté kapitole, kterých bylo dosaženo na základě provedeného výzkumného šetření.

Výzkumný cíl č. 1: Identifikovat projevy společenské odpovědnosti firem energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

- Výzkumná otázka č. 1: Jaké nástroje společenské odpovědnosti využívají firmy energetického průmyslu v České republice?
- Výzkumná otázka č. 2: Jaké nástroje společenské odpovědnosti využívají firmy energetického průmyslu v dalších zemích Evropy?

Výzkumný cíl č. 2: Porovnat projevy společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

- Výzkumná otázka č. 3: Využívají firmy energetického průmyslu stejné nástroje společenské odpovědnosti v České republice a v dalších zemích Evropy? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?

Výzkumný cíl č. 3: Identifikovat dopady společenské odpovědnosti pro firmy energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

- Výzkumná otázka č. 4: Jaké jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem energetického průmyslu v České republice?
- Výzkumná otázka č. 5: Jaké jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem energetického průmyslu v dalších zemích Evropy?

Výzkumný cíl č. 4: Porovnat dopady společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

- Výzkumná otázka č. 6: Jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností stejné mezi společnostmi energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?

Výzkumný cíl č. 5: Vzájemně porovnat společnosti napříč sektorem evropského energetického průmyslu ve vztahu k využívaným nástrojům a dopadům společenské odpovědnosti firem.

- Výzkumná otázka č. 7: Jsou využívané nástroje a dopady společenské odpovědnosti firem stejné v celkovém vzájemném porovnání vybraných energetických společností? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?
- Výzkumná otázka č. 8: Existují mezi sledovanými charakteristikami společenské odpovědnosti vybraných subjektů nějaké souvislosti?

1 Společenská odpovědnost firem

První kapitola této diplomové práce je věnována teoretickému uvedení do problematiky společenské odpovědnosti firem a předkládá některé definice tohoto konceptu, seznamuje s jeho jednotlivými sférami a projevy, věnuje se nákladům a přínosům společenské odpovědnosti, uvádí legislativní rámec tohoto konceptu a nakonec nastiňuje, jakými normami se mohou firmy v oblasti společenské odpovědnosti řídit.

Jak již bylo uvedeno výše, aktivity CSR jsou dobrovolnou iniciativou firem, která znamená sledování dopadů různých druhů podnikových činností, také aktivní zmírňování těch negativních (např. v oblasti životního prostředí), zlepšování pracovních podmínek apod. Druhů těchto aktivit je mnoho a do společenské odpovědnosti lze řadit jak jednotlivé využívané nástroje podle sfér CSR, které budou popsány níže, tak také vyšší úroveň společenské odpovědnosti v podobě celkových podnikových strategií sledujících trvale udržitelný rozvoj a principy společenské odpovědnosti. V tomto případě se podle autora Davida Jonese koncept CSR stává pro sledované společnosti jejich základní filosofií a organizace takových společností je budována na hodnotách etiky v podnikání, na základních myšlenkách trvale udržitelného rozvoje a ekologie, na myšlenkách pomoci místním komunitám apod. Podniky pak z aktivního přístupu v oblasti CSR těží různé výhody, mezi kterými autor zmiňuje např. hrdost zaměstnanců na svou práci pro společensky odpovědného zaměstnavatele a také na svůj podíl na dobročinné akci (Jones, 2014, s. 106-107). Různé společnosti z různých zemí, rozdílných velikostí, z různých podnikatelských odvětví a s různou organizační strukturou se tak v současné době těmito otázkami aktivně zabývají a snaží se svým přístupem získat výhody na svou stranu.

1.1 Vývoj konceptu CSR

Autoři Michael Blowfield a Alan Murray uvádí, že v roce 2005 deník The Economist vydal sérii článků kritických k CSR, co-by fenoménu provázejícímu špatné řízení ve firmách. Tyto články byly kritické také k manažerům, kteří v té době věřili v přínosnost tohoto konceptu pro jejich společnosti, přičemž za důležité téma ho označilo jen 35 % z nich. Oproti tomu již v roce 2008 The Economist zveřejnil novou sérii článků, ve kterých již bylo na CSR nahlíženo mnohem příznivěji a ze závěrů šetření vyplynulo, že pro 96 % manažerů představovalo CSR příslib finančních přínosů a pro 56 % z nich bylo CSR tématem

s vysokou prioritou. Autoři pak také upozorňují na to, že v posledním desetiletí došlo mezi podniky k odklonu od termínu společenská odpovědnost firem a že velmi často užívaným pojmem se namísto CSR stala „*corporate sustainability*“, tedy podniková udržitelnost, která je ale v podstatě obsahově shodná (Blowfield, Murray, 2019, s. 3-4).

Dopady podnikatelských aktivit se přitom různí autoři i samotné podniky zabývají již mnoho desítek let. Např. v roce 1889 vydal průmyslník Andrew Carnegie článek „*Wealth*“ (tedy Bohatství), v němž shrnul své myšlenky o povinnostech prosperujících podnikatelů vůči společnosti, ve které působí. Od 30. let 20. století pak začaly vznikat první skutečně teoretické texty na téma CSR (tamtéž, s. 39, 42). V roce 1953 vydal svou knihu „*Social Responsibilities of the Businessman*“ autor Howard R. Bowen (Bowen, 2013), který se sice ve své práci zaměřuje na společenskou odpovědnost samotného podnikatele (nikoliv firmy jako celku), ale je i tak v současnosti považován za klíčového teoretika konceptu CSR.

Je třeba také dodat, že vývoj této tematiky jde ruku v ruce s vývojem již výše zmíněného obecnějšího konceptu udržitelného rozvoje. Od první průmyslové revoluce, která začala v druhé polovině 19. století, průmyslové státy sledují, jak aktivity lidské populace (včetně průmyslu) ovlivňují životní prostředí a společenský smír. Krize a problémy, ke kterým pak došlo během 20. století, přinesly myšlenku, že je nutné nalézt a zavést udržitelný způsob fungování naší společnosti. Zmíněnými problémy bylo např. ubývání ozónové vrstvy, postupné snižování biodiverzity, znečišťování životního prostředí a také často diskutované globální oteplování. Kromě toho se mimo jiné lidstvo během 20. století potýkalo s americkými finančními krizemi, ropnými šoky v 70. letech a katastrofami v 80. letech, jakými byl např. výbuch jaderné elektrárny Černobyl nebo havárie ropného tankeru Exxon Valdez. V reakci na tyto a další události byla v roce 1987 ve studii *Naše společná budoucnost* Světové komise Organizace spojených národů pro životní prostředí a rozvoj, kterou v té době vedla norská premiérka Gro Harlem Brundtlandová, představena první definice udržitelného rozvoje. Tato definice vymezuje pravidlo, že uspokojování našich potřeb v současnosti nesmí omezit uspokojování potřeb generací v budoucnosti (youmatter, 2020).

1.2 Nejednotnost vymezení konceptu společenská odpovědnost firem

Obecné vymezení pojmu společenská odpovědnost firem je poměrně problematické. Mnoho různých autorů a také organizací a firem uvádí své vlastní definice a členění sfér CSR a jednotná definice tohoto konceptu tak prakticky neexistuje. Autoři Vilém Kunz a Klára Kašparová nejednotnost definice vysvětlují tím, že „(...) *společenská odpovědnost firem je založena na dobrovolnosti, nemá striktně vymezené hranice a tím dává prostor jak k široké diskusi, tak i k velmi širokému chápání a interpretaci tohoto komplexního konceptu jednotlivými zájmovými skupinami.*“ V prostředí České republiky tito autoři za hlavní společné aspekty CSR identifikují snahy o to být dobrým zaměstnavatelem, dodržovat zásady etického chování, jednat transparentně, podporovat region a místní komunity, platit daně dle stanovených pravidel a prodávat kvalitní zboží a služby (Kašparová, Kunz, 2013, s. 12-15).

Za společné rysy různých vymezení CSR obecně pak Kunz označuje pět nejčastěji používaných pojmů, kterými jsou tři základní oblasti CSR (sociální, ekonomická a environmentální sféra, které jsou podrobněji popsány níže), dále motiv dobrovolnosti, a nakonec role stakeholderů (Kunz, 2012, s. 15). Stakeholderi jsou v teorii CSR klíčovým pojmem, který označuje zainteresované aktéry, kteří buď sami mají nějaký vliv na činnost podniku nebo se jich podnikové aktivity nějakým způsobem dotýkají. Pro přehlednost problematiky jsou stakeholderi děleni do dvou skupin, z nichž primární stakeholderi jsou přímo propojeni s činností dané společnosti (akcionáři, zaměstnanci, dodavatelé, zákazníci, orgány státní správy a místní komunita) a sekundární, kteří jsou firmě vzdálenější (konkurence, média, zájmové skupiny a odbory) (Seknička, Putnová, 2016, s. 169-170)

Zajímavé je, že vývoj definice pojmu společenské odpovědnosti firem se díky této nejednotnosti stal sám o sobě předmětem výzkumných prací některých autorů. V roce 2011 tak byla např. vydána studie S. Rahmana, která sleduje, jak se v definicích CSR v průběhu 20. století po desetiletích objevovaly jednotlivé oblasti tohoto konceptu a jeho různá dílčí témata. Těmito oblastmi jsou: zapojení stakeholderů, závazky vůči společnosti jako celku, transparentnost, odpovědnost a etika, dodržování právních norem a lidských práv, ekonomický rozvoj, zlepšování kvality života, ochrana životního prostředí a dobrovolnictví. Jak autor uvádí, tak v 50. a v 60. letech byl hlavním tématem společenské odpovědnosti

vztah firmy a společnosti, v 70. letech pak byly užívány širší definice, které obsahovaly také etiku, zlepšování kvality života a pomoc při řešení místních problémů. V 80. letech lze nově sledovat témata dobrovolnosti a filantropie a také ziskovost. V 90. letech se definice společenské odpovědnosti firem vyznačují zájmem o dopady činností na přírodní podmínky a planetu Zemi a po roce 2000 pak zahrnují prakticky všechna jmenovaná témata (Rahman, 2011, s. 173-174). Podobně jednotlivá témata a oblasti CSR a také různé společenské změny po desetiletích 20. století rozpracovávají Blowfield a Murray. Tito autoři tak např. identifikují v 70. letech přechod od odpovědnosti leaderů k odpovědnosti firem a 80. léta jako období počátků teorie stakeholderů a zavádění principů společenské odpovědnosti do manažerské praxe. Situaci od roku 2000 pak charakterizují pojmy jako např. udržitelnost, řešení chudoby, podnikání v době klimatické změny aj. (Blowfield, Murray, 2019, s. 42)

1.2.1 Příklady definic společenské odpovědnosti

Své definice pojmu CSR tak nabízí nejrůznější autoři, organizace a také společnosti z podnikatelské sféry. Některá tato vymezení jsou širší a některá naopak užší. Např. David Crowther a Güler Aras svůj pohled na širší možnosti definice CSR staví na dimenzi vztahů a uvádí, že: „*The broadest definition of corporate social responsibility is concerned with what is – or should be – the relationship between global corporations, governments of countries and individual citizens. More locally the definition is concerned with the relationship between a corporation and the local society in which it resides or operates.*“ Širší pojetí CSR tak vymezují pomocí úrovně vztahů mezi globálními korporacemi, vládami a občany. Naproti tomu staví nejužší vymezení pomocí vztahů mezi firmou a jejím nejbližším okolím (Crowther, Aras, 2008, s. 10).

Vymezení společenské odpovědnosti podle Evropské komise pak zdůrazňuje roli firmy jako iniciátora aktivit CSR, přičemž definuje také podpůrnou roli veřejné správy. Definice CSR, kterou Evropská komise mimo jiné pojímá jako etiku v jednání firem, dodržování legislativních norem a také zohlednění zákaznických, environmentálních a společenských zájmů v podnikových strategiích a činnostech firem, zní takto: „*(...) the responsibility of enterprises for their impact on society and, therefore, it should be company led. (...) Public authorities can play a supporting role through voluntary policy measures and, where necessary, complementary regulation.*“ (European Commission, 2021)

V českých podmínkách své vysvětlení konceptu společenské odpovědnosti firem nabízí např. Lucie Kuldová a Pavel Seknička společně s Annou Putnovou. Pojetí Kuldové vyjmenovává jednotlivé sféry společensky odpovědných aktivit podniků, protože podle ní: *„(...) podniky, které přijaly zásady CSR za své, si dobrovolně stanovují vysoké etické standardy, snaží se minimalizovat negativní dopady na životní prostředí, pečují o své zaměstnance, udržují s nimi dobré vztahy a přispívají na podporu regionu, ve kterém podnikají.“* (Kuldová in Kašparová, Kunz, s. 14) Seknička a Putnová pak označují CSR za etickou koncepci podnikání, která dále zahrnuje pojmy, jakými jsou trvale udržitelný rozvoj, dobré občanství aj. Tito autoři tak CSR vymezují jako: *„(...) moderní koncept podnikání, které zohledňuje nejen ekonomické zájmy firmy, ale také sociální a ekologické otázky. Vyžaduje orientaci na dlouhodobé cíle a ochotu pracovat pro celkové zlepšení stavu společnosti.“* (Seknička, Putnová, 2016, s. 160-161)

Specifická vymezení pak lze sledovat také v definicích z podnikatelské sféry, která je, vzhledem k výše uvedenému požadavku dobrovolnosti celého konceptu na straně firem, také významným aktérem formování této problematiky. Např. společnost PricewaterhouseCoopers společenskou odpovědnost shledává jako zohledňování potřeb jednotlivých skupin stakeholderů. CSR tak má být: *„(...) the proposition that companies are responsible not only for maximizing profits, but also for recognising the needs of such stakeholders as employees, customers, demographic groups and even the regions they serve.“* (PricewaterhouseCoopers in Blowfield, Murray, 2019, s. 7) Toto vymezení oproti výše uvedeným reflektuje základní poslání podnikání v klasickém pojetí, a to tvorbu, resp. maximalizaci zisku, kterou pak jako jedinou odpovědnost firem prosazuje tradiční kritik konceptu CSR, Milton Friedman, který tvrdí, že: *„Existuje jedna a jediná společenská odpovědnost podnikání – používání zdrojů a vytváření aktivit vedoucích ke zvýšení zisku vlastníků, pokud se stále pohybujeme v pravidlech hry.“* (Friedman in Seknička, Putnová, 2016, s. 168)

1.3 Sféry a aktivity společenské odpovědnosti firem

Také pojetí členění společenské odpovědnosti firem do jednotlivých sfér se mezi různými autory odlišuje. Poměrně častým je dělení aktivit CSR do tří základních oblastí neboli pilířů (ekonomický, environmentální a sociální pilíř), které používá např. Kuldová a Seknička společně s Putnovou, a které je použito také v této diplomové práci. Existují ale také širší pojetí a členění CSR aktivit, která buď podrobněji rozčleňují aktivity v rámci tří základních pilířů, nebo která CSR aktivity člení podle jiných faktorů. Příklady takových dělení jsou pak uvedeny níže.

1.3.1 Tři základní pilíře společenské odpovědnosti

Těmito třemi pilíři jsou oblasti ekonomická, sociální a environmentální a toto dělení obsahově odpovídá modelům 3P a 3E, které jednotlivé pilíře označují jako „*people – planet – profit*“ a „*ethics – economics – environment*“ (Seknička, Putnová, 2016, s. 161). Model 3P představuje odklon od pohledu na podnikání, který bývá charakterizován jako „*Profit Only*“. Martina Ortová a kol. pak model 3P spojují s pojmem Triple-Bottom-Line, který zastupuje myšlenku o možnosti měření výkonnosti podniku pomocí ekonomických ukazatelů, ale také sociálních a ekologických měřítek. „*Znamená to fungování s ohledem na tzv. Triple-Bottom-Line, kdy se firma soustředí nejen na ekonomický růst, ale i na environmentální a sociální aspekty své činnosti (...)*.“ (Ortová et al., 2011, s. 10)

Ekonomická sféra, neboli aspekty „*profit*“ nebo „*economics*“, tak v praxi obsahuje např. zpracovaný etický kodex a stanovená pravidla jednání se zákazníky, dodavateli a investory, dialog mezi akcionáři a daným podnikem, dodržování závazků, práv a smluv, ochranu duševního vlastnictví, podnikovou protikorupční politiku a aktivity proti kartelovým dohodám, praní špinavých peněz a dalším negativním jevům apod. Environmentální pilíř (aspekty „*planet*“ a „*environment*“) pak představuje identifikaci a sledování dopadů podnikových činností na životní prostředí a také aktivity k jejich zmírňování a snižování a ochranu přírodních zdrojů. Do této oblasti tak lze např. řadit definovanou ekologickou politiku firem a ekologickou produkci, investice do zavádění a používání šetrných technologií, ekologicky šetrné výsledné produkty a služby aj. Sociální sféra (aspekty „*people*“ a „*ethics*“) obsahuje dialog se stakeholdery a spolupráci s nimi, firemní

sponzoring, dárcovství a filantropii, dodržování lidských práv a rozvoj lidského kapitálu. Tato oblast také mimo jiné zahrnuje zlepšování pracovních podmínek zaměstnanců, ochranu jejich zdraví a zajišťování bezpečnosti při práci, zajišťování rovnosti v příležitostech pro různé skupiny a oblast vyváženosti osobního a pracovního života pracovníků – tzv. work-life balance. (Kuldová, 2012, s. 18-19, Seknička, Putnová, 2016, s. 164) Sociální sféru lze právě podle prostředí, ve kterém působí, rozčlenit na interní, kterou tvoří podniková sociální politika zaměřená na péči o zaměstnance, a externí, která obsahuje filantropii firem, podporu místních komunit aj. (Ortová et al., 2011, s. 10)

1.3.2 Firemní filantropie a sponzorství

Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, nástroje firemní filantropie lze řadit mezi aktivity sociální sféry CSR. Jak uvádí Kuldová, jedná se o různé způsoby podpory dobročinných projektů nebo veřejně prospěšných aktivit, v České republice nejčastěji ve finanční podobě. Podobnou variantou také může být tzv. matchingový fond na dobročinné účely, do něhož přispívají zaměstnanci, a společnost pak vybranou sumu peněz ve fondu ze svých prostředků znásobí. Dalšími možnostmi mohou být firmami pořádané charitativní aukce a výstavy aj. (Kuldová, 2012, s. 25) Kunz pak zdůrazňuje rozdílnost pojmů firemní filantropie a firemního sponzorství, které se odlišují v tom, co daná společnost za svůj příspěvek získává, protože v případě firemní filantropie firmy nezískávají žádnou přímou odměnu. Naopak v případě podnikového sponzorství může být protihodnotou příspěvku např. propagace, reklama atd. Dlouhodobější charakter pak mají podnikové programy podpory veřejně prospěšných projektů a firemního dárcovství prostřednictvím firemních nadací, které společnosti pro tyto účely zakládají (Kunz, 2012, s. 55-56).

Kunz pak do firemní filantropie řadí také nefinanční způsoby pomoci různým subjektům. Takovými nástroji jsou poskytovaná školení a vzdělávání, příp. poradenství, aktivní zapojení do činnosti některé neziskové organizace, dále dary nebo zápůjčky produktů nebo podnikového majetku, bezplatné poskytování podnikových služeb nebo jejich poskytnutí se slevou, dobrovolnictví zaměstnanců, bezplatné zapůjčení prostor nebo jejich pronájem pro různé pořádané akce atd. (tamtéž, s. 57)

1.3.3 Jiná třídění aktivit společenské odpovědnosti firem

Někteří autoři pak uvádějí podrobnější dělení CSR aktivit a ke třem základním pilířům přidávají další oblasti. Např. Kuldová aktivity CSR kromě výše uvedeného členění do tří základních sfér rozvádí do podrobnějšího systému, který u jednotlivých nástrojů rozlišuje, zda jsou realizovány uvnitř podniku (např. pracovní podmínky, vzdělávání, firemní komunikace aj.) nebo zda jsou zacíleny směrem ven (např. aktivity k ochraně životního prostředí, jednání se zákazníky aj.) (Kuldová, 2012, s. 19).

Blowfield a Murray pak identifikují dokonce sedm oblastí, kterými jsou aktivity na úrovni vedení firem (např. stanovení firemních hodnot a vizí, etika v podniku), dále tržní aktivity (odpovědnost vůči zákazníkům, produktová odpovědnost, etika soutěže aj.), zaměstnanecké otázky (rovnost a rozmanitost, zdraví, bezpečnost, vyrovnanost pracovního a rodinného života, komunikace se zaměstnanci atd.), aktivity v oblasti dodavatelského řetězce (snaha být dobrým zákazníkem svým dodavatelům, dodržování environmentálních a sociálních standardů a prosazování sociální a ekonomické inkluze v celém dodavatelském řetězci apod.), angažování stakeholderů (jejich identifikace a identifikace jejich potřeb, konzultace se stakeholdery, transparentnost reportování apod.), aktivity v komunitě (finanční a jiné dary, zaměstnanecké dobrovolnictví, dobré sousedské vztahy aj.) a aktivity v oblasti ochrany životního prostředí (např. plánování dopravy, využívání zdrojů a energií, management nakládání s odpady a otázka znečišťování, produktová environmentální odpovědnost) (Blowfield, Murray, 2019, s. 10-11).

Sedm oblastí společenské odpovědnosti (v tomto případě již ne společenské odpovědnosti firem), také zohledňuje norma ISO 26000, která je blíže představena v kapitole 1.6.1. Ta v rámci CSR sleduje oblasti organizace a managementu, podmínek práce, lidských práv, dále oblasti péče o spotřebitele, korektní způsoby podnikání, životní prostředí a rozvoj lokálních komunit (Ortová et al., 2011, s. 12-13).

1.4 Náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem

Otázka nákladů a přínosů společenské odpovědnosti firem v sobě skrývá odůvodnění, proč se společnosti z podnikatelské sféry aktivně zabývají svou společenskou odpovědností a jaké na ní musí vynaložit prostředky. Různými aspekty a dimenzemi nákladů a ceny aktivit společenské odpovědnosti z pohledu firem, také jejichmi přínosy a benefity a způsoby měření těchto veličin, se ve svém článku zabývají Geoffrey B. Sprinkle a Lauren A. Maines. Přínosy CSR, které se projevují také na mimopodnikové úrovni, se pak zabývají i další autoři, např. Jana Trnková a Paulina Księżak.

1.4.1 Náklady spojené se společenskou odpovědností firem

Diskutovaným tématem ohledně společenské odpovědnosti firem je její cena, kterou samozřejmě nepředstavují pouze sumy finančních darů firem na dobročinné účely. Jednotlivé činnosti a aktivity, spadající do CSR, přitom lze vyjádřit pomocí jejich finanční hodnoty, kterou společnosti, ve snaze dosáhnout benefitů ze CSR plynoucích, vynakládají. V otázce nákladů CSR je podle autorů Sprinkle a Maines třeba brát v úvahu dvě hlavní položky, kterými jsou samotné náklady na jednotlivé aktivity CSR a také náklady ztracené příležitosti, které představují rozdíl mezi případným ziskem po zdanění z alternativní činnosti a náklady skutečně vydanými na aktivity CSR (Sprinkle, Maines, 2010, s. 448).

Cena, kterou firma zaplatí v případě finančního nebo produktového dárcovství se rovná nákladům poníženým o daňové a další úlevy. V případě firemního dobrovolnictví jsou náklady na CSR spojené s poklesem produktivity v důsledku úbytku pracovních sil na pracovišti nebo dokonce s najímáním dodatečných pracovníků k pokrytí této snížené produktivity. Autoři zároveň upozorňují, že umožnění firemního dobrovolnictví v podnicích ale často probíhá v obdobích, kdy je vytíženost zaměstnanců nižší, náklady příležitosti jejich uplatnění v zaměstnání se blíží nule a umožnění jejich dobrovolnictví je pro firmu méně nákladné než firemní finanční nebo produktové dárcovství. Další položkou nákladů CSR mohou být pro firmu náklady na najímání zaměstnanců, jejichž pracovní náplní je samotná CSR, tedy identifikace a koordinace jednotlivých aktivit apod. V případě environmentální sféry pak cena CSR představuje odhad rozdílu mezi náklady environmentálně šetrné varianty produkce a alternativními náklady dřívějšího nebo tradičnějšího způsobu produkce. V tomto případě ale může jít rovnou o benefit, pokud náklady environmentálně šetrnější varianty

vychází nižší než u varianty druhé. Mezi další náklady pak lze počítat ztráty v tržbách, pokud společnost přichází o zákazníky v důsledku jejich odrazení ve snaze o jejich zapojení do dobročinných aktivit. Otázkou jsou také dopady firemních aktivit CSR, do kterých firma své zaměstnance běžně zapojuje, na jejich pracovní výkon (tamtéž, s. 448-449).

1.4.2 Přínosy společenské odpovědnosti firem

Vzhledem k tomu, že základním požadavkem na CSR je, aby byl dobrovolnou iniciativou ze strany firem, je logické hledat jeho přínosy a benefity zejména pro podniky. Jak uvádí Skácelík: „*Společensky odpovědná firma získává přijetím konceptu CSR řadu benefitů, které jsou převážně nefinanční povahy. Tyto benefity však následně stimulují i růst zisku v číselném vyjádření, jelikož odpovědná firma se může stát pro zákazníky či investory mnohem lákavější, protože zvýšení prodeje a lepší investiční pozice vedou v konečném důsledku k ziskům i finančního charakteru.*” (Skácelík, 2010, s. 11-12) Seknička a Putnová pak uvádějí, že již mnoho výzkumů potvrdilo pozitivní korelaci mezi aktivním přístupem firem k CSR a jejich výkonností v ekonomickém smyslu (Seknička, Putnová, 2016, s. 177).

Finanční stránkou a možnostmi kvantifikace přínosů pro firmy se zabývají také autoři Sprinkle a Maines. Ti jako přínosy pro firmy identifikují různé druhy úspor jejich nákladů a výdajů, jakými jsou např. daňové úlevy v podobě odpočtů, osvobození od daně a snížení některých daní v návaznosti na realizaci některých CSR aktivit. Další výhodou a poměrně významnou úsporou nákladů je propagace těchto společensky odpovědně jednajících firem. Aktivitám CSR se dostává publicity v různých typech médií a firmy pak těží z této propagace, která je pro ně prakticky zdarma. Aktivní přístup k CSR firmám přináší výhody i v oblasti lidských zdrojů, kde, díky zájmu, motivaci a zejména lepšímu udržení zaměstnanců, dochází k dosahování úspor v porovnání se situacemi obměň a fluktuace zaměstnanců, které firmám případně přináší dodatečné náklady. Další úspory nákladů autoři identifikují v oblastech vývoje a produkce a dále v poprodejních nákladech díky využívání technologií šetrných k životnímu prostředí, inspirovaných přirozenými jevy v přírodě apod. Přínosem pro firmy je pak snižování nákladů spojených s různými druhy selhání, a to jak již v průběhu výroby, tak také v poprodejní fázi, kdy se firmy mohou vyhnout nákladům spojeným se zárukami apod. Dochází také ke snižování nákladů na risk management,

snižování pravděpodobnosti restrikcí a přísnějšího dohledu regulujících autorit atd. (Sprinkle, Maines, 2010, s. 449-451)

Autoři Seknička a Putnová pak shrnují přínosy aktivního přístupu k CSR podle Jany Trnkové, která jako příklady jmenuje vyšší transparentnost a důvěryhodnost, dlouhodobou udržitelnost podniku, zvýšený zájem investorů, zájem a udržení kvalitních zaměstnanců, konkurenční výhodu a rozpoznání značky spotřebiteli, lepší vyjednávací pozici podniku i do budoucna, budování dobrého jména a dobrých vztahů s okolím, snižování rizika stávek a podobných problémů, úspory vyplývající z využívání ekologických technologií atd. (Trnková in Seknička, Putnová, 2016, s. 176-177)

Paulina Księżak ale navíc přidává pohled na přínosy CSR také ze strany společnosti, tedy druhé hledisko, ze kterého lze přínosy CSR posuzovat. Výhodami společensky odpovědného přístupu firem pro společnost tak jsou: poskytování vzdělávání a zvyšování kvalifikace občanů, zlepšené pracovní příležitosti, zlepšování veřejného zdraví, celkový rozvoj ekonomiky, infrastruktury a technologií, ochranu životního prostředí, v konečném důsledku také celkové zvyšování životních standardů apod. (Księżak, 2016, s. 61) Otázku celospolečenských přínosů CSR zmiňují také Sprinkle a Maines. Kvantifikace těchto benefitů je podle nich složitá a nevyhnutelně obsahuje prvek subjektivity. Autoři jako příklady uvádí přínos získání nového bydlení pro některé rodiny, obdržení daru z pohledu osoby s nějakým druhem postižení nebo přínos zajištění základních potřeb a lékařské péče potřebným dětem jako výsledky CSR aktivit některých organizací (Sprinkle, Maines, 2010, s. 451).

1.5 Dimenze dobrovolnosti a související právní normy

I když jsou aktivity společenské odpovědnosti vymezovány zejména jako dobrovolné aktivity firem v rámci různých společensky odpovědných iniciativ, programů a strategií, tak existují některé otázky, které jsou legislativně upravené, příp. se o jejich úpravu usiluje. Dimenzi dobrovolnosti přitom lze sledovat ve třech stupních, které uvádí Seknička a Putnová, přičemž nejvolnějším přístupem je absolutní dobrovolnost, kterou podporují jak firmy a svazy zaměstnanců, tak také mezinárodní organizace (Seknička, Putnová, 2016,

s. 175). Tito autoři ale tvrdí, že: „(...) je zřejmé, že plná dobrovolnost CSR bude pro příští roky neudržitelná, a to nejenom pro velké či státem vlastněné podniky.“ (tamtéž, s. 184) Druhým stupněm je tzv. „*smart regulation*“, tedy přístup chytré regulace, spočívající v zákonném ustanovení minimálních standardů, které ale firmám stále umožňuje realizaci vlastních představ a přístupů k CSR. Třetím a nejpřísnějším stupněm pak jsou vymahatelná pravidla, které požadují např. neziskové organizace argumentující tím, že v případě opaku se aktivity firem v oblasti CSR mohou stávat spíše nástrojem firemní propagace a reklamy (tamtéž, s. 175-176).

1.5.1 Legislativa v České republice

V jednotlivých oblastech společenské odpovědnosti pak lze v návaznosti na třetí stupeň dobrovolnosti v českých podmínkách identifikovat mimo jiné zákonné normy, které jednotlivé činnosti, aspekty a jevy upravují, jmenují práva různých skupin a subjektů a také ukládají a stanovují různým subjektům a skupinám jejich povinnosti. Ekonomickou oblast tak upravuje např. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a dále také zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu atd. Sociální oblast upravuje např. sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon) aj. (Zákony pro lidi, 2021) Environmentální sféru pak upravují např. zákony č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, dále zákon č. 458/2000 Sb. (o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů) aj. (Ministerstvo životního prostředí, 2021)

1.5.2 Opatření na úrovni Evropské unie

I když se tato diplomová práce zabývá společenskou odpovědností firem v energetickém průmyslu napříč celou Evropou, je třeba zmínit vliv legislativy Evropské unie, jejíž opatření a další kroky ovlivňují chod v jejích členských zemích, včetně České republiky. Seknička a Putnová uvádí, že: „*Evropská unie dlouhodobě podporuje sociálně odpovědné chování firem a po firmách také požaduje řadu kroků, které nejsou v právních normách jednotlivých*

států uzákoněny. “ V rámci této podpory Evropská unie podniká různé kroky a přijímá různá opatření, mezi které lze jmenovat např. vytvoření aliance propojující Evropskou komisi, zastoupení jednotlivých členských států a také firem z roku 2006 nebo vznik neziskové organizace CSR Europe v roce 1995, jejímž partnerem pro Českou republiku je organizace Business Leaders Forum. Mezi cíle CSR Europe patří propagace myšlenek společenské odpovědnosti firem a podnikatelské etiky, prohlubování dialogu zainteresovaných zájmových skupin, poradenská a vzdělávací činnost v oblasti CSR, podpora změn v legislativách směrem ke snadnějšímu zavádění CSR principů aj. (Seknička, Putnová, 2016, s. 174-175) Závazek k podpoře společenské odpovědnosti v zemích Evropské unie přitom vzešel již z Lisabonské smlouvy, která byla přijata v prosinci roku 2007 (Ortová et al., 2011, s. 11).

V říjnu roku 2014 Rada EU a Evropský Parlament přijaly Směrnici č. 2014/95/EU, o vykazování nefinančních informací, která stanovuje povinnost vykazovat nefinanční informace v požadované struktuře velkým firmám. Malé a střední podniky tuto povinnost nemají z důvodu dlouhodobé snahy Evropské unie o snižování jejich administrativní zátěže. Směrnice je pak nástrojem, který stanovuje pravidla pro systematické, jednotné a srovnatelné vykazování s cílem následného efektivního hodnocení. Cílem, který tento krok zastřešuje, je snaha Evropské komise o přechod k udržitelnému hospodářství, a tedy dosahování ziskovosti v dlouhodobém horizontu zároveň s ochranou životního prostředí a dosahováním sociální spravedlnosti. Jmenovaná směrnice byla s účinností od 1.1.2017 implementována do výše zmíněného českého zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Ten stanovuje povinnost zveřejňovat nefinanční informace velkým podnikům, jejichž průměrný počet zaměstnanců k rozvahovému dni překročí 500, a které jsou zároveň tzv. subjektem veřejného zájmu (tedy jsou účetní jednotkou se sídlem v České republice, jsou obchodní společností a emitují investiční cenné papíry k obchodování na regulovaném evropském trhu, příp. jsou finanční institucí). Tyto společnosti jsou pak povinny nefinanční informace zveřejňovat buď jako součást výroční zprávy společně s informacemi finančními, nebo také samostatně. Zveřejňování nefinančních informací tak představuje: „(...) *sdělování zpráv podniku o jeho aktivitách především ze sociální, environmentální a etické oblasti. Informace o kultuře podniku, péči o své zaměstnance a zákazníky či životním prostředí vypovídají o podniku a jeho budoucím vývoji stejně významně, jako např. informace o ziskovosti a zhodnocování kapitálu společnosti.*“ (Mikulášková, Batelková, Malinková in Helísek, 2020, s. 71-74)

1.6 Standardy a normy spojené se společenskou odpovědností

Se společenskou odpovědností firem je spojováno také několik norem, podle nichž mohou jednotlivé firmy v této oblasti postupovat, a často jmenovanou je již výše zmíněná norma ISO 26000, kterou lze považovat za základ v této problematice. Dalšími normami pro společenskou odpovědnost firem obecně jsou např. AA 1000 AccountAbility a SA 8000 (Social Accountability) (Seknička, Putnová, 2016, s. 177-180). Vzhledem k šíři aktivit a nástrojů, které jsou do CSR započítávané, a také k celkovému zaměření této diplomové práce, je ale třeba zmínit také další standardy, jakými jsou ISO 14001, EMAS (Systém ekologického řízení a auditu), ISO 9001, ISO 50001, OHSAS 18001, resp. ISO 45001 aj. Mezi standardy společenské odpovědnosti firem lze také řadit metodiku Global Reporting Initiative (GRI), která je zaměřená na vykazování informací o CSR. Tomuto standardu se věnuje podkapitola 1.7.1 v následující části práce.

1.6.1 Norma ISO 26000, Společenská odpovědnost firem

Norma ISO 26000 Mezinárodní organizace pro standardizaci (zkr. ISO), která je označována jako průvodce společenskou odpovědností, byla schválena v září roku 2010. Byla vytvořena největší pracovní skupinou, kterou kdy organizace ISO vytvořila, a ta čítala přibližně 400 odborníků, kteří pocházeli z 99 zemí, ze 42 organizací ze soukromého i veřejného sektoru a z šesti hlavních zájmových skupin (z oblasti průmyslu, služeb a výzkumu, dále byli zastoupeni spotřebitelé, odbory a samotné vlády). Tato norma představuje návod na implementaci společenské odpovědnosti v různých typech organizací o různých velikostech a uspořádáních, tedy v podnikatelském sektoru, neziskových organizacích, odborových organizacích apod. (Ortová et al., 2011, s. 12-13) Norma ISO 26000 není určena k certifikaci a mezi její cíle patří např. použitelnost ve všech druzích organizací, zvyšování důvěryhodnosti a konkurenceschopnosti firem, dodržování souladu s dříve vydanými kodexy, podpora jednotné terminologie CSR aj. (Seknička, Putnová, 2016, s. 177-178)

1.6.2 Norma ISO 14001, Systém environmentálního managementu

Sférou ochrany životního prostředí se zabývá norma ISO 14001 s názvem Systém environmentálního managementu, patřící do skupiny norem ISO 14000 týkajících se managementu v otázkách životního prostředí. Normu ISO 14001 mezi standardy,

související se společenskou odpovědností, řadí např. Business Leaders Forum, které uvádí, že: „*Subjekt splňující podmínky normy ISO 14001 podporuje ochranu životního prostředí a prevenci znečišťování v rovnováze se sociálními a ekonomickými potřebami. Organizace se musí zavázat k neustálému zlepšování svého vlivu na životní prostředí.*“ Subjekty identifikují svou výchozí pozici ve všech otázkách svého působení na životní prostředí proto, aby mohlo být řádně nastaveno jejich řízení, a to jak v případě pozitivních, tak také negativních dopadů. Organizace následně musí všechny tyto aspekty vyhodnocovat a v případě negativních jevů aktivně pracovat na snižování jejich dopadů (Business Leaders Forum, 2021).

Subjekty pak mohou od příslušných akreditovaných orgánů ze třetích stran podle této normy získat certifikaci. Sama společnost ISO ale upozorňuje, že certifikace (a s ní spojený proces k jejímu dosažení) není povinná, i když její dosažení komunikuje zainteresovaným aktérům environmentálně odpovědný přístup, správnou implementaci standardu a dosažení vytyčených cílů. Mezi výhodami, které má samotné zavedení normy ISO 14001 společnosti přinést, jsou pak jmenovány dosahování konkurenční a finanční výhody díky zvyšování efektivnosti a snižování nákladů, dosahování firemních strategických cílů při začlenění environmentálních témat do podnikového managementu, zlepšení podnikové reputace a důvěry stakeholderů, podpora environmentálně odpovědného přístupu také v dodavatelském řetězci apod. (International Organization for Standardization, 2015, s. 4, 8)

1.6.3 Norma ISO 50001, Systém managementu hospodaření s energií

Další normou, kterou se mohou společnosti ve snaze o environmentálně odpovědný přístup řídit, je ISO 50001, Systém managementu hospodaření s energií. Norma stanovuje šetrné a hospodárné způsoby využívání energií, které mohou, kromě benefitů pro životní prostředí a celou naši planetu, dané společnosti přinést snížení celkového využívání energií a s ním spojené snížení nákladů. Dílčími cíli, požadavky a úkoly, které tato norma firmám přináší, jsou vytvoření podnikové politiky efektivnějšího využívání energií, stanovení pevných cílů a ukazatelů jejího plnění a sledování její účinnosti. Dalšími úkoly jsou sběr, vyhodnocování a analýza dat, týkajících se spotřeby energií a neustálé zlepšování systému managementu hospodaření s energiemi. Certifikace plnění tohoto standardu je pak opět nepovinná (International Organisation for Standardization, 2018a, s. 2-5).

1.6.4 Norma ISO 9001, Systém managementu kvality

Řízením kvality ve firmách se zabývá norma ISO 9001, Systém managementu kvality, spadající do skupiny norem ISO 9000. Norma ISO 9001 se týká především ekonomické sféry společenské odpovědnosti, protože pomáhá definovat vztahy mezi dodavatelskou společností a jejím zákazníkem. Podobně jako norma ISO 14001, je i norma ISO 9001 určena k certifikaci nezávislými akreditovanými společnostmi a principem jejího uplatnění je sledování naplňování jejich požadavků u podnikových dodavatelů. Sledují se oblasti jako závazek managementu dodavatelské firmy ohledně poskytované kvality, její přístup k managementu procesů, zpracovávání příchozích objednávek, prodeje a celkový přístup k zákazníkům, způsoby řešení zákaznických stížností apod. Mezi přínosy zavedení této normy lze řadit navazování a udržování skutečně kvalitních a přínosných dodavatelsko-odběratelských vztahů, které lze stavět např. na deklaraci dodavatele o tom, že jeho systém managementu kvality splňuje požadavky této normy, dále hodnocením dodavatele ze strany jeho zákazníků nebo také výše zmíněnou certifikací. Přínosné dodavatelsko-odběratelské vztahy na straně podniku, v tomto případě zákazníka, vyžadují přesnou specifikaci požadavků a očekávání, která má dodavatel plnit. Norma pak požaduje, aby dodavatel monitoroval úroveň uspokojení svých zákazníků a jejich zpětnou vazbu tak, aby svůj systém managementu kvality neustále zlepšoval (International Organisation for Standardization, 2016, s. 4, 8-10).

1.6.5 Normy OHSAS 18001 a ISO 45001: 2018, Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Oblastí interní sociální sféry, konkrétně otázkami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zkr. BOZP), se od roku 2018 zabývá norma ISO 45001: 2018, jejíž celý název zní Systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Certifikace v souladu s novou normou opět není povinná, ale pro podniky může být užitečná (International Organisation for Standardization, 2018b, s. 4) podobně, jako v případě výše jmenovaných standardů. Na základě potřeby nadnárodní harmonizace v oblasti řízení BOZP došlo k nahrazení dřívější normy OHSAS 18001, přičemž lhůta pro přechod k využívání nové normy byl stanoven na březen roku 2021. Portál BOZPinfo.cz jejich rozdíl identifikuje takto: „*Účelem normy OHSAS 18001 bylo umožnit organizaci řídit rizika a zlepšit výkonnost BOZP, zatímco*

účelem normy ISO 45001 je umožnit organizaci proaktivně zlepšit výkonnost BOZP v prevenci úrazů a poškození zdraví. Nová norma ISO 45001 je tedy prvotně zaměřena na prevenci a proaktivní řízení rizik.“ (Vala, 2018)

Kromě jiných aspektů se norma ISO 45001 zabývá kontextem dané společnosti, vedením a zodpovědností za BOZP, plánováním, podporou, provozem a dále hodnocením a posuzováním výkonnosti. Důležitý je opět požadavek neustálého zlepšování. Aspekt kontextu dané společnosti požaduje, aby norma ISO 45001 odpovídala její základní strategii. Společnost určuje vnitřní a vnější faktory, které mohou mít vliv na dosahování stanovených cílů v řízení BOZP, a také očekávání příp. potřeby, týkající se řízení BOZP, u všech zainteresovaných aktérů. V otázce vedení a zodpovědnosti došlo s přechodem k nové normě ke změně. V případě normy OHSAS 18001 je pro odpovědnost za oblast BOZP jmenován jeden člen z vrcholového managementu. V případě normy ISO 45001 nese celý vrcholový management zodpovědnost za prevenci úrazů při práci a jiných újem na zdraví a také za „*bezpečná a zdravá pracoviště*“. Norma ISO 45001 předpokládá podnikovou kulturu a politiku BOZP a oproti normě OHSAS 18001 také mnohem širší a obsáhlejší komunikaci této oblasti se zaměstnanci (školení, konzultace, účast zaměstnanců aj.). V oblasti plánování norma ISO 45001 stanovuje prvky, jakými jsou identifikace různých ohrožení a nebezpečí (včetně problémů, které mohou souviset s duševní stránkou zdraví díky vedení v podniku, zátěži, šikaně aj.), dále vyhodnocování a řízení rizik, která jsou sledována s ohledem na pravděpodobnost a jejich váhu, a také příležitosti ke zlepšování systému řízení BOZP (tamtéž).

1.7 Reportování o společenské odpovědnosti firem

Jak již bylo uvedeno výše, v současné době už je v některých zemích pro společnosti, splňující určitá kritéria, publikování jejich nefinančních informací povinné. CSR reporty, důležitý prvek zkoumané problematiky, jsou ale zpracovávány a publikovány mnoha společnostmi také čistě dobrovolně a často mají podobu samostatně a pravidelně vydávaného oficiálního dokumentu. Tyto zprávy o společenské odpovědnosti firem (někdy také označované pomocí termínu *udržitelný rozvoj*) jsou pak důležitým nástrojem komunikace různých společností a důraz se v jejich případě klade nejen na publikované informace, ale také na formu, design a další. Pomocí tohoto nástroje jsou zainteresovaným

stakeholderům firmami komunikována sdělení ohledně jednotlivých témat CSR a jsou tak mezi nimi a podniky budovány žádoucí vztahy, z nichž pak firmám plynou předpokládané přínosy podnikové společenské odpovědnosti.

Zveřejňováním informací, které lze označit za informace o podnikové společenské odpovědnosti, se některé firmy ve světě začaly zabývat ještě před 1. světovou válkou. V Evropě jsou pak počátky CSR reportingu spjaty se společností Shell, a to již od jejího vzniku. Předpokládá se, že společenské uvědomění o environmentálních tématech v 60. letech a problémy některých společností v 70. letech 20. století pak podniky vedly ke zveřejňování svých některých nefinančních informací ve svých výročních zprávách. Ve stejné době přitom v některých zemích došlo ke změně legislativ, a to s právě směrem k povinnému vykazování o tématech, jakými jsou zaměstnavatelské praktiky apod. V oblasti CSR reportování pak v 80. letech sice došlo k jistému poklesu, ale v 90. letech se CSR reportování navrátilo, a to i s mnoha iniciativami a programy ke správnému reportování (Blowfield, Murray, 2019, s. 179-180).

1.7.1 Global Reporting Initiative (GRI)

Podobně jako v jiných oblastech, také v případě CSR reportingu probíhá trend standardizace, kterou se zabývá např. organizace GRI. Té se ve své knize věnují i Seknička s Putnovou, kteří uvádí, že dnes již nezávislá organizace Global Reporting Initiative (GRI) nabízí svůj standard měření, vyhodnocování a vykazování tří hlavních skupin aspektů společenské odpovědnosti (tedy z oblasti ekonomické, environmentální a sociální) a také nabízí možnost ověření souladu firemních CSR reportů s pravidly tohoto standardu. Ověření ale není povinné, a dokonce se z důvodu nesledování obsahu a kvality, ale rozsahu při ověření u GRI, doporučuje ověření třetí stranou. Metodický rámec GRI je konstruovaný tak, aby byl využitelný bez ohledu na sektor nebo velikost společnosti a ve třech hlavních zmíněných oblastech jsou k tomu vymezeny podoblasti a výkonnostní indikátory. Podniky si pak ze seznamů, náležejících ke standardu, indikátory volí podle své úvahy (Seknička, Putnová, 2016, s. 181-182).

2 Sektor energetického průmyslu v Evropě

Jak již bylo zmíněno v úvodu, tato diplomová práce se zaměřuje na oblast společenské odpovědnosti evropských firem v sektoru energetického průmyslu. Tato kapitola je tak věnována jeho představení, seznámení s některými jeho specifiky a také s regulacemi, které se podnikatelské činnosti a firemní praxe v energetice v České republice a v Evropě týkají.

2.1 Uvedení do oblasti energetiky

Sektor energetiky je velice širokým pojmem, jeho význam je obrovský z mnoha hledisek a za jeho nejjobecnější vymezení lze pokládat definici Corporate Finance Institute, která zní: „*The energy sector is a category of companies in the business related to the production and supply of energy.*“ Energetika je v tomto pojetí chápána jako souhrn firem, které mají určitý vztah k oblasti produkce a dodávkám energií, a podílí se tak mimo jiné na její výrobě, uchovávání, přenosu a distribuci (Corporate Finance Institute, 2021). Často se tak jedná o velké koncerny více firem s různým zaměřením podnikatelské činnosti v rámci energetického sektoru a s velkým množstvím zaměstnanců. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky pak energetikou označuje: „*(...) oblasti elektroenergetiky, plynárenství, kapalných paliv, teplárenství a (...) jaderné energie (včetně koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem).*“ (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020a) Tato definice reflektuje úroveň tvorby a realizace veřejných politik, kterými se ústřední orgány státní správy zabývají. Obsahuje ale všechny, do energetiky zahrnované, oblasti.

2.1.1 Strategická role energetiky

V případě energetiky se jedná o sektor s obrovským významem pro každodenní život většiny obyvatel naší planety. Gentian Liko uvádí, že: „*Energy fuels global economic activity – a crucial input to nearly all of the goods and services of the modern world. Stable, reasonably priced energy supplies are the core to sustaining and improving the living standards of billions of people.*“ Autor tak zdůrazňuje roli energií, jako základního vstupu pro skoro všechnu současnou produkci, a také jako základního prvku pro udržování a zlepšování úrovně života lidí (Liko, 2019, s. 1). Energetika a každodenní potřeba její produkce na všech myslitelných úrovních je tak sektorem, jehož výstupy využívají lidé

po celém světě a jehož roli pro zajišťování energií pro další ekonomické sektory a subjekty, pro provoz veškerých služeb, včetně zajištění základních funkcí států apod. lze nazvat minimálně strategickou. Mnoho energetických společností je tak také vlastněno nebo spoluvlastněno jednotlivými státy. Závislost rozvoje evropských zemí na stálé dostupnosti různých zdrojů energie jako základ pro zabezpečení jednotlivých států a jejich občanů uvádí Anna Bluszczy: „*The sustainable development of European countries economies depends on the stable and permanent access to a variety of energy sources. Securing the reliable deliveries of the necessary minimum of energy in each country is a prerequisite for the security of the state and its citizens.*“ (Bluszczy, 2016, s. 1531-1532)

2.1.2 Rozdílné a měnící se přírodní podmínky

Dalším faktorem, který tuto oblast ovlivňuje, jsou rozdílné a postupně se měnící přírodní podmínky a rozdílná vybavenost zdroji energie, např. vodními toky, surovinovými zdroji apod. Eurostat uvádí, že: „*The mixture of fuels and their shares in (...) inland energy consumption in different countries depends on the natural resources available, the structure of their economies and also national choices in energy systems.*“, což vysvětluje rozdílné podíly jednotlivých druhů používaných paliv podmíněností dostupnými přírodními zdroji, strukturou ekonomik jednotlivých zemí a podobou jejich energetických systémů (Eurostat, 2020a, s. 18). Příkladem může být výhoda přírodních podmínek bohatých na obnovitelné zdroje energie v případě Islandu, který, jak bude uvedeno níže, v jejich využívání vyniká nad ostatními státy Evropy, a to díky geotermální energii. Island tak těží ze svých geologických a přírodních podmínek tektonicky aktivní oblasti, vyplývající z jeho umístění na Středoatlantském hřbetu (Ragnarsson, 2013, s. 1-2). Vzhledem k této podmíněnosti přírodními podmínkami, s jejichž různorodostí a změnami je třeba počítat, např. Evropská unie uplatňuje v případě vykazování údajů o vodní a větrné energii pro výrobu elektřiny pravidlo jejich normalizace k zohlednění ročních výkyvů počasí (Eurostat, 2020b).

2.1.3 Současné trendy v energetice

Energetika je také ovlivňována trendy, které jsou označovány jako dekarbonizace, decentralizace a digitalizace. Proces dekarbonizace úzce souvisí s environmentální sférou společenské odpovědnosti a představuje přechod k čisté ekonomice bez škodlivých emisí

uhlíku pomocí zvyšování podílu obnovitelné energie, které je věnována podkapitola 2.2. Účast velkého množství producentů na různých úrovních a také velkého množství odběratelů v energetické síti představuje pojem decentralizace energetiky. Ta tak mimo jiné umožňuje využívání obnovitelných zdrojů. Digitalizace neboli Energie 4.0 je pak označením pro široké využívání digitálních technologií, strojů a zařízení na všech úrovních energetických systémů, a to od samotné produkce energie až k technologiím využívaným konečnými uživateli. Hovoří se o inteligentní energii a o systémech managementu využívání energie založených na interakcích strojů mezi sebou nebo dokonce mezi strojem a člověkem (StartUs Insights, 2021).

Dekarbonizaci energetického sektoru se věnuje také Evropská komise, která ji označuje za jednu z podmínek úspěšné dekarbonizace průmyslu obecně a také za výzvu v oblasti klimatické změny a environmentálně odpovědného přístupu v členských státech Evropské unie. Dalšími takovými výzvami pro oblast energetiky pak jsou: obnovitelné zdroje energie a s nimi spojené dosahování a udržování vedoucí pozice ve světě, energetická efektivnost, nové šetrné technologie, dostupnost energie z nízkouhlíkových zdrojů, konkurenční ceny a dodávky energií aj. (European Commission, 2019, s. 11-12)

2.2 Obnovitelná energie

Jak již bylo naznačeno výše, jsou rozlišovány dva druhy energií, a to energie z obnovitelných a z neobnovitelných zdrojů, podle čehož jsou tyto druhy energie označovány jako energie obnovitelná a neobnovitelná. Vliv neobnovitelné energie na naši planetu a na životní prostředí a na něj navazující potřeba zvyšování podílu obnovitelné energie je často diskutovaným tématem ve veřejném prostoru, v médiích apod. Tato problematika úzce souvisí s udržitelným rozvojem a ochranou životního prostředí a zabývá se jí tato podkapitola.

2.2.1 Zdroje obnovitelné energie

Mezi zdroje obnovitelné energie jsou řazeny zejména vodní, solární, větrná a geotermální energie. Dalšími obnovitelnými zdroji energie jsou pak biomasa a energie z oceánu. Solární energie je využívána pro výrobu elektřiny za pomoci fotovoltaických panelů nebo díky

koncentrované solární energii. Větrnou energii lze pro výrobu elektřiny využívat za pomoci různých typů větrných turbín a vodní energii k výrobě elektřiny využívají vodní elektrárny, nejčastěji jako součást přehrad na říčních tocích. Výše zmíněná geotermální energie pak může být využívána k produkci elektrické energie, ale také rovnou k vytápění budov (Gorjian, 2017, s. 5-22). Podíl obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energií neustále narůstá, a to díky rostoucím cenám fosilních paliv, zájmu o snižování jejich negativních environmentálních dopadů apod. Nahrazování neobnovitelných zdrojů obnovitelnými je společně se zvyšováním energetické účinnosti označováno za nástroj snižování emisí oxidu uhličitého a řešení problému klimatické změny (Abolhosseini, Heshmati, Altmann, 2014, s. 2, 28).

2.2.2 Spotřeba obnovitelné energie

Spotřebě energií podle zdrojů a využití v Evropské unii a dalších státech Evropy se věnuje Eurostat. Uvádí se, že podíl obnovitelné energie v Evropské unii se mezi lety 2004 a 2019 více než zdvojnásobil, a to na 19,7 %. Přitom jedním ze stanovených cílů Evropské unie je, v souladu s jejím plánem stát se do roku 2050 klimaticky neutrálním kontinentem, dosažení 20% podílu obnovitelné energie do roku 2020. Rozdíl 0,3 % mezi skutečnou spotřebou a stanoveným cílem je pak prezentován jako úspěch s tím, že ale lze sledovat obrovské rozdíly ve spotřebě obnovitelné energie mezi jednotlivými státy. V celoevropském měřítku byly v roce 2019 vedoucími státy (mezi sledovanými) v podílu spotřeby obnovitelné energie Island se 78,2 %, Norsko s 73,7 % a Švédsko s 56,4 %. Nejnižší podíl obnovitelné energie v Evropě, tedy do 10 %, vykazují Lucembursko, Malta a Nizozemsko. Česká republika tento podíl v jednotlivých letech postupně zvyšovala, a to až na 16,2 % v roce 2019 (Eurostat, 2020b).

Dále Eurostat sleduje spotřebu obnovitelné energie ve třech oblastech, kterými jsou spotřeba elektrické energie, energie pro vytápění a chlazení, a nakonec energie využívaná v dopravě. Spotřeba elektřiny byla v roce 2019 kryta z obnovitelných zdrojů v Evropské unii ze 34,1 %. V celoevropském měřítku pak v roce 2019 v podílu spotřebované elektřiny z obnovitelných zdrojů vynikaly mezi sledovanými zeměmi Norsko se 109,1 % a Island se 100,6 %. Následovaly je Srbsko s 88,5 %, Rakousko se 75,1 % a Švédsko se 71,2 %. Nejnižší podíly, tedy do 10 % včetně, vykázaly v roce 2019 Kypr, Malta, Lucembursko, Maďarsko a Kosovo.

Česká republika v roce 2019 vykázala hodnotu tohoto podílu ve výši 14 %. Podíl obnovitelné energie využívané pro vytápění a chlazení pak v Evropské unii v roce 2019 činil 22,1 % a do této statistiky je započítávána také např. energie získávaná z geotermálních a hydrotermálních zdrojů. V Evropě pak v roce 2019 v tomto ukazateli dosáhl Island 79,4 %, následovaný Švédskem a Černou Horou, kdy obě země přesáhly 60 %. Naopak nejnižších podílů, tedy do 10 %, dosáhly Irsko, Velká Británie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko. Česká republika tento podíl v roce 2019 vykázala ve výši 22,6 % (tamtéž).

2.3 Neobnovitelná energie

Neobnovitelnými zdroji se pak rozumí tři druhy fosilních paliv, těžených z podpovrchových vrstev Země (ropa, zemní plyn a uhlí), a také jaderná energie. Neobnovitelnými jsou tyto zdroje energie nazývány proto, že na rozdíl od obnovitelných, jsou vyčerpitelné a samy se nedoplňují. V současné době je ale lidstvo na neobnovitelných zdrojích závislé (National Geographic, 2021). Fosilní paliva mohou být zpracovávána v elektrárnách k výrobě elektrické energie nebo mohou přímo pohánět některé stroje, především v dopravě, a to zejména v podobě benzínu, nafty nebo zkapalněného plynu pro provoz aut, nákladních aut, letadel, vlaků a lodí. Dále mohou být fosilní paliva využita pro vytápění domů a budov díky jejich spalování, což s sebou přináší dopady na životní prostředí v podobě emisí různých látek do ovzduší. Jaderná energie je využívána v jaderných elektrárnách k výrobě elektřiny turbínami, poháněnými vodní párou, která vzniká při zahřívání vody během jaderné reakce v rektoru. S tímto druhem výroby elektřiny je spojena otázka dlouhodobého a bezpečného uložení radioaktivních látek, které při této produkci vznikají, a také otázka rizik spojených s případnými haváriemi (Freedman, 2018, s. 296-297).

2.3.1 Spotřeba energií z neobnovitelných zdrojů

Celková spotřeba energií z neobnovitelných zdrojů je pak pro statistické účely Eurostatem dělena na spotřebu pevných fosilních paliv, ropné písků a břidlice, ropu a ropné produkty, zemní plyn, rašelinu, a jadernou energii. Nejvyšší spotřebu pevných fosilních paliv v Evropě vykazovaly mezi sledovanými státy roce 2018 (poslední rok, za který jsou data dostupná) Kosovo a Bosna a Hercegovina (oba státy přes 50 %), následované Srbskem a Polskem (oba státy přes 45 %). Česká republika v roce 2018 vykázala podíl spotřebované energie z pevných fosilních paliv ve výši 36,1 %, což je po Polsku druhé nejvyšší číslo Evropské

unie (přítom průměr podílu spotřeby energie z pevných fosilních paliv za Evropskou unií činil v roce 2018 14,2 %). Podíly spotřeby energie z pevných fosilních paliv do 5 % pak vykazují Malta, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Kypr, Estonsko, Island, Norsko, Moldávie, Spojené Království, Švédsko, Chorvatsko a Francie. Nejvyšší podíly spotřeby ropy a ropných produktů v roce 2018 vykazovaly Kypr (89,6 %), Lucembursko (64,7 %) a Malta (53,6 %). Estonsko pak vykázalo 74,1 % celkové spotřeby energie z ropných břidlic a písků. Podíl na celkové spotřebě energie tvořila energie ze zemního plynu maximálně 39,4 %, a to v případě Nizozemska, 30 % dále přesáhly ještě Itálie, Velká Británie, Maďarsko a Irsko. Oproti tomu Švédsko a Kypr nevyužívaly zemní plyn ani ze 2 %. Podíl jaderné energie na celkovém objemu spotřeby byl nejvyšší ve Francii se 42,3 %, kterou následovalo Švédsko se 32,9 %. Podíly vyšší než 20 % pak vykázalo Slovensko, Bulharsko, Slovinsko a Ukrajina (Eurostat, 2020a, s. 18-19).

2.3.2 Import a export neobnovitelných zdrojů energií

Se zajišťováním potřebných dodávek energií souvisí také import jednotlivých produktů energetiky sledovaný z hlediska Evropské unie. Do té je dovážena zejména surová ropa a zemní plyn. Dalšími komoditami jsou pak např. pevná fosilní paliva, nafta, topný olej, plynové a naftové oleje aj. Poslední jmenované jsou zároveň nejvíce vyváženou komoditou Evropské unie, kterou v exportech následují motorový benzin, zemní plyn, topný olej, elektřina a nafta. Zemí, ze které se do Evropské unie v roce 2018 nejvíce dováželo uhlí, surová ropa a zemní plyn, je Rusko. Uhlí je pak dováženo také ze Spojených států amerických, Kolumbie, Austrálie a dalších. Surová ropa je do Evropské unie dovážena kromě Ruska také z Iráku, Saúdské Arábie, Norska, Kazachstánu, Nigérie aj. a zemní plyn je kromě Ruska dovážen z Norska, Alžírsko a dalších zemí. Eurostat dále uvádí, že v roce 2018 bylo z celkové spotřeby ropy a ropných produktů v Evropské unii celých 94,6 % dovážených, v případě zemního plynu import pokrýval 83,2 % celkové spotřeby a v případě spotřeby pevných paliv import tvořil 43,6 %. Celková závislost Evropské unie na importu energií činila v roce 2018 58,2 % (tamtéž, s. 13-17).

2.3.3 Výroba elektřiny z neobnovitelných zdrojů

V případě produkce elektřiny z neobnovitelných zdrojů lze sledovat výrobu elektřiny zejména v tepelných a jaderných elektrárnách. Nejvyšší podíly elektřiny

vyrobené tepelnými elektrárnami mezi sledovanými zeměmi v roce 2019 vykázaly Kypr, Malta, Estonsko a Polsko, které se všechny pohybovaly na úrovni 90 %, příp. lehce pod touto hranicí. Nejnižší podíly pak vykázalo Norsko, Švédsko a Francie, které se všechny pohybovaly do 10 %. Česká republika v roce 2019 tento podíl vykázala ve výši 57 %, přičemž dalších 25 % tvořila elektřina získaná z jaderné energie. Nejvyšší podíl jaderné energie na produkci elektřiny vykázala Francie se 70 %, následovaná Slovenskem a Ukrajinou s přibližně 55 %, a Maďarskem a Belgií s necelými 50 % (tamtéž, s. 42).

2.4 Legislativa související s energetikou

Podobně jako jiné oblasti, také sektor energetiky je vázán příslušnou legislativou, a to na úrovni České republiky, tak také na úrovni Evropské unie. Vzhledem k šíři aktivit, které tento sektor zahrnuje, je i legislativa v této oblasti poměrně široká.

2.4.1 Legislativa České republiky

V českých podmínkách je základem zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, tedy energetický zákon, v aktuálním znění. K němu pak Energetický regulační úřad a Ministerstvo průmyslu a obchodu vydávají své vyhlášky, které následně upravují některé specifické oblasti a situace (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020b, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016). V současné době navíc probíhá příprava nového energetického zákona, která má lépe reflektovat výše zmíněné trendy a fenomény v sektoru energetiky, tedy digitalizaci, dekarbonizaci a decentralizaci energetiky (International Energy Club, 2020). K očekávaným důsledkům této legislativní změny lze jmenovat např., že: *„Dojde k rychlejšímu posunu směrem k novým energetickým bezuhelným řešením. (...) Fabriky se pokusí najít organizační a technologická opatření ke zlevnění výroby, budou hledat levnější klasické zdroje a půjdou ve větší míře i do udržitelných a cirkulárních alternativ, pokud jim to bude dávat ekonomický smysl. Takový vývoj navíc podporuje Evropská unie v Green Dealu, čili se tu otevírá obrovský prostor pro inovace v energetice.“* (Světlík in International Energy Club, 2020)

Dalšími českými legislativními normami pak jsou zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, a dále zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách (oba v aktuálním znění a s příslušnými vyhláškami) (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020b). Sektoru energetiky se dále týkají zákony č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, č. 263/2016 Sb., atomový zákon, č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, č. 254/2001 Sb. o vodách, dále nejružnější vyhlášky apod. (Zákony pro lidi, 2021)

2.4.2 Legislativa Evropské unie

Legislativa Evropské unie český právní řád ovlivňuje v mnoha oblastech, a tak energetika není výjimkou. Např. v říjnu 2016 Evropská komise představila soubor osmi legislativních návrhů s názvem Čistá energie pro všechny Evropany. Tyto návrhy se týkaly trhů s elektrickou energií, podpory obnovitelných energií, energetické účinnosti aj. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2017) V současné době tak má Evropská unie již v platnosti např. nařízení č. 2019/943, o vnitřním trhu s elektřinou, směrnicí č. 2019/944, o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, směrnicí č. 2018/2001, o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a mnoho dalších (EUR-Lex, 2021).

3 Použité metody

Třetí kapitola této diplomové práce je věnována metodám, které byly použity v průběhu výzkumného šetření, a to od výběru zkoumaných společností, přes sběr zdrojů dat až k jejich analýze a zpracování výzkumných závěrů. Výzkumné šetření je z důvodu širě celého tématu a hlavního cíle práce, založeno na kombinaci kvantitativního a kvalitativního přístupu tak, aby byly splněny stanovené dílčí cíle práce a zodpovězeny výzkumné otázky. Poslední část této kapitoly shrnuje v podobě tabulky č. 1, které podniky z oblasti evropské energetiky byly do výzkumného šetření v této diplomové práci zařazeny.

3.1 Základní přístup k výzkumnému šetření

Vzhledem k záměru identifikovat a následně porovnat, jak se společenská odpovědnost v případě různých společností energetického průmyslu v jednotlivých evropských zemích projevuje a jaké má dopady, byla jako základní přístup k výzkumnému šetření zvolena kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu, a to z důvodu snahy o pochopení pojetí společenské odpovědnosti ve vybraných společnostech při zachování roviny sledování vazby tohoto tématu na ekonomickou výkonnost těchto společností. Jiří Reichel např. uvádí, že, kvalitativní zkoumání umožňuje, mimo jiné díky zásadám otevřenosti a možnosti flexibilně volit postup výzkumné práce, pochopit dané skutečnosti a kontext zkoumaných situací. Kvalita výsledků různých druhů výzkumu je pak posuzována podle tří základních kritérií a těmi jsou: „*platnost, spolehlivost a zobecnitelnost*“. Platnost přitom znamená splnění požadavku naplnění cíle výzkumného šetření a dosažení věrného obrazu reality, spolehlivost představuje dosažení stejných závěrů při novém nebo současně probíhajícím šetření, a zobecnitelnost pak možnost vztažení závěrů z provedeného šetření na celek, z něhož byly vybírány zúčastněné zkoumané subjekty (Reichel, 2009, s. 65-69).

Poslední jmenovaná charakteristika je typickým požadavkem kvantitativního přístupu, na který ale ani kvalitativní přístup ani tato diplomová práce neaspírají. Spolehlivost výzkumného šetření může být ovlivněna mnoha faktory, mezi které bývá řazena role samotného výzkumníka a jeho vliv při provádění výzkumu a vyhodnocování dat. V případě kvalitativního přístupu je ale určitá míra subjektivity očekávána s tím, že „(...) *bychom si ale měli udržet ve všech směrech (...) určitý objektivní, kritický odstup.*“ (tamtéž, s. 67-68)

Kvantitativní přístup přitom Reichel charakterizuje jako takový, který: „(...) předpokládá, že fenomény (...) jsou svým způsobem **měřitelné, či minimálně nějak tříditelné, uspořádatelné**. Informace o nich, získávané v jisté **kvantifikovatelné a co nejvíce formálně porovnatelné podobě**. Pak je analyzujeme **statistickými metodami se záměrem ověřit platnost představ** o výskytu nějakých charakteristik zkoumaných fenoménů, případně o vzájemných vztazích těchto charakteristik, také o jejich vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem apod.“ (tamtéž, s. 42) Tato diplomová práce využívá některé kvantitativní nástroje a inspiruje se např. článkem Enrique Bonsóna a Michaely Bednárové, kteří analyzují zprávy o CSR evropských společností z různých odvětví pomocí obsahové analýzy (Bonsón, Bednárová, 2014).

Tato diplomová práce byla zpracována s vědomím všech uvedených požadavků a případných omezení, vyplývajících ze zvolených metod analýzy dat a také jejich výběru, kterému se věnuje podkapitola 3.3. Bylo proto vyvinuto maximální úsilí pro omezení nežádoucího vlivu subjektivity ve výzkumném šetření a pro správnou interpretaci informací získaných z vybraných zdrojů dat.

3.2 Zpracování dat

Pro zpracování dat v této diplomové práci byla zvolena především sekundární analýza dat obsažených v různých typech firemních dokumentů vybraných firem v kombinaci s obsahovou analýzou jejich CSR reportů, kterou byly sledovány četnosti výskytu některých témat CSR a na ně navazující další charakteristiky této problematiky v podnikových dokumentech. Pomocí těchto nástrojů jsou především identifikovány deklarované projevy společenské odpovědnosti a její náklady a přínosy, které společnosti sledují. Oba dva tyto nástroje přitom vyžadují pečlivý a odůvodněný výběr analyzovaných dokumentů (Vojtíšek, 2012, s. 31, 36-37). Sekundární analýza dat a obsahová analýza byly zvoleny z důvodu dostupnosti datových zdrojů, a to zejména v podobě CSR reportů, dále výročních a tiskových zpráv, odborných i neoborných elektronických článků a dalších zdrojů, jakými jsou internetové stránky vybraných firem aj.

3.2.1 Obsahová analýza zpráv o společenské odpovědnosti

Obsahová analýza CSR reportů byla provedena za využití modifikovaného postupu Bonsóna a Bednárové, prezentovaného v jejich článku „*CSR reporting practices of Eurozone companies*“ z roku 2014. Autoři analyzovali zprávy o udržitelném rozvoji 306 společností z různých ekonomických sektorů a zemí Eurozóny pomocí sledování výskytu indikátorů společenské odpovědnosti stanovených španělskou asociací AECA. Autoři sami přitom uvádějí také porovnání seznamu základních indikátorů asociace AECA se seznamem základních indikátorů stanovených výše jmenovanou Global Reporting Initiative (GRI) (Bonsón, Bednárová, 2014, s. 185-188, 192).

Tato diplomová práce se zmíněným článkem inspiruje a provedená obsahová analýza, která byla použita pro naplnění prvních dvou výzkumných cílů této práce, je založena na sledování výskytu jednotlivých indikátorů podle GRI ve zprávách o společenské odpovědnosti (příp. zprávách o udržitelném rozvoji) jednotlivých vybraných společností. Těchto základních indikátorů podle rámce GRI je celkem 37 a jsou uvedeny v příloze A. Díky přiřazení hodnoty 1 v případě výskytu a hodnoty 0, v případě, že indikátor není součástí studovaného CSR reportu, byly jednotlivým vybraným podnikům vypočítány hodnoty skóre (v rozsahu od 0 do 37, podobně jako v případě uvedených autorů podle rámce AECA), na jejichž základě pak byla data interpretována. Dále byly tyto hodnoty vypočítány pro čtyři podoblasti společenské odpovědnosti dle rámce GRI, tedy pro univerzální standardy (GRI 101 až GRI 103, rozsah od 0 do 3), dále pro ekonomické standardy řady GRI 200 (GRI 201 až GRI 207, rozsah od 0 do 7), environmentální standardy řady GRI 300 (GRI 301 až GRI 308, rozsah od 0 do 8) a standardy sociální oblasti CSR řady GRI 400 (GRI 401 až GRI 419, rozsah od 0 do 19) (Global Reporting Initiative, 2020, s. 3). Tabulka výskytů jednotlivých indikátorů a vypočítaných hodnot skóre je přílohou B této diplomové práce.

Ve zprávách o společenské odpovědnosti a také ve výročních zprávách byly dále sledovány výskyty tvrzení o implementaci jednotlivých norem jmenovaných v kapitole 1.6, případně certifikace podle nich. Jedná se o normy ISO 26000 (jako návod pro celkový přístup k CSR), ISO 14001 a ISO 50001 (normy managementu environmentální oblasti), ISO 9001 (norma managementu kvality a definování vztahů v dodavatelském řetězci) a OHSAS 18001, resp. ISO 45001 (norma managementu ochrany zdraví, prevence v oblasti zdraví a zajištění

bezpečnosti při práci). Tabulka zaznamenaných výskytů jednotlivých norem a jejich certifikací v CSR reportech je přílohou C této diplomové práce.

3.2.2 Kvalitativní sekundární analýza dat

Pro dosažení hlubšího pochopení a vhledu do pojetí společenské odpovědnosti vybraných společností z energetického sektoru byla v kombinaci s výše popsanou obsahovou analýzou CSR reportů provedena také kvalitativní sekundární analýza různých dostupných dokumentů a informací s cílem zodpovědět výzkumné otázky co nejlépe. Analyzovanými zdroji dat jsou tak různé formy a nástroje oficiální komunikace vybraných společností o tom, jak v jejich případě vypadá společenská odpovědnost a co pro tyto společnosti tento fenomén obnáší. Na základě výzkumných otázek jsou v dostupných datech identifikovány a vzájemně porovnávány různé rysy a aspekty společenské odpovědnosti napříč výběrovým souborem. Kompletní výstupy této analýzy CSR reportů vybraných subjektů jsou pak obsahem příloh D a E.

3.2.3 Další využití metody a postupy

Ekonomická výkonnost vybraných subjektů ve vztahu k deklarované společenské odpovědnosti pak byla sledována pomocí ukazatele EBITDA, tedy zisk před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace a uváděných výdajů společností na firemní filantropii, dárcovství a sponzoring. Tato data byla získávána z výročních a finančních zpráv subjektů a zpráv o udržitelném rozvoji, resp. společenské odpovědnosti pro rok 2019. Pro možnost vzájemného srovnání vybraných firem byl z těchto údajů vypočítán poměr, který byl následně využit při interpretaci dat a formulaci výzkumných závěrů.

Pro zjištění případných vzájemných souvislostí některých znaků a charakteristik ve výběrovém souboru byl při zpracování dat ve výzkumném šetření využit také Spearmanův korelační koeficient. Sledována tak byla např. možná souvislost mezi vypočítanými charakteristikami, jakými jsou výše popsané skóre GRI a poměr výdajů subjektů na dobročinné a veřejně prospěšné účely ku ukazateli EBITDA, a tím, zda společnost sídlí v České republice nebo mimo ni. Tento korelační koeficient byl zvolen z důvodu jeho necitlivosti na případné extrémní a šikmost rozdělení pozorovaných hodnot.

Oproti Pearsonovu lineárnímu korelačnímu koeficientu, který je založený na samotných naměřených nebo pozorovaných hodnotách, vychází výpočet Spearmanova korelačního koeficientu z jejich pořadí. Hodnoty tohoto koeficientu leží v intervalu od -1 do 1, kde: „(...) **1 odpovídá plné shodě pořadí, -1 zcela protichůdným pořadím a 0 charakterizuje situaci, kdy mezi pořadími není žádný vztah.**“ V případě zjištění relativně silných souvislostí je ale třeba brát v úvahu to, že: „**Korelace (...) nemusí nutně znamenat kauzální vztah, může se jednat například o dvě proměnné, které v sobě nesou společnou informaci, o složitější typ vztahu (...) nebo dokonce o náhodný souběh variabilit.**“ (Červová, 2021)

3.3 Metody výběru zkoumaných subjektů a výběru dat

Pro výběr firem z oblasti energetického průmyslu pro výzkumné šetření této diplomové práce byl zvolen nenáhodný, nepravidelnostní výběr. Jedná se o kombinaci účelového (neboli záměrného) výběru a výběru na základě dostupnosti zdrojů sekundárních dat jednotlivých firem (Reichel, 2009, s. 80, 83-84), a to s ohledem na to, že v možnostech výzkumného šetření této diplomové práce není provedení kvantitativního výzkumu podnikové společenské odpovědnosti na základě reprezentativního výběru společností z celého evropského energetického sektoru.

Účelovost výběru zkoumaných firem se v tomto případě projevuje zejména snahou prozkoumat energetické firmy z různých států Evropy tak, aby byly zastoupeny jak firmy z různých zemí, resp. podoblastí, Evropské unie, tak ze zemí, které členy Evropské unie nejsou. Dalším faktorem účelového výběru je velikost sledovaných společností a třetím faktorem je pak zaměření vybraných společností na výrobu a distribuci elektřiny, tepla a plynu z různých zdrojů. Tento faktor byl zvolen v návaznosti na požadavek na homogenitu výběrového souboru v případě kvalitativních šetření (Vojtíšek, 2012, s. 18). Výběr sledovaných společností pak ovlivnila také internetová dostupnost jejich zdrojů sekundárních dat v podobě výročních zpráv, CSR reportů, internetových stránek a dalších dokumentů. Důležitým aspektem byly navíc jazyky, v nichž byly zdroje dat dostupné, a analyzovány tak byly dokumenty dostupné v českém nebo anglickém (příp. francouzském) jazyce.

3.3.1 Způsob výběru zkoumaných subjektů

Jako základní opora výběru společností do výběrového souboru byla využita databáze GRI Sustainability Disclosure Database (Global Reporting Initiative, 2021), která obsahuje zprávy o udržitelnosti a reporty o společenské udržitelnosti firem z celého světa. Základními použitými filtry byl region Evropy, sektor působení (Energie a Energetické služby) a dostupnost zprávy o udržitelnosti za rok 2019. Z výběrového souboru byly odstraněny společnosti, jejichž zprávy nebyly dostupné ve výše zmíněných jazycích, a naopak byly přidány některé společnosti, jejichž zpráva o udržitelnosti za rok 2019 sice nebyla vložena do databáze GRI, ale byla dostupná na oficiálních podnikových internetových stránkách (tyto společnosti ale figurovaly v databázi GRI se svými staršími CSR reporty).

3.3.2 Vybrané subjekty

Do výzkumného souboru bylo zařazeno celkem 20 společností z různých zemí Evropy ze sektoru energetiky, z nichž 2 sídlí v České republice (Skupina ČEZ a Energetický průmyslový holding, a.s., zkr. EPH) a 3 společnosti sídlí v zemích, které nejsou členy Evropské Unie (Agder Energi AS, NOVATEK Group a Energoatom). Dalšími společnostmi zařazenými do výběrového souboru jsou pak Acea Group, Alperia, BayWa AG, Enagas S.A., Energa Group, Energias de Portugal, S.A., E.ON SE, Fingrid Oyj, Fortum, Iberdrola S.A., KONČAR Group, Latvenergo Group, OMV Petrom SA, Public Company Kaunas Energy (neboli AB Kauno Energija) a Vattenfall AB. V následující tabulce č. 1 jsou uvedeny bližší informace o vybraných společnostech: tedy země, ve které společnost sídlí, počet zaměstnanců a to, zda je společnost státní či ne. Tabulka byla zpracována na základě informací dostupných ve výročních zprávách, zprávách o společenské odpovědnosti nebo udržitelnosti, v databázi GRI a na internetových stránkách jednotlivých společností (Global Reporting Initiative, 2021; OMV Petrom SA, 2020a, s. 6; AB Kauno Energija, 2020a, s. 5; Acea Group, 2020, s. 143; Fingrid Oyj, 2020, s. 226; Alperia Group, 2020b, s. 95; Agder Energi AS, 2020b, s. 6; Enagas S.A., 2020, s. 55; KONČAR Group, 2020, s. 9; Latvenergo Group, 2020, s. 9; Fortum, 2020b, s. 44; Energa Group, 2020b, s. 8; EPH Group, 2020b, s. 11; Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 26-27; NOVATEK Group, 2020, s. 115; Vattenfall AB, 2020, s. 89; BayWa AG, 2020b, s. 6; Skupina ČEZ, 2020b, s. 4; Energoatom, 2020a, s. 3; Iberdrola, S.A., 2020b, s. 31; E.ON SE, 2020b, s. 76).

Tab. 1: Společnosti z evropského energetického sektoru ve výběrovém souboru

	Název společnosti	Stát	Typ společnosti	Počet zaměstnanců
1	Fingrid Oyj	Finská republika	z většiny vlastněná státem	380
2	Public Company Kaunas Energy	Litevská republika	vlastněná městem	402
3	Alperia Group	Italská republika	soukromá	1017
4	Agder Energi AS	Norské království	soukromá	1 020
5	Enagas S.A.	Španělské království	soukromá	1 306
6	KONČAR Group	Chorvatská republika	soukromá	3 408
7	Latvenergo Group	Lotyšská republika	soukromá	3 423
8	Acea Group	Italská republika	soukromá	5 716
9	Fortum	Finská republika	soukromá	8 248
10	Energa Group	Polská republika	soukromá	10 124
11	Energetický a průmyslový holding, a.s.	Česká republika	soukromá	11 453
12	Energias de Portugal, S.A.	Portugalská republika	soukromá	11 659
13	OMV Petrom SA	Rumunsko	soukromá	12 347
14	NOVATEK Group	Ruská federace	soukromá	15 445
15	Vattenfall AB	Švédské království	vlastněná státem	19 815
16	BayWa AG	Spolková republika Německo	soukromá	20 766
17	Skupina ČEZ	Česká republika	z většiny vlastněná státem	32 365
18	Energoatom	Ukrajina	vlastněná státem	34 736
19	Iberdrola S.A.	Španělské království	soukromá	35 374
20	E.ON SE	Spolková republika Německo	soukromá	78 948

Zdroj: vlastní zpracování

4 Výzkumné závěry

Čtvrtá kapitola předkládané diplomové práce obsahuje výzkumné závěry v návaznosti na stanovené dílčí výzkumné cíle a výzkumné otázky, podle kterých je také členěna. V úvodu jednotlivých podkapitol jsou stručně představeny konkrétní použité metody a kroky k zodpovězení výzkumných otázek.

4.1 Výzkumný cíl č. 1: Identifikovat projevy společenské odpovědnosti firem energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

První dílčí cíl této diplomové práce je zaměřený na identifikaci a odhalení různých projevů podnikové společenské odpovědnosti jednotlivých zvolených subjektů. Pro naplnění tohoto dílčího výzkumného cíle byly stanoveny dvě výzkumné otázky, pro jejichž zodpovězení byla využita kombinace kvalitativní sekundární analýzy a kvantitativní obsahové analýzy, které byly popsány výše.

4.1.1 Výzkumná otázka č. 1

Jaké nástroje společenské odpovědnosti využívají firmy energetického průmyslu v České republice?

Vybranými energetickými subjekty, jejichž sídla jsou umístěna v České republice, jsou Skupina ČEZ a Energetický a průmyslový holding, a.s. (neboli také EPH Group). Oba tyto subjekty jsou velkými koncerny s poměrně složitými vlastnickými strukturami, zahrnujícími také některé společnosti v zahraničí. Mimo jiné jsou také významnými evropskými zaměstnavateli. Skupina ČEZ v roce 2019 zaměstnávala celkem 32 365 zaměstnanců, z nichž 22 855 (tedy 70,62 %) bylo zaměstnáno v České republice (Skupina ČEZ, 2020b, s. 61) a EPH Group zaměstnávala ve stejném roce celkem 11 453 zaměstnanců a z toho 2 529 (22,08 %) v České republice (EPH Group, 2020b, s. 285).

Skupina ČEZ

Skupina ČEZ je převážně vlastněna státem, protože Česká republika, jako nejvýznamnější akcionář koncernu, vlastní 69,78 % akcií. V České republice, kterou Skupina ČEZ označuje za svůj hlavní trh, koncern prostřednictvím svých jednotlivých společností vyrábí a dodává elektrickou energii a teplo, věnuje se obchodu s energiemi, těžbě a prodeji uhlí aj. Výroba je zajišťována jadernými, uhelnými, plynovými, vodními, fotovoltaickými, větrnými a bioplynovými zdroji. Kromě České republiky Skupina ČEZ působí také na Slovensku, v Německu, Polsku, Rumunsku, Bulharsku, v Turecku a ve Francii, přičemž v zahraničí se věnuje zejména energetickým službám, oblastem obchodu a prodeje elektřiny a zemního plynu, ale také výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů a její distribuci apod. (Skupina ČEZ, 2021b) Skupina ČEZ přitom ve své činnosti navazuje na tradici a činnost někdejších státních Českých energetických závodů. V roce 1990 se z nich vyčlenily distribuční závody a zbylá část byla v roce 1992 transformována na ČEZ, a.s. Ta se pak v roce 2003 s pěti distribučními společnostmi opět spojila, aby byla vytvořena současná Skupina ČEZ (Skupina ČEZ, 2021a).

Svůj odpovědný přístup Skupina ČEZ deklaruje např. tvrzením, uvedeným na oficiální podnikové internetové stránce, ve kterém uvádí, že: „(...) se Skupina ČEZ řídí přísnými etickými standardy zahrnujícími odpovědné chování k zaměstnancům, společnosti a životnímu prostředí. Skupina ČEZ si uvědomuje svůj závazek k odpovědnému chování. V rámci své podnikatelské činnosti se Skupina ČEZ hlásí k principům trvale udržitelného rozvoje, podporuje energetickou úspornost, prosazuje nové technologie a vytváří prostředí pro profesní růst zaměstnanců. Firemní kultura je orientována na bezpečnost, stálý růst vnitřní efektivity a podporu inovací v zájmu růstu hodnoty Skupiny ČEZ.“ (Skupina ČEZ, 2021b) Celkové směřování koncernu k udržitelnému rozvoji reflektují také jeho poslání a vize: „**Posláním Skupiny ČEZ je zajišťovat bezpečnou, spolehlivou a pozitivní energii zákazníkům i celé společnosti.**“, resp.: „**Vizí Skupiny ČEZ je přinášet inovace pro řešení energetických potřeb a přispívat k vyšší kvalitě života.**“ (Skupina ČEZ, 2020b, s. 11) Již v těchto základních prohlášeních Skupiny ČEZ tak lze nalézt témata, jakými jsou bezpečnost a spolehlivost pro zákazníky, zvyšování kvality života, odpovědnost vůči zaměstnancům, jejich profesní rozvoj, vztah k životnímu prostředí aj. Tato témata spolu

s dalšími v teorii společenské odpovědnosti zmiňují např. Seknička a Putnová (Seknička, Putnová, 2016, s. 162, 164-165).

Dalším možným znakem aktivního přístupu Skupiny ČEZ ke zkoumané oblasti a také úspěšnému působení v ní mohou být obdržena ocenění, která byla Skupině ČEZ (ale také jejím dceřiným společnostem) za rok 2019 udělena. Těmi jsou např. ocenění TOP Odpovědná velká firma Leader 2019 a TOP Odpovědná firma v reportingu, udělovaná platformou Byznys pro společnost. Ta ve spojení s portálem zapojime.se Skupinu ČEZ ocenila ve sledovaném roce navíc jako největšího podporovatele dobrovolnictví. Kromě mnoha jiných ocenění se pak Skupina ČEZ umístila na 2. místě žebříčku Zaměstnavatel roku nad 5 000 zaměstnanců v soutěži, vyhlašované Klubem zaměstnavatelů s názvem Sodexo Zaměstnavatel roku, a na 13. místě v celosvětovém srovnání Nejlepší zaměstnavatelé světa mezi energetickými společnostmi podle časopisu Forbes (Skupina ČEZ, 2020b, s. 138). V tomto případě lze mimo jiné sledovat ocenění Skupiny ČEZ za aktivity, v teorii zahrnované do sociálního pilíře CSR (Ortová et al., 2011, s. 10).

Energetický a průmyslový holding, a.s.

Energetický a průmyslový holding, a.s. je uskupením 70 evropských společností, které koncern dělí do čtyř segmentů, z nichž dva (EP Power Europe a EP Infrastructure) se zabývají energetikou. Výrobou elektřiny z různých obnovitelných i neobnovitelných zdrojů se zabývají společnosti tohoto koncernu na Slovensku, v České republice, v Itálii, Francii, Německu a ve Spojeném království. V České republice, Německu a na Slovensku se pak společnosti EPH Group zabývají výrobou a distribucí elektřiny a tepla a také se věnují přepravě, skladování a distribuci zemního plynu. Uskupení je akciovou společností, přičemž 94 % akcií vlastní prostřednictvím nepřímých podílů dvě fyzické osoby (50 % + 1 akcie, resp. 44 % - 1 akcie). Na počátku existence společnosti ale nebyly uvedené činnosti hlavním záměrem, tím bylo věnovat se finančním investicím v této oblasti: „V roce 2009 založily skupiny J&T a PPF Energetický a průmyslový holding (EPH) jako nezávislou platformu pro strategické investice v oblasti energetiky a také v souvisejících odvětvích.“ Díky těmto aktivitám ale došlo v roce 2016 k reorganizaci EPH Group a postupnému vzniku jeho čtyř segmentů (EPH Group, 2021).

Následování myšlenek a principů společenské odpovědnosti pak lze identifikovat např. již v úvodním slově předsedy představenstva ve Zprávě o udržitelnosti za rok 2019 (dostupné jen v anglickém jazyce), který za EPH Group uvádí, že: „*We provide the energies in a very responsible way and efficiently, so they remain affordable. In everything we do we apply stringent criteria of responsibility along the following four dimensions: quality and security of supply, social aspects, regional aspects, and environmental protection.*“ (Křetínský in EPH Group, 2020b, s. 6) Odpovědný přístup EPH Group podle tohoto vyjádření představují čtyři podoblasti, kterými jsou kvalita a spolehlivost dodávek (tedy dimenze vztahu k zákazníkům) a dále sociální, regionální a environmentální otázky. Mise celého koncernu, která zní: „*EPH's mission is to provide energy infrastructure services and energy commodities, both vitally needed to our customers and businesses in Europe.*“ (tamtéž, s. 6), ale oblast společenské odpovědnosti nebo udržitelnosti EPH Group příliš nereflektuje, jako tomu je v případě Skupiny ČEZ. Oblast CSR pak ale obsahuje mise energetického uskupení EP Power Europe v rámci EPH Group, která je stanovena jako: „*(...) to provide reliable and secure power supplies at affordable prices.*“ (EPH Group, 2020a, s. 18), která je postavena na zodpovědnosti a bezpečnosti dodávek energií při dostupných cenách, v čemž lze identifikovat ekonomickou oblast CSR, konkrétně oblast vztahů se zákazníky (Seknička, Putnová, 2016, s. 164).

4.1.1.1 Implementované standardy

Zatímco normu *ISO 26000*, tedy obecný návod k implementaci společenské odpovědnosti, nevyužívala v roce 2019 ani jedna ze dvou sledovaných českých společností, u dalších norem je situace opačná (a tyto informace obsahuje také tabulka v příloze C). Obě uskupení ve svých společnostech sledované normy aktivně implementují a využívají také možnosti certifikace daných typů managementu podle povahy činností jednotlivých firem koncernů (EPH Group, 2020b, s. 13, Skupina ČEZ, 2020b, s. 30). Z dostupných zdrojů totiž vyplývá, že certifikace je v obou případech zaváděna pouze v těch provozech, jichž se předmětná oblast managementu skutečně dotýká. Skupina ČEZ využití norem řadí do tématu Řízení bezpečnosti a kvality a uvádí, že v roce 2019 činil podíl instalovaného výkonu v České republice, certifikovaného dle norem *ISO 14001* (systém environmentálního managementu) a *ISO 50001* (systém managementu hospodaření s energií), shodně přibližně 97,6 % a v případě normy *OHSAS 18001* (systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při

práci) tento podíl činil 97 %. Certifikaci systému managementu kvality dle normy *ISO 9001* (systém managementu kvality) pak ve Skupině ČEZ drží ty společnosti, které jsou v přímém kontaktu se zákazníky, tedy např. ČEZ Distribuce, ČEZ ESCO, ČEZ Energetické služby aj. (Skupina ČEZ, 2020a, s. 85)

EPH Group certifikaci těchto norem v energetických provozech využívá také. Certifikací dle norem OHSAS 18001 nebo ISO 45001 např. v roce 2019 disponovaly společnosti, které v daném roce zaměstnávaly 67 % zaměstnanců celé EPH Group (EPH Group, 2020b, s. 199). Certifikace dle normy ISO 14001 nebo ISO 50001 drží společnosti holdingu napříč evropskými státy z oblastí těžby, produkce elektřiny a tepla, distribuce plynu a dalších, tedy z oblastí s možným významným dopadem na životní prostředí. Podobně je tomu pak u normy ISO 9001, jejíž certifikací disponují např. české společnosti Plzeňská teplárenská nebo EP Energy Trading. EPH Group také explicitně upozorňuje na to, že provozy EP Energy Trading, EP Commodities (také česká společnost) aj. nevyžadují certifikaci dle environmentálních norem, protože při jejich činnosti, kterou je výlučně obchod, nevznikají žádné fyzické dopady na životní prostředí kromě těch, které jsou spojené s provozem kanceláří. Podobně pak podle informací dostupných ve Zprávě o udržitelnosti za rok 2019 není standardem certifikovat podle environmentálních norem provozy samostatných fotovoltaických elektráren a větrných turbín, což se týká např. českých společností POWERSUN a Triskata (tamtéž, s. 130-132).

4.1.1.2 Indikátory GRI používané českými společnostmi

Skóre výskytů jednotlivých indikátorů dle rámce *Global Reporting Initiative*, která lze nalézt v tabulce v příloze B této diplomové práce, bylo v případě CSR reportu za rok 2019 Skupiny ČEZ vypočítáno na 24 bodů a v případě EPH Group na 15 bodů (z maximálních celkových 37). Na základě vztahu dosaženého skóre ku maximálnímu možnému počtu bodů byly vypočítány také relativní vyjádření pokrytí témat pro celkové skóre GRI a také pro jednotlivé oblasti CSR dle rámce GRI. Skupina ČEZ tak ve své zprávě reportovala o 64,9 % témat (kde 100 % = 37 bodů), zatímco EPH Group reportovala jen o 40,5 % z celkového počtu rámcových témat. Tabulka č. 2 zobrazuje skóre těchto dvou společností za jednotlivé podoblasti CSR, vymezené dle rámce GRI (relativní vyjádření pak představuje poměr dosažených dílčích skóre ku maximálnímu možnému počtu bodů za jednotlivé oblasti).

Tab. 2: Skóre výskytu indikátorů dle GRI ve CSR zprávách českých společností

	Skupina ČEZ		EPH Group	
	skóre výskytu témat		skóre výskytu témat	
	absolutní	relativní [%]	absolutní	relativní [%]
Univerzální standardy GRI 101 - GRI 103	1	33,3	2	66,7
Ekonomické standardy GRI 201 - GRI 207	3	42,9	2	28,6
Environmentální standardy GRI 301 - GRI 308	7	87,5	5	62,5
Sociální standardy GRI 401 - GRI 419	13	68,4	6	31,6
Skóre celkem	24	64,9	15	40,5

Zdroj: vlastní zpracování

Z dat v tabulce 2 tak např. vyplývá, že ve všech třech základních oblastech společenské odpovědnosti (ekonomické, environmentální a sociální) společnost EPH Group reportuje o menším počtu témat než Skupina ČEZ. Nadpoloviční počet reportovaných indikátorů obě společnosti vykazují jen v environmentální oblasti, kde Skupina ČEZ se 7 body z 8 možných dosahuje 87,5 % pokrytých témat. Významnou převahu v počtu reflektovaných indikátorů pak zaujímá Skupina ČEZ v porovnání s EPH Group v sociální oblasti CSR, kde první jmenovaná společnost reportuje o 13 tématech z 19 (a reflektuje tak 68,4 % témat této sféry), zatímco EPH Group se zabývá ve své zprávě o udržitelnosti jen 6 tématy a pokrývá tak přibližně 31,6 % témat.

Za společnosti z České republiky také lze spočítat průměrný počet pokrytých témat, jehož hodnota je 19,5 bodu, což v relativním vyjádření představuje v průměru 52,7 % indikátorů, resp. 52,7 % pokrytých témat CSR podle rámce GRI ve zprávách o udržitelnosti mezi vybranými českými společnostmi z energetického sektoru. Tento údaj je ale třeba interpretovat velice opatrně, a to vzhledem k tomu, že byl průměr vypočítán pouze pro dvě vybrané společnosti.

4.1.1.3 Příklady využívaných nástrojů

Konkrétní příklady využívaných nástrojů společenské odpovědnosti lze v případě obou vybraných českých energetických subjektů nalézt pro všechny tři základní oblasti CSR. V této části diplomové práce je zařazeno bližší uvedení do společenské odpovědnosti Skupiny ČEZ a Energetického a průmyslového holdingu a.s. a výstupy kvalitativní sekundární analýzy dostupných dokumentů s ohledem na příklady nástrojů jednotlivých sfér CSR jsou pak obsahem přílohy D.

Skupina ČEZ

Skupina ČEZ se svou společenskou odpovědností a udržitelným rozvojem zabývá velice aktivně, což dokládá např. svěřením této celé oblasti člene představenstva, Michaele Chaloupkové, již je přidělena odpovědnost za CSR aktivity koncernu a která předkládá představenstvu zprávu o udržitelnosti skupiny (Skupina ČEZ, 2020b, s. 17). Zpráva o udržitelném rozvoji Skupiny ČEZ pak obsahuje příklady nástrojů ze všech tří oblastí společenské odpovědnosti, což vyplývá také ze skóre za zastoupené indikátory GRI z podkapitoly 4.1.1.2, tedy přibližně 43 % pokrytých ekonomických témat, přes 87 % environmentálních a přes 68 % pokrytých sociálních témat z rámce GRI. Nástroje společenské odpovědnosti pak lze sledovat i v jiných dostupných zdrojích dat, jakými jsou např. výroční zprávy subjektu nebo jeho oficiální internetové stránky.

Energetický a průmyslový holding, a.s.

Povaha EPH Group je v porovnání se Skupinou ČEZ odlišná, a to nejen ve vlastnické struktuře a skladbě podnikatelských aktivit, ale také v historii a tradici společnosti. EPH Group zahrnuje mnoho dílčích českých i zahraničních společností, které publikují svá data samostatně na svých internetových stránkách, na které odkazují oficiální stránky EPH Group, které skupinu představují spíše obecněji (EPH Group, 2021). Oblast společenské odpovědnosti je na skupinové úrovni svěřena jednomu z členů představenstev podskupin EP Infrastructure and EP Power Europe, jehož jméno je Gary Mazzotti, a to z důvodu důrazu na tuto problematiku v EPH Group (EPH Group, 2020c, s. 4). Zpráva o udržitelnosti skupiny ale např. dosáhla v celkovém skóre reflektovaných témat společenské odpovědnosti dle rámce GRI pouze 15 bodů (tedy 40,5 % pokrytých témat), což je výrazně

méně v porovnání s 24 body (téměř 65 % pokrytých témat) Skupiny ČEZ (viz podkapitola 4.1.1.2).

Ve vztahu ke společenské odpovědnosti EPH Group deklaruje, že: „*EPH is highly committed to environmental, social and safety aspects of its operations. (...) Sustainability, social, health and safety topics are cornerstones of EPH's operations.*“ To znamená, že se skupina těmito tématy dle svého tvrzení zabývá velice aktivně a udržitelnost a sociální sféru dokonce označuje za základní kameny svých podnikatelských činností (tamtéž, s. 4). Na koncernové úrovni má EPH Group zpracované na udržitelnost navazující rámce environmentální a sociální politiky, politiky vedení, Etický kodex aj. Etické kodexy nebo manuály, obsahující pravidla transparentního a etického jednání se zákazníky, jsou pak zpracovány také ve většině dílčích společností skupiny (EPH Group, 2020b, s. 9, 208).

4.1.2 Výzkumná otázka č. 2

Jaké nástroje společenské odpovědnosti využívají firmy energetického průmyslu v dalších zemích Evropy?

Mezi 18 vybranými firmami z oblasti energetického průmyslu v evropských zemích (kromě České republiky) jsou zastoupeny jak velké koncerny, složené z většího počtu firem, tak také menší společnosti s počtem zaměstnanců v řádů stovek, příp. jednotek tisíců, jak je uvedeno v tabulce 1 v kapitole 3.3.2. Samostatnou zprávu o udržitelném rozvoji, resp. o podnikové společenské odpovědnosti, za rok 2019 zpracovalo 14 společností a zbylé 4 (Fingrid Oyj, Enagas S.A., Latvenergo Group a Vattenfall AB) své nefinanční informace, resp. informace o udržitelném rozvoji nebo CSR, publikovaly jako součást své výroční zprávy. Čtyři ze zkoumaných společností jsou vlastněné státem (Global Reporting Initiative, 2021), přičemž v případě Fingrid Oyj je stát většinovým vlastníkem (Fingrid Oyj, 2021), Public Company Kaunas Energy je z téměř 93 % vlastněna městem Kaunas (AB Kauno Energija, 2021), a ukrajinský Energoatom, celým názvem National Nuclear Energy Generating Company Energoatom, a švédský Vattenfall AB jsou státem vlastněny zcela (Energoatom, 2020b; Vattenfall AB, 2021).

Vybrané společnosti se ve své podnikatelské činnosti zabývají různými oblastmi energetiky a se svou produkcí a distribucí pokrývají různě velké geografické oblasti. Např. Energoatom kromě jiného provozuje 4 jaderné elektrárny na území celé Ukrajiny a pokrývá z 55 % spotřebu elektřiny své země (Energoatom, 2020b), OMV Petrom se zabývá těžbou ropy a zemního plynu, ale také výrobou a prodejem elektřiny, a to jak v Rumunsku, tak také v dalších zemích jihovýchodní Evropy (OMV Petrom SA, 2021). Další velkou nadnárodní společností ve výběrovém souboru je pak např. německá společnost BayWa AG, která se kromě energetiky zabývá také zemědělstvím a stavebními materiály (BayWa AG, 2021). Oproti těmto velkým společnostem pak ve výběrovém souboru stojí menší podniky, jako např. italská společnost Alperia Group, která provozuje 34 vodních, převážně bezemisních, elektráren a svou elektřinu dodává ve své oblasti italských Alp (Alperia Group, 2021), nebo výše zmíněná Public Company Kaunas Energy, která se kromě výroby elektřiny zabývá zejména produkcí tepla a dodávkami teplé vody pro dva litevské okresy (AB Kauno Energija, 2021).

4.1.2.1 Implementované standardy

V oblasti sledovaných standardů, které společnosti využívají, lze konstatovat, že norma *ISO 26000* mezi vybranými společnostmi příliš využívaná není, jak vyplývá také z tabulky v příloze C této diplomové práce. Zmínka o ní byla nalezena pouze ve 4 zprávách o udržitelnosti, resp. CSR, a to u společností Latvenergo Group, Energias de Portugal, S.A., NOVATEK Group a Energoatom, což představuje 20 % celého výběrového souboru a 22 % společností z jiných evropských zemí, než je Česká republika.

O poznání odlišná je situace v případě dalších zkoumaných standardů. Normu *ISO 14001* (systémy environmentálního managementu) tak podle dostupných informací implementují téměř všechny společnosti kromě dvou, kterými jsou AB Kauno Energija a BayWa AG. Druhá jmenovaná společnost ale využívá certifikace, které nebyly touto diplomovou prací sledovány, jako např. PEFC nebo TÜV (BayWa AG, 2020b, s. 36, 84). Společnosti NOVATEK Group a Agder Energi ve svých CSR reportech v případě standardu *ISO 14001* uvádějí, že je implementován v některé z dílčích společností dané skupiny. NOVATEK Group pak plánuje certifikaci všech svých firem dle této normy do roku 2030 (NOVATEK Group, 2020, s. 146). Ostatní společnosti, tedy 78 % sledovaných evropských energetických

společností mimo Českou republiku, jsou dle svých CSR reportů držiteli této certifikace pro většinu svých provozů a produkce.

Certifikaci dle normy *ISO 50001* (systém managementu hospodaření s energií) drží pro většinu svých provozů 6 společností (tedy 33 % z této skupiny firem), ruský Energoatom zmiňuje její implementaci a běžící proces k udělení této certifikace (Energoatom, 2020a, s. 124), Alperia Group má implementaci stanovenou jako součást intervenčního plánu definovaného po auditu z roku 2019 ve všech firemních lokalitách (Alperia Group, 2020b, s. 70-71) a v případě dalších dvou společností (KONČAR a Vattenfal AB) je tato norma implementována jen v některých společnostech koncernu (KONČAR Group, 2020, s. 56, Vattenfall AB, 2020, s. 79). Zbýlých 8 společností z 18 (tedy 44 %) tento standard ve svých zprávách o udržitelnosti vůbec nezmiňuje.

V případě standardu *ISO 9001* (systém managementu kvality) o něm není zmínka v CSR reportech u 10 společností, tedy v případě 56 % zkoumaných evropských energetických společností mimo Českou republiku. Dalších 6 společností drží certifikaci (tedy 33 %) a koncern BayWa AG uvádí implementaci v jedné ze svých firem (BayWa AG, 2020b, s. 83). Společnost Energias de Portugal, S.A. pak sleduje certifikaci dle této normy ve svém dodavatelském řetězci (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 192).

Poslední sledovanou normou je OHSAS 18001, resp. ISO 45001, tedy systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Ani jednu z těchto dvou norem vůbec nezmiňují ve svých zprávách o udržitelnosti 4 společnosti ze skupiny sledovaných (tedy 22 % ze skupiny evropských společností bez České republiky), zatímco 9 společností (tedy polovina) drží certifikaci v souladu s některou z těchto dvou norem pro většinu svých provozů. NOVATEK Group pak drží tuto certifikaci pro 43 % svých společností (NOVATEK Group, 2020, s. 24) a další 4 subjekty zmiňují pouze její implementaci.

4.1.2.2 Používané indikátory GRI

Také v této skupině byla sledována skóre výskytu indikátorů *GRI* ve zprávách o udržitelném rozvoji, resp. Společenské odpovědnosti. Údaje o absolutních a relativních hodnotách celkového skóre obsahuje tabulka č. 3 a úplný přehled dosažených bodů za jednotlivé indikátory rámce GRI obsahuje tabulka v příloze B. Relativní vyjádření skóre je vyjádřením těchto dosažených skóre ku maximálnímu možnému počtu 37 bodů. Energetické společnosti napříč Evropou (bez České republiky) dosáhly v průměru 22,28 bodů z maximálních 37, což představuje v průměru přibližně 60 % pokrytých témat společenské odpovědnosti dle rámce GRI. Hodnoty se pohybují v rozmezí od 11 bodů, v případě společnosti E.ON SE, až po 35 bodů v případě společností Iberdrola S.A. a Energias de Portugal, S.A. Nejčtenější skóre (tedy modus) tohoto výběrového souboru je hodnota 22 bodů, které dosáhly shodně 3 společnosti (Enagas S.A., Energa Group a Energoatom). Tato hodnota je zároveň také mediánem, což znamená, že lze tvrdit, že 50 % společností výběrového souboru má skóre stejné nebo nižší, než 22, a 50 % společností dosáhlo skóre stejného nebo vyššího.

Tab. 3: Celkové skóre výskytu indikátorů GRI v CSR reportech společností ze zemí mimo Českou republiku

	Skóre výskytu indikátorů GRI	
	absolutní	relativní [%]
Acea Group	28	75,7
Agder Energi AS	14	37,8
Alperia Group	16	43,2
BayWa AG	26	70,3
E.ON SE	11	29,7
Enagas S.A.	22	59,5
Energa Group	22	59,5
Energias de Portugal, S.A.	35	94,6
Energoatom	22	59,5
Fingrid Oyj	20	54,1
Fortum	28	75,7
Iberdrola S.A.	35	94,6
Public Company Kaunas Energy	16	43,2
KONČAR Group	26	70,3
Latvenergo Group	17	46,0
NOVATEK Group	25	67,6
OMV Petrom SA	25	67,6
Vattenfall AB	13	35,1
Aritmetický průměr	22,28	60,2

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě těchto hodnot byly dále vypočítány průměry pro skupiny soukromých společností a společností vlastněných státem a dále pro skupiny společností z Evropské unie a společnosti ze zemí, které členy EU nejsou. Průměrné skóre výskytu indikátorů GRI v CSR reportech energetických společností ze zemí Evropské unie (bez České republiky) je 22,67 bodů, což znamená, že tyto společnosti ve svých zprávách o udržitelnosti reflektovaly více než 22 témat z 37 (61,3 % pokrytých témat). V případě společností ze zemí, které nejsou členy Evropské unie tato hodnota dosahuje pouze 20,33 (55 % pokrytých témat), což znamená v průměru o dva indikátory méně než v předchozím případě. Tento průměr byl ale vypočítán pouze ze tří hodnot, protože ve výběrovém souboru jsou zastoupeny pouze tři společnosti ze zemí mimo Evropskou unii.

Rozdíl mezi průměry skupiny je pak ještě výraznější při porovnání skóre soukromých a státem (resp. městem) úplně nebo většinou vlastněných firem. Průměrné skóre výskytu GRI indikátorů ve zprávách o udržitelnosti za rok 2019 v případě soukromých společností ze zemí Evropy (bez České republiky) dosahuje hodnoty 23,57 bodů, tedy více než 23 průměrně zpracovaných indikátorů (což představuje 63,7 % z maximálního počtu zpracovávaných témat). V případě státem úplně nebo většinou vlastněných nebo městem vlastněných společností tato hodnota dosahuje jen 17,75 bodů, což představuje rozdíl téměř 6 bodů oproti hodnotě vypočítané u soukromých společností a jen 48 % reflektovaných témat společenské odpovědnosti dle rámce GRI. Zároveň je ale třeba upozornit na to, že i v tomto případě byl průměr vypočítán pro malé množství společností (konkrétně čtyři).

Tabulka č. 4 na str. 61 pak zobrazuje absolutní a relativní skóre vybraných společností za jednotlivé oblasti CSR. Podíl zpracovaných univerzálních standardů v relativním vyjádření není vzhledem k nízkému maximálnímu počtu 3 bodů za tuto oblast uveden. V případě skupiny ekonomických standardů (GRI 201 – GRI 207) se skóre výskytu témat u sledovaných společností pohybuje od 1 do 6 z maximálního počtu 7 bodů. Nejnížší hodnotu vykázala společnost E.ON SE s jedním bodem, kterou o pouhý bod převyšují Vattenfall AB a Public Company Kaunas Energy. Nejvyšší hodnotu, tedy 6 bodů, pak vykázaly shodně BayWa AG, Energias de Portugal a Iberdrola S.A. Nejčtenější hodnotou je v tomto případě 5 bodů, tedy jen o 1 bod nižší skóre než dosažené maximum, a to v případě společností OMV Petrom SA, NOVATEK Group, KONČAR Group a Acea Group.

V případě environmentálních standardů (GRI 301 – GRI 308) bylo ve čtyřech případech dosaženo zahrnutí všech osmi indikátorů do zprávy o společenské odpovědnosti, tedy pokrytí 100 % témat rámce GRI, a to v případě Acea Group, Energias de Portugal, S.A., Fortum a Iberdrola S.A. Naopak nejnižší počet bodů i v této oblasti drží E.ON SE se dvěma body. O jeden bod více, tedy 3 pokrytá témata ze sady environmentálních standardů, vykázaly Agder Energi, Alperia Group, Public Company Kaunas Energ a KONČAR Group. Nejčtenější hodnotou bylo v případě environmentální sféry 6 pokrytých témat, a to v případě 7 společností z 18.

V oblasti sociálních standardů (GRI 401 – GRI 419) bylo možné maximálně dosáhnout 19 bodů, čehož dosáhly dvě společnosti, Energias de Portugal, S.A. a Iberdrola S.A, které tak ve svých CSR reportech za rok 2019 uvedly všech 19 možných indikátorů rámce GRI. Nejnižší hodnotu vykazuje v této charakteristice Vattenfall AB s pouhými 3 indikátory ze sociální oblasti, obsaženými ve zprávě o udržitelnosti.

Tab. 4: Skóre společností z evropských zemí kromě České republiky podle skupin standardů GRI

	Univerzální standardy	Ekonomické standardy		Environmentální standardy		Sociální standardy	
	GRI 101 - GRI 103	GRI 201 - GRI 207		GRI 301 - GRI 308		GRI 401 - GRI 419	
	absolutní	absolutní	relativní [%]	absolutní	relativní [%]	absolutní	relativní [%]
Acea Group	2	5	71,4	8	100,0	13	68,4
Agder Energi AS	2	3	42,7	3	37,5	6	31,6
Alperia Group	2	3	42,7	3	37,5	8	42,1
BayWa AG	2	6	85,7	6	75,0	12	63,2
E.ON SE	2	1	14,3	2	25,0	6	31,6
Enagas S.A.	2	4	57,1	7	87,5	9	47,4
Energa Group	2	4	57,1	6	75,0	10	52,6
Energias de Portugal, S.A.	2	6	85,7	8	100,0	19	100,0
Energoatom	2	3	42,9	6	75,0	11	57,9
Fingrid Oyj	2	4	57,1	6	75,0	8	42,1
Fortum	2	4	57,1	8	100,0	14	73,7
Iberdrola S.A.	2	6	85,7	8	100,0	19	100,0
Public Company Kaunas Energy	2	2	28,6	3	37,5	9	47,4
KONČAR Group	1	5	71,4	3	37,5	17	89,5
Latvenergo Group	2	3	42,9	5	62,5	7	36,8
NOVATEK Group	2	5	71,4	6	75,0	12	63,2
OMV Petrom SA	2	5	71,4	6	75,0	12	63,2
Vattenfall AB	2	2	28,6	6	75,0	3	15,8
Aritmetický průměr	1,94	3,94	56,4	5,56	69,4	10,83	57,0

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedených srovnání skóre výskytu indikátorů GRI, jak z hlediska celkového součtu bodů, tak z hlediska dílčích součtů za jednotlivé oblasti CSR, např. vyplynulo, že 2 z 18 sledovaných energetických společností z Evropy (bez České republiky) vykazují reflektovaných téměř 95 % témat rámce GRI. Jedná se o společnosti Energias de Portugal, S.A. a Iberdrola S.A., které také vykázaly nejvyšší počty bodů ve všech třech dílčích oblastech CSR. Nejnižší celkové skóre s přibližně 30 % pokrytých témat rámce GRI pak

vykázala společnost E.ON SE, která také vykázala nejnižší hodnoty dílčích skóre v environmentální a ekonomické oblasti.

4.1.2.3 Příklady využívaných nástrojů

Pro kvalitativní sekundární analýzu dat mezi společnostmi z Evropy byly zvoleny společnosti Energias de Portugal, S.A. (zkráceně také EDP Group, skóre: 35 bodů) a E.ON SE (skóre: 11 bodů), a to v návaznosti na dosažené skóre obsažených témat rámce GRI v podnikových zprávách o udržitelnosti. Společnosti byly vybrány z důvodu dosažení nejvyšší a nejnižší hodnoty skóre a u obou jsou za využití sekundární analýzy dostupných dat obou subjektů sledovány projevy společenské odpovědnosti podle oblastí CSR podobně, jako tomu je u společností energetického sektoru z České republiky v podkapitole 4.1.1.3. V této části je zařazeno představení problematiky společenské odpovědnosti v případě obou společností a v příloze E jsou pak uvedeny výstupy kvalitativní analýzy sekundárních dat, tedy zejména zpráv o společenské odpovědnosti, resp. o udržitelném rozvoji, a to s ohledem na tři základní sféry CSR.

Energias de Portugal, S.A.

Společnost Energias de Portugal, S.A. působí v sektoru energetiky v domovském Portugalsku již přes 40 let a v současné době rozvíjí své podnikatelské aktivity v dalších devíti státech Evropy a osmi státech z jiných kontinentů. Celkem v sedmnácti zemích produkuje EDP Group elektrickou energii z obnovitelných zdrojů, jejíž podíl na celkové produkci společnosti je 66 %, a v Portugalsku, Španělsku a v Brazílii ji navíc vyrábí také z konvenčních zdrojů. Kromě toho se zabývá také distribucí, přepravou a zajišťováním dodávek elektřiny a obchodováním se zemním plynem. Oblasti udržitelnosti společnosti se v organizaci společnosti věnují: zvláštní komise dozorčí rady pro korporátní řízení a udržitelnost a rada pro životní prostředí a udržitelnost. Na nižší úrovni řízení jsou pak v EDP Group zřízeny: komise pro udržitelnost, komise pro prevenci a bezpečnost a samostatné oddělení udržitelnosti, které mimo jiné představenstvu společnosti předkládá návrh cílů udržitelnosti (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 24, 28, 43-44).

Vize společnosti se společenské odpovědnosti sice nevěnuje, skupina má ale definované tři základní hodnoty (inovace, udržitelnost a humanizace) a čtyři závazky (k výsledkům, k udržitelnosti, k zákazníkům a k lidem), které na vizi navazují a které udržitelnost a společenskou odpovědnost obsahují nebo se jí těsně dotýkají. Tyto své závazky pak společnost spojuje se svou firemní kulturou: „*We are a leading company in the energy sector, which integrates, in its culture, commitments with its customers, with people and with the environment.*“ (Energias de Portugal, S.A., 2018) Dle Dow Jones Sustainability Index patří EDP Group od roku 2008 celosvětově ke společnostem s nejvyšší udržitelností s tím, že v roce 2019 skupina dosáhla do té doby nejvyššího skóre (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 13)

E.ON SE

Druhým hlouběji studovaným subjektem ze skupiny evropských energetických společností je německá společnost E.ON SE. Důvodem jejího výběru je, jak již bylo uvedeno výše, její nejnižší skóre mezi ostatními společnostmi dle indikátorů rámce GRI. V tomto porovnání společnost získala za svou zprávu o udržitelnosti za rok 2019 jen 11 bodů, což představuje přibližně 30 % pokrytých témat společenské odpovědnosti. Nejnižších hodnot mezi ostatními společnostmi dosáhla E.ON SE také v oblastech ekonomických a environmentálních standardů GRI. Témata CSR, zejména přístup k zákazníkům a environmentální otázku, přitom ale opět obsahuje již mise skupiny, která zní: „*Our mission is to become customers' partner of choice by providing them with individually tailored solutions for a greener, more distributed, and more digital energy world. And to partner with them to make Europe's energy transition a reality.*“ (E.ON SE, 2020b, s. 3)

Společnost E.ON SE je podobně, jako výše jmenované společnosti, skupinou firem energetického sektoru, která v roce 2019 působila v 15 zemích Evropy (přičemž do září 2019 navíc operovala také v Severní Americe v oblasti obnovitelných zdrojů energií). Rok 2019 se v této společnosti vyznačoval zejména převzetím většinového podílu ve společnosti innogy SE od společnosti RWE, za což poslední zmíněná společnost získala prakticky veškeré podnikatelské aktivity společností E.ON a innogy v oblasti obnovitelných zdrojů a 16,67% podíl ve společnosti E.ON. S touto reorganizací došlo k výraznému nárůstu počtu zaměstnanců, který vzrostl z 43 302 v roce 2018 na 78 948 v roce 2019. Nyní se společnost

E.ON SE zaměřuje především na zákaznická řešení a energetické sítě. Kromě toho jedna ze společností skupiny, PreussenElektra GmbH, v Německu provozuje tři jaderné elektrárny, které budou do roku 2022 odstaveny (E.ON SE, 2020b, s. 2-3, 76, PreussenElektra, 2021).

Skupina E.ON SE má ve svém čele představenstvo, které nese odpovědnost za podnikovou udržitelnost a každoročně jsou na jeho úrovni zpracovány cíle v oblastech, jakými jsou bezpečnost, rozmanitost na pracovišti, loajalita zákazníků aj. Skupina má definovanou pozici ředitele pro udržitelnost (Chief Sustainability Officer, zkr. CSO), který zastřešuje veškeré podnikové aktivity z oblasti udržitelnosti, informuje o těchto tématech čtvrtletně (a v případě nenadálých událostí také nahodile) představenstvo společnosti a předsedá šestičlenné podnikové radě pro udržitelnost. V prosinci 2019 byl na pozici ředitele pro udržitelnost vystřídán Leonhard Birnbaum Johannesem Teyssem, který je v současné době také předsedou představenstva. Kromě těchto orgánů má společnost samostatný tým udržitelnosti na úrovni vrcholového vedení, který má mimo jiné za úkol plánovat, koordinovat, zavádět a monitorovat jednotlivé projekty CSR, sbírat příslušná data, zpracovávat zprávy o udržitelnosti apod. Na úrovni dozorčí rady skupiny došlo v roce 2019 k přejmenování komise pro investice a inovace na komisi pro inovace a udržitelnost, která je poradním orgánem dozorčí rady a podnikového představenstva (E.ON SE, 2020b, s. 15, E.ON SE, 2021).

4.2 Výzkumný cíl č. 2: Porovnat projevy společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

Druhý dílčí cíl této diplomové práce je zaměřený na hledání rozdílů mezi projevy společenské odpovědnosti mezi společnostmi energetického sektoru z České republiky a z jiných evropských zemí. K zodpovězení stanovené výzkumné otázky bylo využito porovnávání dosažených skóre dle rámce GRI, výpočet Spearmanova korelačního koeficientu pro zjištění případné souvislosti dosaženého skóre GRI a toho, zda je společnost z České republiky, dále využívání sledovaných standardů ISO a také porovnání dalších

projevů CSR na základě kvalitativní sekundární analýzy dokumentů českých a evropských energetických společností.

4.2.1 Výzkumná otázka č. 3

Využívají firmy energetického průmyslu stejné nástroje společenské odpovědnosti v České republice a v dalších zemích Evropy? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku je v této podkapitole zodpovězena pomocí porovnání implementovaných norem mezi českými a dalšími evropskými společnostmi a také pomocí porovnání skóre firem získaného dle výskytu indikátorů GRI ve zprávách o společenské odpovědnosti, resp. udržitelnosti. Data o výskytech jednotlivých standardů a indikátorů rámce GRI ve zprávách o společenské odpovědnosti, resp. udržitelnosti, jsou uvedena v přílohách B a C. Poslední část této podkapitoly je věnována kvalitativnímu porovnání projevů společenské odpovědnosti mezi sledovanými společnostmi.

4.2.1.1 Implementované standardy

Mezi společnostmi energetického sektoru, které byly vybrány do výběrového souboru v rámci šetření v této diplomové práci, byla sledována implementace výše popsáných standardů ISO 26000 (společenská odpovědnost), ISO 14001 (systémy environmentálního managementu), ISO 50001 (systémy hospodaření s energií), ISO 9001 (systém managementu kvality) a ISO 45001/OHSAS 18001 (systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Standard *ISO 26000*, tedy obecný návod ke společenské odpovědnosti firem, využívaly v roce 2019 z celého výběrového souboru (včetně České republiky) pouze čtyři společnosti (Latvenergo Group, Energias de Portugal, S. A., NOVATEK Group a Energoatom). Tento standard tedy v daném roce využívalo celkově pouze 20 % ze zkoumaných společností. Mezi nimi nefiguruje ani jedna ze dvou vybraných českých společností a implementace tohoto standardu tak byla vyzorována jen v případě několika jiných evropských firem, z nichž dvě (tedy polovina) operují v zemích, které nejsou členy Evropské unie (ruská NOVATEK Group a ukrajinský Energoatom). Dvě vybrané české energetické společnosti tak patří

ve výběrovém souboru k většinovým 80 % subjektů, které se vyznačují tím, že standard ISO 26000 neimplementují.

Standard *ISO 14001*, tedy systémy environmentálního managementu, oproti ISO 26000 využívá většina společností výběrového souboru. Obě české energetické společnosti (Skupina ČEZ i Energetický a průmyslový holding, a.s.) drží certifikaci v souladu s touto normou podobně, jako dalších 14 společností z evropského energetického sektoru, přičemž další dvě společnosti (NOVATEK Group a Agder Energi AS) deklarují implementaci tohoto standardu v některých společnostech koncernu. Společnostmi, které tento standard v roce 2019 neimplementovaly vůbec, jsou společnosti BayWa AG a Public Company Kaunas Energy. Certifikaci dle normy ISO 14001 tedy celkem v roce 2019 drželo 16 ze všech 20 zkoumaných společností, což představuje 80 % z výběrového souboru, a to včetně obou českých vybraných firem.

Environmentální sféry CSR se týká také standard *ISO 50001*, systém managementu hospodaření s energií, jehož certifikaci v českých podmínkách v roce 2019 držela Skupina ČEZ, přičemž EPH Group jeho využití deklaruje v rámci některých společností skupiny. Žádnou zmínku o tomto standardu v CSR reportech nemá osm společností z celkových dvaceti, což představuje 40 %. V mnoha firmách, které s tímto standardem pracují, je ale tato norma využívána jen v některých společnostech koncernu (KONČAR a Vattenfall AB), příp. byla její implementace v roce 2019 v plánu pro nejbližší roky (Alperia Group), sedm společností (včetně Skupiny ČEZ), tedy 35 % ze všech sledovaných, pak drželo v roce 2019 certifikaci dle této normy.

Dodavatelsko-odběratelských vztahů se dotýká norma *ISO 9001*, systém managementu kvality, v jejímž rámci deklaruje certifikaci česká společnost EPH Group podobně, jako 6 dalších společností z celého výběrového souboru. Certifikaci tak drží 35 % sledovaných společností a další dvě (německá BayWa AG a česká Skupina ČEZ) deklarují její využívání nebo implementaci v některých firmách skupiny. Celá polovina výběrového souboru (tedy 10 společností z 20) ale ve svých zprávách o udržitelnosti tento standard vůbec nezmiňuje. Mezi těmito deseti společnostmi lze identifikovat společnosti o různých počtech

zaměstnanců (patří sem např. Fingrid Oyj s nejnižším počtem a E.ON SE s nejvyšším počtem zaměstnanců z celého výběrového souboru), z různých zemí (z Evropské unie i mimo ni) apod.

Certifikaci dle *ISO 45001/OHSAS 18001*, tedy systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo jejich implementaci obecně deklaruje 16 z 20 sledovaných společností, což představuje 80 % (v případě společnosti NOVATEK Group je ale implementace realizována jen v některých společnostech skupiny). Standard ve svých CSR reportech vůbec nezmiňují čtyři společnosti (Fingrid Oyj, Public Company Kaunas Energy, Agder Energi a OMV Petrom SA), tedy 20 % vybraných subjektů. Obě české společnosti (Skupina ČEZ i EPH Group) drží certifikaci v souladu s některou z těchto dvou norem managementu bezpečnosti a ochrany zdraví.

4.2.1.2 Indikátory GRI

Jak bylo uvedeno výše, v rámci šetření v této diplomové práci bylo vypočítáno skóre výskytu indikátorů dle rámce *Global Reporting Initiative* v CSR reportech za rok 2019, resp. zprávách o udržitelnosti za rok 2019, jednotlivých vybraných evropských firem z oblasti energetického sektoru. Skupina ČEZ dosáhla skóre 24 bodů, což představuje téměř 65 % pokrytých témat rámce GRI, zatímco EPH Group pouze 15, tedy 40,5 % témat. Průměr celkového skóre v celém výběrovém souboru (včetně českých společností) přitom činí 22 bodů, tedy téměř 59,5 % reflektovaných okruhů rámce GRI. Shodnou hodnotu (22 bodů) pak mají také medián, tedy střední hodnota dělicí výběrový soubor na polovinu subjektů s nižšími a polovinu s vyššími hodnotami, a modus, tedy nejčetnější hodnota celkového skóre celého výběrového souboru. Skupina ČEZ tak průměr výběrového souboru v celkovém skóre zastoupených témat převyšuje o 2 body a skóre EPH Group je o celých 7 bodů nižší než průměr ve výběrovém souboru evropských energetických zemí. EPH Group tak dosáhla čtvrtého nejnižšího skóre v celém výběrovém souboru, když překonala společnosti E.ON SE (11 bodů), Vattenfall AB (13 bodů) a Agder Energi (14 bodů). Obsadila tak v celkovém srovnání všech dvaceti vybraných společností 17. místo, zatímco Skupina ČEZ se v porovnání celkového dosaženého skóre umístila na 9. místě.

V oblasti *ekonomických ukazatelů* (GRI 201 - GRI 207), kde maximální možný počet bodů je 7, české společnosti dosáhly 2 bodů (EPH Group) a 3 bodů (Skupina ČEZ). Průměrná hodnota ve výběrovém souboru přitom činí 3,8 bodu, modus, tedy nejčastější hodnota za oblast ekonomických ukazatelů rámce GRI mezi vybranými energetickými společnostmi, činí 3 body a medián, tedy střední hodnota, pak činí 4 body. Obě české společnosti tak patří se svým skóre mezi 50 % společností s nižší než mediánovou hodnotou v oblasti výskytu ekonomických standardů GRI a toto skóre obou českých společností je nižší než výběrový průměr. Skupina ČEZ ale přitom dosáhla v případě tohoto dílčího skóre o hodnotě výběrového modu, protože 3 body jsou mezi subjekty výběrového souboru za toto dílčí skóre nejčastějším výsledkem. Při seřazení vybraných subjektů dle této hodnoty zaujímá Skupina ČEZ 12. – 16. místo a EPH Group 17. – 19. místo z dvaceti.

V otázce *environmentálních standardů* GRI (GRI 301- GRI 308) společnosti českého energetického sektoru dosáhly z osmi bodů skóre 7 bodů, tedy 87,5 % reflektovaných témat, v případě Skupiny ČEZ a 5 bodů, tedy 62,5 % v případě EPH Group. Skupina ČEZ tak zaujímá 5. – 6. místo a EPH Group 14. – 15. místo. Průměr ve výběrovém souboru činí 5,6 bodu, tedy 70 % zpracovaných okruhů environmentální sféry dle rámce GRI. Modus i medián ve výběrovém souboru přitom dosahují shodně hodnoty 6 bodů. Nadpolovičního počtu bodů z možného maxima, tedy 5 a výše, dosáhlo z celého výběrového souboru 15 společností, což naznačuje, že evropské energetické společnosti věnují environmentálním standardům a environmentální oblasti obecně ve svých zprávách o udržitelném rozvoji, resp. CSR reportech, poměrně velkou pozornost. Společnostmi, které dosáhly méně než polovinu dosažitelných bodů jsou pak KONČAR Group, Alperia Group, Agder Energi AS, Public Company Kaunas Energy a E.ON SE.

České energetické společnosti pak v oblasti *sociálních standardů* dle rámce GRI (GRI 401 – GRI 419) dosáhly z maximálně možných devatenácti bodů skóre 13, tedy více než 68 % reflektovaných tematických okruhů, v případě Skupiny ČEZ a 6, tedy téměř 32 % zpracovaných témat v případě zprávy o udržitelnosti EPH Group. Průměr výběrového souboru za sociální oblast je 10,7 bodů, tedy přes 56 % zpracovaných témat, a medián, tedy střední hodnota, má hodnotu 10,5. Modus, tedy nejčastější skóre, je 6, a to v případě tří společností včetně EPH Group. Skupina ČEZ tak ve své zprávě o udržitelném rozvoji za rok

2019 reportovala o nadprůměrném počtu témat sociální sféry a obsadila tak v celkovém srovnání dle tohoto skóre 5. – 6. místo, zatímco EPH Group drží v tomto srovnání až 17. – 19. místo.

Pro zjištění souvislosti dosaženého skóre dle rámce GRI a toho, zda je společnost z České republiky, byl využit Spearmanův korelační koeficient, který byl vypočítán jak pro celkové dosažené skóre, tak také pro dílčí hodnoty v rámci jednotlivých sfér CSR. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce č. 5. Téměř všechny vypočtené korelační koeficienty jsou velice nízké a naznačují velmi slabou korelaci mezi proměnnými skóre GRI a tím, zda je společnost česká nebo není. Pouze v oblasti ekonomických standardů byla mezi dvaceti zkoumanými společnostmi identifikována slabá korelace mezi sledovanými proměnnými, tedy, že byla ve výběrovém souboru zjištěna slabá tendence k vyššímu skóre GRI za oblast ekonomických standardů v případě, že je daná společnost z některé evropské země mimo Českou republiku. Korelační koeficient má v tomto případě hodnotu 0,32384. Hodnoty 0,14501 pak dosáhl korelační koeficient v případě celkového skóre GRI, což naznačuje velmi slabou tendenci k vyššímu dosaženému skóre v případě společností, které nepochází z České republiky.

Tab. 5: Hodnoty korelačního koeficientu pro vztah skóre GRI a původ společnosti v České republice či mimo ni (původ společnosti)

Korelace skóre GRI a původu společnosti:	Celkové skóre GRI	Skóre GRI pro ekonomické standardy	Skóre GRI pro environmentální standardy	Skóre GRI pro sociální standardy
Spearmanův korelační koeficient	0,14501	0,32384	- 0,02979	0,07259

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.1.3 Porovnání využívaných nástrojů společenské odpovědnosti

Tím, co je společné pro všechny energetické společnosti ve výběrovém souboru, včetně těch českých, je fakt, že své zprávy o udržitelnosti, resp. společenské odpovědnosti, strukturují dle rámce Global Reporting Initiative a řídí se tak při svém reportingu touto mezinárodně uznávanou sadou standardů pro jednotlivé oblasti sféry CSR. Je tomu tak proto,

že s přihlédnutím k této skutečnosti byly do výběrového souboru vybírány. Velká většina, opět včetně českých společností, drží certifikaci v souladu s normami ISO 14001, tedy systémy environmentálního managementu, a OHSAS 18001 nebo ISO 45001, systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Podobně pak v souladu s většinou výběrového souboru ani jedna z českých společností k roku 2019 neimplementovala standard ISO 26000, tedy obecný návod společenské odpovědnosti.

Všechny společnosti, jimiž se tato diplomová práce zabývá v části věnované kvalitativní sekundární analýze dat, tedy včetně obou českých subjektů, mají zpracované své etické kodexy, pravidla pro výběr dodavatelů, aktivně se zabývají vzděláváním svých zaměstnanců, vztahem společnosti k dotčeným aktérům a komunitám, filantropií apod. Téměř všechny sledované společnosti mají zřízené vlastní nadace k realizaci podpory veřejně prospěšných a dobročinných projektů, případně svou pomoc realizují přímými finančními dary konkrétním osobám nebo subjektům. V environmentální oblasti všechny zkoumané společnosti, včetně českých, deklarují aktivní přístup k přechodu k nové energetice, k environmentálně šetrné produkci, k chytrým a individuálním řešením, k elektromobilitě apod.

Obecně lze říci, že české energetické společnosti (Skupina ČEZ a EPH Group) tak mezi ostatními společnostmi z evropského energetického sektoru ve výběrovém souboru deklarují využívání stejných, příp. obdobných, nástrojů podnikové společenské odpovědnosti, resp. udržitelnosti. Jak ale vyplývá z vypočítaných korelačních koeficientů, jimž se věnuje závěr předchozí podkapitoly (č. 4.2.1.2), byla ve výběrovém souboru zjištěna slabá korelace, a tedy souvislost, mezi počtem reportovaných standardů ekonomické sféry dle rámce GRI a tím, zda se jedná o českou společnost. V případě zvolených společností z České republiky byla zjištěna slabá tendence k reportování o menším počtu ekonomických standardů než u společností z jiných zemí ve výběrovém souboru. Tento závěr ale není zobecnitelný, a to z důvodu malého celkového počtu společností ve výběrovém souboru, malého počtu českých společností, nereprezentativnosti výběru apod. Jak ale bylo uvedeno výše, zobecnění není v rámci této diplomové práce záměrem, a to mimo jiné kvůli jejímu částečnému kvalitativnímu zaměření.

4.3 Výzkumný cíl č. 3: Identifikovat dopady společenské odpovědnosti firem energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

Třetí dílčí výzkumný cíl této diplomové práce se věnuje efektům, které společenská odpovědnost firmám přináší. Jsou tak sledovány náklady na aktivity v oblasti společenské odpovědnosti firem a hospodářské výsledky vybraných subjektů evropského energetického sektoru, a to ve vazbě na to, zda společnost sídlí v České republice nebo v jiné evropské zemi. Kromě toho jsou za využití kvalitativní sekundární analýzy dat sledovány další úkoly spojené s podnikovou společenskou odpovědností a případné deklarované přínosy nefinančního charakteru.

Pro porovnání hospodářských výsledků jednotlivých společností byl zvolen ukazatel EBITDA pro rok 2019, tedy zisk před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace, který jednotlivé společnosti publikovaly zejména ve svých výročních nebo finančních zprávách, příp. zprávách o udržitelném rozvoji. V případě nákladů společenské odpovědnosti jsou v této části diplomové práce sledovány deklarované výdaje jednotlivých společností v oblasti filantropie a sponzorství, tedy výdaje na dobročinné účely, sponzorství a investice do komunit, což představuje užší vymezení podnikové společenské odpovědnosti. V otázce finančního vyčíslení těchto nákladů je třeba uvést, že např. autoři Sprinkle a Maines je pojímají komplexněji a mezi jejich složky řadí také náklady ztracené příležitosti, vyčíslení hodnoty pracovního času zaměstnanců v dobrovolných dobročinných aktivitách aj. (Sprinkle, Maines, 2010, s. 448-449, viz podkapitola 1.4.1), které není možné v rámci předkládané diplomové práce kvantitativně analyzovat.

Vzhledem k tomu, že v případě čtyř firem z výše sledovaných dvaceti evropských energetických společností nejsou pro rok 2019 k dispozici data o výši jejich finančních výdajů na veřejně prospěšné účely, je tato část diplomové práce zpracována na základě dostupných a deklarovaných dat šestnácti evropských energetických společností. Údaje o firemní filantropii a sponzorství nebyly získány v případě společností Agder Energi AS, OMV Petrom SA, Vattenfall AB a Energoatom. Data byla získána z výročních zpráv a zpráv o udržitelném rozvoji, resp. CSR, příp. z dalších zdrojů (Fingrid Oyj, 2020, s. 22, 116; Relationship Science, 2020; AB Kauno Energija, 2020b, s. 15, 77, 90; Alperia Group, 2020a;

Alperia Group, 2020b, s. 42-43; Enagas S.A., 2020, s. 96, 111; KONČAR Group, 2020, s. 30; InterCapital, 2020; Latvenergo Group, 2020, s. 58, 89; EPH Group, 2020a, s. 12, 162; Acea Group, 2020, s. 34, 84, 132; Fortum, 2020a, s. 3; Energa Group, 2020b, s. 20, 59; Energa Group, 2021; Energias de Portugal, S.A., 2020a, s. 55, 229; NOVATEK Group, 2020, s. 80; BayWa AG, 2020a, s. 54; BayWa AG, 2020b, s. 89; Skupina ČEZ, 2020a, s. 135, 227, 295; Iberdrola, S.A., 2020b, s. 11, 298; Iberdrola, S.A., 2020a, s. 10; E.ON SE, 2020a, s. 2, 28; E.ON SE, 2020b, s. 97).

4.3.1 Výzkumná otázka č. 4

Jaké jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem energetického průmyslu v České republice?

Tato podkapitola je věnována zodpovězení čtvrté výzkumné otázky, tedy posouzení nákladů a přínosů společenské odpovědnosti mezi českými společnostmi, a to pomocí výše nastíněných ukazatelů a nástrojů. Sledovanými českými společnostmi jsou Skupina ČEZ a Energetický a průmyslový holding, a.s. (EPH Group) a následující tabulka č. 6 zobrazuje částky jejich finančních darů a sponzoringu a hodnoty ukazatele EBITDA obou společností pro rok 2019 v milionech eur. V případě Skupiny ČEZ jsou údaje v podnikových dokumentech uváděny v českých korunách a pro potřeby srovnání v této diplomové práci proto byly údaje převedeny za pomoci měnového kurzu k 31.12.2019. Poslední sloupec tabulky zobrazuje procentuální vyjádření vztahu výše výdajů na dobročinné účely (deklarované výdaje pro komunity, firemní filantropie a sponzorství) ku hodnotě ukazatele EBITDA.

Tab. 6: EBITDA, výdaje na dobročinné účely a jejich poměr v případě českých energetických společností za rok 2019 (v mil. eur)

	EBITDA	Výdaje na dobročinné účely	Poměr výdajů a ukazatele EBITDA [%]
EPH Group	2 051,00 mil. eur	5,00 mil. eur	0,2438
Skupina ČEZ	2 368,16 mil. eur (60 175 mil. Kč)	13,75 mil. eur (349,40 mil. Kč)	0,5806

Zdroj: vlastní zpracování

Příspěvky na veřejně prospěšné účely Skupiny ČEZ za rok 2019 dosáhly 349,4 milionů Kč (z toho 170,5 mil Kč tvořily přímé dary a 178,9 mil. Kč příspěvky Nadaci ČEZ). Zisk skupiny před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA) byl přítom v roce 2019 vyčíslen na více než 60 miliard Kč (Skupina ČEZ, 2020a, s. 135, 295). Celková částka finančních darů Skupiny ČEZ za rok 2019 ve výši 349,4 mil. Kč představuje v přepočtu 13,75 milionů eur a výši těchto příspěvků lze vyjádřit jako 0,58 % deklarovaného EBITDA. Druhý český subjekt, Energetický a průmyslový holding, a.s., vykázal ve své Výroční zprávě za rok 2019 výdaje na dary a sponzoring ve výši 5 milionů eur. EBITDA EPH Group přítom ve stejném roce dosáhl hodnoty přes 2 miliardy eur (EPH Group, 2020a, s. 50, 162). Poměr výdajů na dobročinné účely EPH Group a vykázaného ukazatele EBITDA tak dosahuje v tomto případě hodnoty 0,24 %.

Kromě deklarovaných výdajů podnikové filantropie, sponzoringu a dobročinnosti je třeba brát v úvahu při posuzování společenské odpovědnosti energetických firem také mnoho dalších položek. Důležitými tématy ve sledovaném sektoru jsou: dopady činnosti na životní prostředí, transformace sektoru energetiky a přechod k tzv. nové energetice. Ta: „(...) kombinuje ekologický přístup s požadavky vyhovět individuálním potřebám jednotlivých zákazníků. Ačkoliv je často vnímána prostřednictvím důrazu na obnovitelné zdroje, její zaměření je mnohem širší. Postupně například zavádí vyšší výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů přímo v místech spotřeby, (...) omezuje plýtvání energiemi a naopak prosazuje jejich efektivní využívání.“ (Skupina ČEZ, 2020b, s. 82) Tyto nové přístupy, zajišťování plnění stanovených limitů apod. vyžadují nemalé investice, které lze řadit do oblasti CSR. Skupina ČEZ například deklaruje, že v letech 1992 až 1998 a 2008 až 2017 investovala celkem 211 miliard Kč do odsiřování a modernizace svých uhelných elektráren, a že s dalšími výdaji v řádech desítek miliard Kč v nejbližších letech počítá. Další nákladnou položkou z environmentální oblasti CSR jsou rekultivace lokalit poznamenaných činností sledovaných firem. Skupina ČEZ tak např. uvádí, že od roku 1994 investovala v rámci Severočeských dolů do rekultivace 6,7 miliardy Kč a že jako skupina počítá v oblasti rekultivací s vynaložením dalších 11 miliard Kč do roku 2060 (tamtéž, s. 2, 3). Energetický a průmyslový holding, a. s. uvádí, že do svých výroben energií s nízkou nebo nulovou uhlíkovou stopou od roku 2015 investoval přes 1 miliardu eur, zejména do technologií využívajících biomasu a plynové turbíny (EPH Group, 2020c, s. 5). Takové výdaje a mnoho dalších energetické společnosti realizovat musí, zejména kvůli udržení

konkurenceschopnosti v rámci nových probíhajících trendů ve zvoleném sektoru a také kvůli dodržování platných legislativních opatření, směřujících např. k ochraně životního prostředí, ovzduší apod.

Přínosy společenské odpovědnosti firem jsou také obtížně kvantifikovatelné a zabývají se jimi např. Trnková, Sprinkle a Maines aj. Za hlavní přínos lze označit již prokázanou souvislost mezi aktivním přístupem ke společenské odpovědnosti ve firmách a jejich ekonomickou výkonností (Seknička, Putnová, 2016, s. 177). Např. ukazatel EBITDA v případě Energetického a průmyslového holdingu, a.s. meziročně vzrostl k roku 2019 o více než 300 milionů eur (EPH Group, 2020a, s. 50). V případě Skupiny ČEZ došlo v případě ukazatele EBITDA meziročně k nárůstu o více než 10,6 miliard Kč (Skupina ČEZ, 2020a, s. 295). Tato část se věnuje deklarovaným úspěchům, kterých české společnosti v roce 2019 dosáhly, a které teoreticky mohou odrážet jejich aktivitu v oblasti společenské odpovědnosti, resp. udržitelnosti.

Z aktivního přístupu v oblasti CSR tak společnosti těží také v dalších oblastech, mezi kterými teorie jmenuje např. atraktivitu pro kvalitní zaměstnance a jejich loajalitu, důvěryhodnost firmy a značky aj. Skupina ČEZ přitom v roce 2019 obsadila 1. místo v kategorii Nejžádanější zaměstnavatel v průzkumu Klubu zaměstnavatelů a organizace AIESEC, 2. místo v žebříčku Sodexo Zaměstnavatel roku mezi zaměstnavateli s více než 5 000 zaměstnanci a 13. místo ve světovém srovnání energetických společností časopisu Forbes v rámci žebříčku Nejlepší zaměstnavatelé světa (v celkovém srovnání 2 000 firem z celého světa pak Skupina ČEZ obsadila 260. místo, přičemž byla jediným českým zástupcem). Skupina ČEZ v roce 2019 dále obsadila 1. místo v žebříčku agentury Nielsen s názvem Nejdůvěryhodnější značky v oblasti služeb a institucí. V roce 2019 navíc Skupina ČEZ realizovala velké srovnávací šetření spokojenosti zákazníků, ve kterém mezi 24 společnostmi z různých odvětví získala 6. - 7. příčku (Skupina ČEZ, 2020b, s. 80, 138). Energetický a průmyslový holding, a.s. v otázce získaných ocenění uvádí dosažení nejvyššího možného umístění Pražské Teplárenské, jedné ze společností skupiny, mezi více než 80 energetickými společnostmi České republiky v programu Bezpečný podnik. Průzkumy spokojenosti skupina uvádí jako využívaný prostředek komunikace, jeho výsledky ale součástí CSR reportu za rok 2019 nejsou (EPH Group, 2020b, s. 103, 200).

Skupina také uvádí, že její součást EPIF Group v roce 2019 obdržela od agentury Sustainalytics, která se zabývá hodnocením oblasti CSR, průměrný rating, na jehož základě EPIF Group přijala opatření ke svému zlepšování (EPH Group, 2020a, s. 44).

Dalšími přínosy, které identifikuje teorie, jsou důvěryhodnost, transparentnost a zájem investorů (Trnková in Seknička, Putnová, 2016, s. 176). Ve vztahu k těmto aspektům lze zmínit ratingová hodnocení renomovaných mezinárodních agentur Moody's, Standard & Poor's a Fitch Ratings, která české energetické společnosti drží. Výroční zpráva Skupiny ČEZ uvádí, že: „V roce 2019 zůstala dlouhodobá ratingová hodnocení společnosti ČEZ nezměněna s výjimkou výhledu od agentury Moody's. Dne 27. 9. 2019 ratingová agentura Standard & Poor's Global Ratings Europe Limited aktualizovala report ČEZ s dlouhodobým ratingovým hodnocením na úrovni A- se stabilním výhledem. (...) Dne 7. 10. 2019 potvrdila (agentura Moody's – pozn. A.B.) dlouhodobé ratingové hodnocení společnosti ČEZ na úrovni Baa1, pozitivní výhled byl změněn na stabilní.“ (Skupina ČEZ, 2020a, s. 11). EPH Group uvádí, že její součást EPIF Group: „(...) udržuje konzervativní kapitálovou strukturu a v roce 2018 získala investiční rating (BBB / Baa3 / BBB-)¹ (Standard & Poor's / Moody's / Fitch Ratings– pozn. A.B.) a tento rating byl v roce 2019 potvrzen všemi ratingovými agenturami.“ Společnosti skupiny Eustream a Distribúcia SPP pak k roku 2019 dokonce obě držely rating Baa2 od agentury Moody's a A- od agentury Fitch Ratings (EPH Group, 2019, s. 11, 12, 14). Sledované české energetické subjekty jsou tak jmenovanými agenturami považovány za středně bezpečné až bezpečné pro realizaci investic.

4.3.2 Výzkumná otázka č. 5

Jaké jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností firem energetického průmyslu v dalších zemích Evropy?

Ekonomické výsledky vybraných evropských subjektů z energetického sektoru v podobě ukazatele EBITDA pro rok 2019 a deklarované vynaložené částky dárcovství, sponzoringu a investic do komunit zobrazuje tabulka č. 7. Uvedené údaje byly získány z výročních a finančních zpráv čtrnácti energetických společností a také z jejich zpráv o udržitelném rozvoji, resp. CSR. Kromě jmenovaných údajů tabulka obsahuje také jejich poměr, tedy poměr výdajů na dobročinné účely ku hodnotě ukazatele EBITDA.

Tab. 7: EBITDA, výdaje na dobročinné účely a jejich poměr v případě energetických společností z dalších evropských zemí za rok 2019 (v mil. eur)

	EBITDA (mil. eur)	Výdaje na dobročinné účely (mil. eur)	Poměr výdajů a ukazatele EBITDA [%]
Acea Group	1 042,00	6,00	0,5758
Alperia Group	236,70	1,88	0,7954
BayWa AG	403,00	0,80	0,1989
E.ON SE	5 558,00	6,00	0,1080
Enagas S.A.	1 016,40	2,00	0,1968
Energa Group	479,06	2,35	0,4904
Energias de Portugal, S.A.	3 705,60	22,49	0,6069
Fingrid Oyj	240,36	0,01	0,0042
Fortum	1 766,00	2,70	0,1529
Iberdrola S.A.	10 104,00	52,29	0,5175
KONČAR Group	17,58	0,32	1,8032
Latvenergo Group	243,53	0,60	0,2464
NOVATEK Group	6 592,13	28,45	0,4315
Public Company Kaunas Energy	7,95	0,10	1,2585

Zdroj: vlastní zpracování

V otázce **nákladů společenské odpovědnosti** vybraných společností byly sledovány vykázané výdaje v oblasti dobročinných projektů, investice v komunitách a sponzorství podobně, jako v případě českých společností v podkapitole 4.3.1. Jedná se o úzké pojetí společenské odpovědnosti, které nezahrnuje některé možné aspekty a skryté náklady CSR. V případě KONČAR Group, Energa Group a NOVATEK Group byly sledované údaje dostupné v měnách zemí působení těchto subjektů a tyto částky tak byly převedeny na miliony eur pomocí příslušných měnových kurzů k 31.12.2019.

Absolutní výše výdajů v oblasti firemní filantropie, dárcovství a sponzoringu se mezi sledovanými společnostmi pohybuje od 10 000 eur v případě společnosti Fingrid Oyj do téměř 55,3 milionů eur v případě společnosti Iberdrola S.A. V roce 2019 v průměru sledované společnosti v rámci své dobročinnosti vynaložily 9 milionů eur. Mediánová hodnota výše těchto výdajů ale dosahuje částky téměř 2,17 milionu eur, což znamená, že polovina zkoumaných společností investovala v této oblasti méně, než 2,17 milionu eur, a druhá polovina více. V celkovém součtu tyto vybrané společnosti energetického sektoru

investovaly v oblasti firemního dárcovství, sponzoringu a podpory komunit v roce 2019 více než 126 milionů eur.

V otázce vzájemného porovnání společností z hlediska jejich výdajů na dobročinné účely je pak zajímavý poměr vynaložených prostředků a ukazatele EBITDA v procentuálním vyjádření. Ten se pohybuje od 0,004 % v případě společnosti Fingrid Oyj až po 1,8 % v případě KONČAR Group. V průměru evropské společnosti vynaložily v rámci firemní filantropie částky odpovídající 0,53 % jejich ukazatele EBITDA. Mediánová hodnota tohoto poměru pak leží na úrovni 0,46 %, což znamená, že polovina sledovaných společností vykazala vyšší hodnotu tohoto poměru, než 0,46 % a polovina nižší. Dvanáct ze čtrnácti společností dosáhlo tohoto poměru v hodnotě nižší než jedno procento a dvě společnosti hranici jednoho procenta přesáhly (Public Company Kaunas Energy s 1,26 % a KONČAR Group s 1,8 %). Tyto dvě společnosti kromě dvou nejvyšších hodnot vypočítaného poměru vykazaly také zároveň nejnižší úroveň ukazatele EBITDA, a to 8 milionů eur v případě Public Company Kaunas Energy a 17,6 milionu eur v případě KONČAR Group. Pro lepší možnost porovnání dat společností mezi sebou tak byl také vypočítán výběrový průměr a medián sledovaného poměru mezi evropskými společnostmi bez těchto dvou subjektů a nový výběrový průměr zbylých dvanácti společností tak činí 0,36 % a medián 0,34 %.

Podobně, jako u českých společností, ale nelze náklady na společenskou odpovědnost sledovaných subjektů vyčíslit pouze za využití údajů o výdajích na firemní filantropii a sponzoring. Do nákladů společenské odpovědnosti je tak třeba jmenovat např. *další výdaje v environmentální a sociální sféře*, které společnosti vynakládají mimo jiné pro udržení svých pozic na trhu, pro dodržování platné legislativy v různých oblastech apod. Společnosti tak investují do ekologicky šetrných technologií, do technologií s vyšší energetickou efektivností, do ochrany vod, ovzduší a dalších složek životního prostředí, do revitalizací apod. (např. Alperia Group, 2020b, s. 5) Např. NOVATEK Group své výdaje v environmentální oblasti za rok 2019 vyčíslila na 1,4 miliardy rublů (přibližně 20 milionů eur): „*In 2019, NOVATEK spent approximately RR 1.4 bln on environmental protection and damage compensation (...)*.“ (NOVATEK Group, 2020, s. 159)

Sledované společnosti se také aktivně zabývají transformací energetiky a novými trendy v tomto sektoru, za které jsou označovány pojmy decentralizace, dekarbonizace a digitalizace. Společnosti tak investují např. do rozšiřování infrastruktury pro elektromobilitu a pro poskytování individuálních, chytrých a inovativních řešení pro své zákazníky (např. E.ON SE, 2020b, s. 9-10, 34; Energa Group, 2020b, s. 12, 23). Realizují různé podpůrné, propagační a vzdělávací programy, kurzy (např. BayWa AG, 2020b, s. 6, NOVATEK Group, 2020, s. 158) a události pro veřejnost a pro své zaměstnance, komunikují s veřejností a se stakeholdery pomocí mnoha různých nástrojů atp. V nejširším pojetí společenské odpovědnosti jsou pak i takové výdaje součástí nákladů CSR.

Přínosy společenské odpovědnosti lze mezi sledovanými subjekty sledovat opět v několika aspektech. Prvním z nich je *ekonomická výkonnost*. V otázce sledovaného ukazatele EBITDA např. ruská NOVATEK Group deklaruje oproti roku 2018 11% nárůst na 461 miliard rublů (přibližně 6,6 miliardy eur) (Mikhelson in NOVATEK Group, 2020, s. 4). Acea Group vykázala meziroční nárůst tohoto ukazatele o více než 100 milionů eur na výslednou 1 miliardu eur (Acea Group, 2020, s. 34). Zajímavé je, že skupina KONČAR Group, která vykázala nejvyšší hodnotu poměru výdajů na dobročinné účely a ukazatele EBITDA (1,8 %) zaznamenala k roku 2019 meziroční 27% pokles zisku před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA) na 130,88 milionů HRK (který skupina připisuje jednorázovým úpravám hodnoty stálých aktiv) (InterCapital, 2020). Ukazatel EBITDA tak v roce 2019 dosáhl v případě KONČAR Group hodnoty v přepočtu téměř 17,6 milionů eur (při měnovém kurzu k 31.12.2019). K roku 2020 pak EBITDA v případě KONČAR Group meziročně vzrostl o 33 % na 177,6 milionů HRK (KONČAR Group, 2021), tedy v přepočtu na více než 23,5 milionů eur (při měnovém kurzu k 31.12.2020).

Se společenskou odpovědností souvisí také *loajalita a důvěra zákazníků*. Např. společnost Fingrid Oyj ve svém průzkumu spokojenosti v roce 2019 dosáhla v případě pěti ze šesti sledovaných aspektů průměrného hodnocení čtyři a více bodů z pěti možných (Fingrid Oyj, 2020, s. 35). Acea Group v průběhu roku 2019 získala odpovědi téměř 28 700 zákazníků v rámci provedeného telefonického průzkumu spokojenosti a uvádí, že: „*The overall ratings received by each service are all in the area of an intermediate level of satisfaction, between 6.1 and 7.8.*“ Skupina tak v oblasti spokojenosti zákazníků s jednotlivými druhy

poskytovaných služeb dosáhla v celkovém pohledu vyššího středního hodnocení (stanovená stupnice hodnocení měla rozsah od 1 do 10). V oblasti prodeje a distribuce elektřiny pak Acea Group dosáhla ve sledovaném roce průměrného hodnocení zákazníků 7,8 bodů z 10 (Acea Group, 2020, s. 91).

V otázkách *důvěryhodnosti společností a zájmu investorů* lze opět sledovat mezinárodní ratingová hodnocení jednotlivých subjektů. Zkoumané společnosti přitom dosahují podobných hodnocení jako společnosti české. Agentura Moody's tak např. v roce 2019 hodnotila v dlouhodobém horizontu společnosti E.ON SE ratingem Baa2 a EDP Group ratingem Baa3, obě se stabilním výhledem. Agentura Standard & Poor's v roce 2019 hodnotila skupinu E.ON SE stupněm BBB, EDP Group stupněm BBB- a společnost Fingrid Oyj AA-, všechny se stabilním výhledem. Agentura Fitch Ratings pak EDP Group ve sledovaném roce hodnotila stupněm BBB-, stupněm A společnost Fingrid Oyj a stupněm BBB společnost Energa Group, všechny se stabilním výhledem. Poslední jmenovaná společnost byla v prosinci roku 2019 agenturou Fitch Ratings zařazena na seznam sledovaných subjektů z důvodu plánovaného převzetí většinového podílu společnosti skupinou PKN ORLEN (E.ON SE, 2020a, s. 31; Energias de Portugal, S.A., 2020a, s. 58; Fingrid Oyj, 2020, s. 171; Energa Group, 2020a, s. 75). Jmenované společnosti tak byly v roce 2019 považovány za středně bezpečné až bezpečné pro realizaci investic (v případě společnosti Fingrid Oyj dokonce s nízkým rizikem).

4.4 Výzkumný cíl č. 4: Porovnat dopady společenské odpovědnosti mezi firmami energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy.

Tato část je věnována porovnání nákladů a přínosů společenské odpovědnosti na základě toho, zda sídlí v České republice nebo v jiné zemi Evropy. Celkem bylo porovnáváno 16 společností, a to na základě jejich deklarovaných výdajů v oblasti dobročinnosti, vykázaných zisků před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA) a dalších, již výše sledovaných znaků. Také byly spočítány korelační koeficienty pro zjištění případných vztahů hodnoty vypočítaného poměru a toho, zda je společnost z České

republiky nebo není, a také vztahu tohoto poměru a skóre GRI, které bylo pro jednotlivé společnosti spočítáno v podkapitole 4.1.

4.4.1 Výzkumná otázka č. 6

Jsou náklady a přínosy spojené se společenskou odpovědností stejné mezi společnostmi energetického průmyslu v České republice a v dalších zemích Evropy? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?

Jak již bylo uvedeno výše, poměr vynaložených výdajů do komunit a ukazatele EBITDA byl v případě českých energetických společností vypočítán na 0,24 % v případě Energetického a průmyslového holdingu, a.s. a 0,58 % v případě Skupiny ČEZ. Evropský průměr tohoto poměru činí 0,51 % a medián 0,46 %. Skupina ČEZ se tak umístila těsně nad průměrem a její vypočtený poměr sledovaných ukazatelů byl mezi vybranými společnostmi pátý nejvyšší. Energetický a průmyslový holding, a.s. se mezi šestnácti společnostmi výběrového souboru umístil na 11. pozici, která leží pod průměrem výběrového souboru.

Mezi šestnácti sledovanými společnostmi byly dvě, v této souvislosti již výše zmíněná KONČAR Group a Public Company Kaunas Energy, které vykázaly nejvyšší hodnotu sledovaného poměru (1,8 %, resp. 1,3 %) a zároveň také dvě nejnižší hodnoty EBITDA (přibližně 17,6 milionu eur, resp. 8 milionů eur). V případě vyřazení těchto dvou společností pak české společnosti zaujímají 3. (Skupina ČEZ), resp. 9. místo (EPH Group) a výběrový průměr činí 0,38 % a medián 0,34, který tak Skupina ČEZ převyšuje poměrně výrazně.

Pro zjištění možné souvislosti výše vypočítaného poměru a země původu společnosti, resp. dalších charakteristik, byly vypočítány Spearmanovy korelační koeficienty, a to pro **čtrnáct společností** (bez dvou zmíněných). Korelační koeficient, vypočítaný pro vztah hodnoty poměru výdajů firem na dobročinné účely ku ukazateli EBITDA a původu společnosti v České republice nebo mimo ni, vychází -0,15, což představuje velmi slabou negativní korelaci, které bylo dosaženo díky kódování dat (Česká republika: 1, jiná země: 2). Souvislost mezi původem společnosti (v České republice nebo mimo ni) a sledovaným poměrem je tak mezi zkoumanými společnostmi velice slabá. Mezi porovnávanými

společnostmi je tedy velmi slabá tendence k vyšší hodnotě sledovaného poměru v případě českých společností, což ale mimo jiné ovlivňuje zastoupení pouze dvou českých subjektů.

Vypočítán byl také korelační koeficient pro vztah poměru výdajů do komunit ku ukazateli EBITDA a skóre GRI, včetně dílčích skóre pro jednotlivé oblasti. Korelační koeficienty pro vztahy sledovaného poměru a celkového skóre GRI, skóre GRI pro ekonomické standardy a skóre GRI pro environmentální standardy se pohybují v pásmu slabé pozitivní korelace. Vztah sledovaného poměru výdajů do komunit ku ukazateli EBITDA a skóre GRI pro sociální standardy pak charakterizuje středně silná korelace s korelačním koeficientem o hodnotě 0,44. Z dat tak vyplývá, že společnosti, které vykázaly vyšší skóre v oblasti reportovaných sociálních standardů rámce Global Reporting Initiative mají také středně silnou tendenci k vyššímu poměru výdajů na dobročinné účely ku ukazateli EBITDA. Všechny vypočítané korelační koeficienty pak zobrazuje následující tabulka č. 8.

Tab. 8: Spearmanovy korelační koeficienty pro vztahy poměru (vypočítaného v podkapitole 4.3) a původu společnosti, EBITDA a skóre GRI

Korelace vypočítaného poměru a charakteristiky:	Původ společnosti	EBITDA	Celkové skóre GRI
Spearmanův korelační koeficient	-0,15191	0,10769	0,33298
Korelace vypočítaného poměru a charakteristiky:	Skóre GRI pro ekonomické standardy	Skóre GRI pro environmentální standardy	Skóre GRI pro sociální standardy
Spearmanův korelační koeficient	0,22227	0,23431	0,43537

Zdroj: vlastní zpracování

V otázce dalších nákladů společenské odpovědnosti, nezahrnutých do firemní filantropie a sponzoringu, české společnosti investují např. v environmentální a sociální sféře a dalších nemalé finanční částky podobně, jako společnosti z jiných evropských zemí. Tyto investice směřují do rozvoje energetických soustav, do infrastruktury, do snižování ekologické zátěže produkce a jiných podnikových aktivit, do podmínek a rozvoje zaměstnanců apod. Energetické společnosti tak vynakládají obrovské výdaje pro udržení konkurenceschopnosti ve svém odvětví, pro plnění náročných ekologických a emisních standardů, pro budování a udržování atraktivity pro kvalitní zaměstnance aj. Energetické společnosti z celé Evropy,

včetně České republiky, reflektují ve svých oficiálních dokumentech probíhající trendy digitalizace, decentralizace a dekarbonizace a podnikají konkrétní kroky a opatření v rámci přechodu k tzv. nové energetice. Tyto náklady přitom lze v širším pojetí do nákladů společenské odpovědnosti firem zahrnout také, a to i když jsou pro energetické společnosti prakticky nevyhnutelné.

V otázce **přínosů podnikové společenské odpovědnosti** lze konstatovat, že české energetické společnosti v porovnání se společnostmi z jiných evropských zemí čerpají srovnatelné a obdobné výhody. V dostupných dokumentech jednotlivých subjektů byla sledována témata, jako např. hospodářské výsledky, průzkumy zákaznické spokojenosti, získaná ocenění, mezinárodní rating a další, a české společnosti prakticky ve všech oblastech deklarují obdobné výsledky, jaké deklarují a publikují společnosti z jiných evropských zemí.

V otázce zisků, které byly sledovány pomocí ukazatele EBITDA za rok 2019, ve srovnání šestnácti evropských energetických subjektů Skupina ČEZ obsadila 5. a EPH Group 6. místo (2,37 miliardy eur, resp. 2,05 miliardy eur.). Výběrový průměr ukazatele EBITDA pro rok 2019 (pro šestnáct porovnávaných společností) má hodnotu 2,23 miliardy eur, takže výběrový průměr ležel právě mezi sledovanými českými společnostmi. Mediánová hodnota ukazatele EBITDA ve výběrovém souboru pro rok 2019 přitom činí 1,03 miliardy eur, což znamená, že polovina společností vykázala nižší zisk před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace a polovina společností, do které patří i oba české subjekty, vykázala zisk vyšší.

V otázce mezinárodního ratingu pak ze dvou českých společností lepší hodnocení získala Skupina ČEZ. Všechny porovnávané společnosti se ale pohybovaly v pásmu střední kvality a středně bezpečných až bezpečných investic. Druhá česká společnost, Energetický a průmyslový holding, a.s., resp. její významná součást EPIF Group, pak v tomto hodnocení v roce 2019 skončila téměř stejně jako společnost Energias de Portugal, S.A. a velmi podobně, jako společnost E.ON SE.

4.5 Výzkumný cíl č. 5: Vzájemně porovnat společnosti napříč sektorem evropského energetického průmyslu ve vztahu k využívaným nástrojům a dopadům společenské odpovědnosti firem.

Poslední výzkumný cíl sleduje deklarované nástroje společenské odpovědnosti firem a její dopady napříč energetickým sektorem v Evropě mezi vybranými společnostmi, věnuje se vzájemnému porovnání zkoumaných energetických subjektů a hledá souvislosti mezi charakteristikami společenské odpovědnosti firem, které byly předmětem výzkumného šetření této diplomové práce, a to napříč energetickým sektorem v Evropě.

Data byla získána z výročních zpráv a zpráv o udržitelném rozvoji, resp. CSR, příp. z dalších zdrojů (Agder Energi AS, 2020a, s. 3; Fingrid Oyj, 2020, s. 22, 116; Relationship Science, 2020; AB Kauno Energija, 2020b, s. 15, 77, 90; Alperia Group, 2020a; Alperia Group, 2020b, s. 42-43; Enagas S.A., 2020, s. 96, 111; KONČAR Group, 2020, s. 30; InterCapital, 2020; Latvenergo Group, 2020, s. 58, 89; EPH Group, 2020a, s. 12, 162; Acea Group, 2020, s. 34, 84, 132; Fortum, 2020a, s. 3; Energa Group, 2020b, s. 20, 59; Energa Group, 2021; Energias de Portugal, S.A., 2020a, s. 55, 229; NOVATEK Group, 2020, s. 80; BayWa AG, 2020a, s. 54; BayWa AG, 2020b, s. 89; Skupina ČEZ, 2020a, s.135, 227, 295; Iberdrola, S.A., 2020b, s. 11, 298; Iberdrola, S.A., 2020a, s. 10; E.ON SE, 2020a, s. 2, 28; E.ON SE, 2020b, s. 97, Vattenfall AB, 2020, s. 89, MarketScreener, 2021; Global Reporting Initiative, 2021).

4.5.1 Výzkumná otázka č. 7

Jsou využívané nástroje a dopady společenské odpovědnosti firem stejné v celkovém vzájemném porovnání vybraných energetických společností? Jaké odlišnosti lze případně identifikovat?

Pro shrnutí získaných dat a zjištění byla zkonstruována tabulka č. 9 (str. 85), která obsahuje následující charakteristiky sledovaných společností: počet zaměstnanců, to, zda je společnost soukromá nebo částečně nebo úplně vlastněná státem, příp. jiným veřejným subjektem (souhrnné označení: státní), zda společnost sídlí v České republice nebo mimo ni, dále vypočítaná absolutní celková a dílčí skóre GRI z podkapitol 4.1 a 4.2, ukazatel EBITDA (v milionech eur), výše deklarovaných výdajů na dobročinné účely (v milionech eur)

a poměr těchto údajů v procentuálním vyjádření, kterým se zabývají podkapitoly 4.3 a 4.4. Dílčí skóre GRI jsou uvedena pro standardy ekonomické (GRI 201 až GRI 207, maximum: 7 bodů), environmentální (GRI 301 až GRI 308, maximum: 8 bodů) a sociální (GRI 401 až GRI 419, maximum: 19 bodů). Data v tabulce jsou uspořádána vzestupně podle počtu zaměstnanců sledovaných subjektů v roce 2019 a komentář pod tabulkou obsahuje průměrné a mediánové hodnoty jednotlivých charakteristik.

Tab. 9: Souhrnná tabulka sledovaných charakteristik

Název	Počet zaměstnanců	Typ	Země	Skóre GRI				EBITDA (mil. eur)	Výdaje na dobročin. účely (mil. eur)	Poměr výdajů a EBITDA [%]
				Celkové	Ekonomické	Environmentální	Sociální			
Fingrid Oyj	380	státní	jiná	20	4	6	8	240,36	0,01	0,00
Public Company Kaunas Energy	402	státní	jiná	16	2	3	9	7,95	0,10	1,26
Alperia Group	1017	soukromá	jiná	16	3	3	8	236,70	1,88	0,80
Agder Energi AS	1020	soukromá	jiná	14	3	3	6	313,26	údaj nezjištěn	údaj nezjištěn
Enagas S.A.	1306	soukromá	jiná	22	4	7	9	1016,40	2,00	0,20
KONČAR Group	3408	soukromá	jiná	26	5	3	17	17,58	0,32	1,80
Latvenergo Group	3423	soukromá	jiná	17	3	5	7	243,53	0,60	0,25
Acea Group	5716	soukromá	jiná	28	5	8	13	1042,00	6,00	0,58
Fortum	8248	soukromá	jiná	28	4	8	14	1766,00	2,70	0,15
Energa Group	10124	soukromá	jiná	22	4	6	10	479,06	2,35	0,49
Energetický a průmyslový holding, a.s.	11453	soukromá	CZE	15	2	5	6	2051,00	5,00	0,24
Energias de Portugal, S.A.	11659	soukromá	jiná	35	6	8	19	3705,60	22,49	0,61
OMV Petrom SA	12347	soukromá	jiná	25	5	6	12	1716,85	údaj nezjištěn	údaj nezjištěn
NOVATEK Group	15445	soukromá	jiná	25	5	6	12	6592,13	28,45	0,43
Vattenfall AB	19815	státní	jiná	13	2	6	3	4063,38	údaj nezjištěn	údaj nezjištěn
BayWa AG	20766	soukromá	jiná	26	6	6	12	403,00	0,80	0,20
ČEZ Group	32365	státní	CZE	24	3	7	13	2368,16	13,75	0,58
Energoatom	34736	státní	jiná	22	3	6	11	údaj nezjištěn	údaj nezjištěn	údaj nezjištěn
Iberdrola S.A.	35374	soukromá	jiná	35	6	8	19	10104,00	52,29	0,52
E.ON SE	78948	soukromá	jiná	11	1	2	6	5558,00	6,00	0,11

Zdroj: vlastní zpracování

Počet zaměstnanců se ve výběrovém souboru v roce 2019 pohyboval od 380 (v případě Fingrid Oyj) až po 78 948 (E.ON SE). Sledované společnosti v roce 2019 v celkovém součtu zaměstnávaly téměř 308 tisíc zaměstnanců, průměrný počet zaměstnanců v celém výběrovém souboru činil 15 396 lidí a medián měl hodnotu 10 789, což znamená, že polovina společností měla více a polovina méně, než 10 789 zaměstnanců. Obě české společnosti (Skupina ČEZ i EPH Group) tak zaměstnávaly větší než mediánový počet zaměstnanců, přičemž Skupina ČEZ, čtvrtý největší zaměstnavatel výběrového souboru, překonala s 32 tisíci pracovníky i výběrový průměr.

Z hlediska vypočítaného celkového skóre za reflektované standardy rámce Global Reporting Initiative byla vypočítána průměrná i mediánová hodnota 22 bodů (z 37 možných). Pro ekonomické standardy činil průměr mezi vybranými společnostmi 3,8 bodu a medián 4 body (ze 7 možných), pro environmentální standardy byla vypočítána průměrná hodnota 5,6 a mediánová 6 bodů (z 8 možných) a v případě sociálních standardů činí průměr mezi sledovanými společnostmi 10,7 a medián 10,5 bodů (z 19 možných). Z dat vyplývá, že společnosti reportují průměrně o nadpolovičním počtu standardů, a to jak v celkovém pohledu, tak také z hlediska dílčích skóre. V otázce environmentálních standardů a také celkového skóre GRI se průměr i medián pohybují nad polovinou z maximálního možného počtu bodů poměrně výrazně.

V otázce vykázaného zisku před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA), který byl zjištěn pro 19 společností (tj. z celého výběrového souboru bez společnosti Energoatom), byl vypočítán pro rok 2019 výběrový průměr o hodnotě 2,21 miliardy eur, přičemž mediánová hodnota činí 1,04 miliardy eur. Údaje o celkových výdajích vybraných společností na dobročinné účely (tedy na firemní filantropii a sponzorství) byly dostupné pro 16 společností, které v celkovém součtu vykazaly tyto výdaje ve výši 144,7 milionů eur, přičemž výběrový průměr dosáhl hodnoty 9 milionů eur a medián hodnoty 11,6 milionů eur. Z hlediska sledovaného poměru těchto výdajů a ukazatele EBITDA byl mezi těmito šestnácti společnostmi sledován průměr 0,51 % a medián 0,46 %.

Pro podrobnější srovnání a analýzu dat, obsažených v tabulce č. 9, byla zkonstruována ještě navíc následující tabulka č. 10, obsahující dílčí průměry jednotlivých sledovaných charakteristik pro čtyři stanovené velikostní kategorie společností (od 0 do 1 500 zaměstnanců, od 1 501 do 10 000, od 10 001 do 20 000 a od 20 001 výše) a také pro dvě skupiny společností podle toho, zda se jedná o společnosti soukromé nebo státní, částečně státní nebo vlastněné jiným veřejným subjektem (souhrnně: státní). Mediánové hodnoty v tomto případě počítány nebyly, a to z důvodu malého počtu společností v jednotlivých kategoriích.

Tab. 10: Dílčí průměry pro jednotlivé velikostní kategorie a typy společností

Průměrné hodnoty charakteristik v rámci stanovených skupin subjektů	Skóre GRI				EBITDA (mil. eur)	Výdaje na dobročinné účely (mil. eur)	Poměr průměrných výdajů na dobročinné účely a průměrného EBITDA [%]
	Celkové	Ekonomické	Environmentální	Sociální			
Kategorie 1 (0 – 1 500 zaměstnanců)	17,60	3,20	4,40	8,00	362,93	1,00	0,28
Kategorie 2 (1 501 – 10 000 zaměstnanců)	24,75	4,25	6,00	12,75	767,28	2,40	0,31
Kategorie 3 (10 001 – 20 000 zaměstnanců)	22,50	4,00	6,17	10,33	3101,34	14,57	0,47
Kategorie 4 (20 001 a více zaměstnanců)	23,60	3,80	5,80	12,20	4608,29	18,21	0,40
Soukromé subjekty	23,00	4,13	5,60	11,33	2349,67	10,07	0,43
Státní subjekty	19,00	2,80	5,60	8,80	1669,96	4,62	0,28

Zdroj: vlastní zpracování

Ze vzájemného srovnání velikostních kategorií vyplývá, že společnosti od 1 501 zaměstnanců výše v roce 2019 celkově reportovaly o podobných počtech standardů rámce GRI, protože průměry v kategoriích 2, 3 a 4 se pohybují od 22,5 do 23,6 bodů (z 37 možných), oproti společnostem s nejnižším počtem zaměstnanců v kategorii 1, kde výběrový průměr celkového skóre GRI dosáhl jen 17,6 bodů. Podobně lze interpretovat také

výsledky v otázce environmentálních a sociálních standardů. V otázce environmentální sféry CSR společnosti kategorie 1 (tedy do 1 500 zaměstnanců) reportovaly průměrně jen o 4 tématech z 8 (průměrné skóre kategorie 1 za environmentální standardy činí 4,4 bodu) a pohybovaly se tak také pod celkovým průměrem 5,6 bodů. Společnosti ostatních kategorií pak dosáhly průměrných skóre od 5,8 do 6,17 bodů z 8 možných. V oblasti sociálních standardů GRI pak společnosti kategorie 1 dosáhly průměru o hodnotě 8 bodů (z 19 možných), oproti ostatním kategoriím, které reportovaly průměrně o 10,33 až 12,75 témat (průměr celého výběrového souboru přitom činil v oblasti sociálních standardů 10,7 bodů).

Pouze v otázce ekonomických standardů GRI se pak průměry všech čtyř kategorií pohybují v podobných hodnotách, tedy od 3,2 (kategorie 1) do 4,25 bodů (kategorie 2), přičemž průměr za celý výběrový soubor činí 3,8 bodů a maximální možná hodnota byla 7. Lze tak říci, že o ekonomických standardech rámce GRI společnosti reportovaly v roce 2019 obdobně napříč celým výběrovým souborem bez ohledu na velikost společnosti, sledovanou pomocí počtu zaměstnanců.

V otázce srovnání společností ze soukromé sféry a společností státních, částečně státních nebo vlastněných jiným veřejným subjektem vyšly průměrné hodnoty celkového i dílčích skóre GRI vyšší v případě společností ze soukromé sféry. Tyto společnosti průměrně reportovaly celkově o 23 tématech z 37, o 4 ekonomických standardech ze 7 a o 11 sociálních standardech z 19. Ostatní společnosti (v tabulce souhrnně označené jako státní) průměrně reportovaly celkově o 19 z 37 témat, v otázce ekonomických standardů tyto společnosti dosáhly průměrných 2,8 bodů oproti 7 možným (a celkovému průměru 3,8 bodů) a 8,8 bodů v oblasti sociálních standardů z 19 možných. Pouze v otázce environmentálních standardů soukromé a státní společnosti dosáhly shodného průměrného skóre 5,6 bodů z 8 možných.

V oblasti vztahu počtu zaměstnanců sledovaných společností a jejich zisku v podobě ukazatele EBITDA lze pochopitelně sledovat růst průměrné hodnoty tohoto ukazatele s růstem počtu zaměstnanců v jednotlivých kategoriích. Obdobně tomu pak je také v případě

průměrných výdajů na dobročinné účely v jednotlivých velikostních kategoriích. Poměr průměrných výdajů na firemní filantropii, dárcovství a sponzoring ku průměru ukazatele EBITDA v jednotlivých kategoriích pak vychází přibližně 0,3 % v případě prvních dvou skupin (tedy od 0 do 1 500 zaměstnanců a od 1 501 do 10 000), resp. 0,28 % v kategorii 1 a 0,31 % v kategorii 2. Nejvyšší hodnotu tohoto poměru pak vykazuje kategorie 3 (společnosti s 10 001 až 20 000 zaměstnanci), kde byla dosažena hodnota 0,47 %.

V otázce porovnání soukromých a státních (příp. částečně státních nebo jinými veřejnými subjekty vlastněných) subjektů vykázaly vyšší průměrný zisk před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA) společnosti soukromé. Hodnota tohoto průměru soukromých subjektů činí 2,35 miliardy eur, přičemž průměr ve druhé skupině činí 1,67 miliardy eur. V tomto případě je ale třeba upozornit, že společností, které jsou souhrnně označeny jako státní, je ve výběrovém souboru pouze pět, z nichž pro jednu (Energoatom) nebyl ukazatel EBITDA zjištěn vůbec a dvě další společnosti jsou zároveň dvěma nejmenšími společnostmi celého výběrového souboru z hlediska počtu zaměstnanců. Podobně opatrně je pak třeba interpretovat průměr výdajů na dobročinné účely a poměr těchto průměrných výdajů ku průměrnému ukazateli EBITDA této skupiny tzv. státních společností. Průměr výdajů na dobročinné účely byl vypočítán na 4,62 milionu eur, ale opět je nutné zmínit, že údaj byl vypočítán pouze pro čtyři společnosti, z nichž dvě mají dva nejnižší počty zaměstnanců v celém výběrovém souboru a patří tedy do kategorie 1, která vykázala nejnižší průměrný zisk EBITDA i nejnižší průměrné výdaje na dobročinné účely.

4.5.2 Výzkumná otázka č. 8

Existují mezi sledovanými charakteristikami společenské odpovědnosti vybraných subjektů nějaké souvislosti?

Pro zodpovězení této výzkumné otázky byly na datech, získaných z veřejně dostupných dokumentů společností výběrového souboru a uspořádaných do tabulky č. 9 (z podkapitoly 4.5.1), vypočítány Spearmanovy korelační koeficienty pro vztahy dvojic sledovaných charakteristik společenské odpovědnosti tak, aby byly odhaleny případné souvislosti mezi znaky. Výsledkem je následující tabulka č. 11, která tyto korelační koeficienty obsahuje, vždy také s údajem o počtu společností, pro které byl daný koeficient spočítán. Důvodem je již výše zmiňovaná nedostupnost některých dat, která také vyplývá z tabulky č. 9.

Tab. 11: Dílčí Spearmanovy korelační koeficienty pro vztahy jednotlivých charakteristik subjektů ve výběrovém souboru

	Výdaje na dobročinné účely (mil. eur)	Typ (státní = 1, soukromá = 2)	Země (CZE = 1, jiná = 2)	Poměr výdajů a EBITDA	Počet zaměstnanců	Skóre GRI			
						Celkové	Ekonomické	Environmentální	Sociální
EBITDA (mil. eur)	0,94 (16)	0,12 (19)	-0,22 (19)	-0,26 (16)	0,83 (19)	0,19 (19)	0,12 (19)	0,47 (19)	0,17 (19)
Výdaje na dobročinné účely (mil. eur)		0,33 (16)	-0,25 (16)	0,04 (16)	0,78 (16)	0,42 (16)	0,28 (16)	0,52 (16)	0,41 (16)
Typ (státní = 1, soukromá = 2)			0,19 (20)	-0,09 (16)	-0,01 (20)	0,30 (20)	0,43 (20)	0,01 (20)	0,20 (20)
Země (CZE = 1, jiná = 2)				-0,04 (16)	-0,20 (20)	0,15 (20)	0,32 (20)	-0,03 (20)	0,07 (20)
Poměr výdajů a EBITDA					-0,14 (16)	0,22 (16)	0,14 (16)	-0,09 (16)	0,44 (16)
Počet zaměstnanců						0,19 (20)	0,09 (20)	0,26 (20)	0,22 (20)
Skóre GRI: celkové							0,89 (20)	0,74 (20)	0,96 (20)
Skóre GRI: ekonomické								0,60 (20)	0,79 (20)
Skóre GRI: environmentální									0,64 (20)

Zdroj: vlastní zpracování

Velmi silná korelace byla identifikována mezi ukazatelem EBITDA a výdaji na dobročinné účely, dárcovství a sponzoring, jak již výše vyplynulo z kategorizace společností v podkapitole 4.5.1, a tato souvislost je poměrně logická. Obdobně tomu je v případě vztahů počtu zaměstnanců a ukazatele EBITDA (korelační koeficient: 0,83) a počtu zaměstnanců a výdajů na dobročinné účely (korelační koeficient: 0,78). Velmi silné pak vychází také korelace celkového skóre GRI a dílčích skóre pro ekonomické a sociální standardy, z čehož vyplývá, že společnosti, které vykazovaly vyšší hodnoty těchto dílčích hodnot pro jmenované oblasti pak vykazovaly také tendenci k vyšším hodnotám celkového skóre GRI, což je pochopitelné vzhledem ke konstrukci celkového skóre GRI, coby součtu jeho dílčích

součástí. Podobně pak také jako silné vychází korelace celkového skóre GRI a GRI v oblasti environmentálních standardů a vzájemné korelace dílčích skóre GRI.

Středně silné korelace pak lze sledovat ve vztazích výdajů na dobročinné účely a: celkového skóre GRI (korelační koeficient: 0,42), skóre GRI v environmentální oblasti (korelační koeficient: 0,52) a skóre GRI v sociální oblasti (korelační koeficient 0,41). Lze tak konstatovat, že společnosti, jejichž zprávy o společenské odpovědnosti, resp. udržitelnosti, reportovaly o větším počtu standardů GRI z environmentální a sociální oblasti, příp. o větším počtu standardů GRI celkově, vykazovaly středně silnou tendenci k vyšším deklarovaným výdajům na dobročinné účely, firemní filantropii, dárcovství a sponzoring. Středně silná korelace pak byla identifikována také ve vztahu skóre GRI v oblasti ekonomických standardů a typu společnosti, kde vyšší skóre vykazovaly spíše společnosti ze soukromého sektoru), a ve vztahu vypočítaného poměru výdajů na dobročinné účely ku ukazateli EBITDA a skóre GRI v sociální oblasti.

Naopak velmi slabé nebo slabé korelace vykazují obecně vztahy počtu zaměstnanců, země původu (kde je sledován původ společnosti v České republice nebo mimo ni), typu společnosti (soukromé nebo státní) a také poměru výdajů na dobročinné účely ku ukazateli EBITDA k jiným sledovaným znakům (v případě posledního jmenovaného až na výjimku vztahu k výše zmíněné oblasti sociálních standardů GRI). Lze tak ale např. konstatovat, že společnosti soukromého sektoru mají slabou tendenci k vyššímu celkovému skóre GRI (korelační koeficient: 0,3), že společnosti s vyšším počtem zaměstnanců měly slabou tendenci k vyššímu skóre v oblasti environmentálních standardů GRI (což odpovídá výzkumnému závěru v podkapitole 4.5.1 ohledně hodnot charakteristik podle velikostních kategorií společností sledovaných pomocí počtu zaměstnanců) a že společnosti sídlící mimo Českou republiku měly slabou tendenci k vyššímu skóre GRI v oblasti ekonomických standardů.

Závěr

Pojmem, který se v posledních letech stále více skloňuje v různých ekonomických sektorech a lidských činnostech obecně, je společenská odpovědnost firem. Tento koncept se ve světě rozvíjel již v průběhu 20. století a do popředí zájmu se dostal zejména ve spojení s pojmem trvale udržitelného rozvoje, který byl poprvé použit v roce 1987. Mezi důvody rozvoje těchto konceptů a přístupů jsou řazeny problémy lidské populace, ke kterým v průběhu 20. století došlo, a mezi těmi bývají jmenovány problémy životního prostředí (např. znečištění životního prostředí, ztenčování ozónové vrstvy, ztráta biodiverzity aj.), finanční krize, ropné šoky v 70. letech a různé katastrofy (např. havárie jaderné elektrárny Černobyl nebo ekologická katastrofa po ztroskotání ropného tankeru Exxon Valdez). Tyto události přivedly lidstvo k myšlence, že současné generace nesmí při uspokojování svých potřeb omezit uspokojování potřeb generací budoucích, přičemž tato myšlenka se stala definicí trvale udržitelného rozvoje (youmatter, 2020).

Společenská odpovědnost firem (zkr. CSR), v dnešní době často spojovaná nebo zaměňovaná s etikou v podnikání a s trvale udržitelným rozvojem, představuje dobrovolně odpovědný a aktivní přístup firem, a také celých uskupení a koncernů, k dopadům podnikatelských činností na okolí, na životní prostředí, na místní komunity a další zainteresované aktéry, tzv. stakeholdery (např. zaměstnance, zákazníky, obchodní partnery a dodavatele a mnoho dalších). Teorie společenské odpovědnosti neposkytuje jednotnou definici tohoto konceptu a někteří autoři pojem vysvětlují v užším a někteří v širším pojetí. Např. čeští autoři Pavel Seknička a Anna Putnová CSR vymezují jako: „(...) *moderní koncept podnikání, které zohledňuje nejen ekonomické zájmy firmy, ale také sociální a ekologické otázky.*“ Společenská odpovědnost firem je podle nich založena na etice a úzce souvisí s trvale udržitelným rozvojem a dalšími pojmy (Seknička, Putnová, 2016, s. 160-161). V souvislosti se CSR bývá uváděno členění této problematiky do tří sfér podnikových aktivit, nebo také pilířů společenské odpovědnosti, kterými jsou oblast ekonomická, environmentální a sociální (např. Kuldová, 2012, s. 18-19). Poslední jmenovaná, sociální oblast, pak bývá rozdělena ještě na interní sféru, tedy sociální politiku firem směřem k zaměstnancům, a externí sféru, která reprezentuje vztahy firem s místními komunitami a různé podoby jejich podpory, např. v rámci firemní filantropie (Ortová et al., 2011, s. 10).

Společenská odpovědnost firem a plnění závazků s tímto přístupem spojených představuje pro firmy určité dodatečné náklady a úkoly, které ale vyvažují, a snad také převažují přínosy CSR. Společnosti, zabývající se aktivně společenskou odpovědností ve svých činnostech a udržitelností provozovaného podnikání, vykazují tendenci k lepší ekonomické výkonnosti a mezi pozitivními přínosy jsou jmenovány aspekty, jakými jsou dobré vztahy s okolím, zájem investorů, kvalita zaměstnanců, transparentnost podnikání a důvěryhodnost aj. (Seknička, Putnová, 2016, s. 176-177) Podrobně se různými teoretickými aspekty společenské odpovědnosti zabývá první kapitola této diplomové práce, která obsahuje uvedení do této problematiky, vymezení jednotlivých pilířů CSR, související využívané normy a také náklady a přínosy.

Předkládaná diplomová práce se zabývá společenskou odpovědností firem energetického sektoru v Evropě a sleduje její projevy v případě vybraných společností a také dopady, které realizace odpovědných aktivit firmám přináší. Energetický průmysl, který je předmětem druhé kapitoly, v současné době prochází transformací, kterou definují trendy decentralizace, dekarbonizace a digitalizace. Ve spojení se sektorem energetiky jsou v současné době sledována témata, jakými je využívání obnovitelných zdrojů, snižování environmentální zátěže, rozvoj a podpora elektromobility, využívání nejmodernějších digitálních technologií aj., protože právě ve spojení s energetikou byly v minulosti spojovány ekologické problémy těžby, škodlivých emisí z výroby, rizika spojená s jadernou energií apod. Subjekty energetického sektoru, které jsou často uskupeními většího počtu specializovaných společností, což souvisí s decentralizací energetiky, v současnosti s těmito tématy a trendy pracují a aktivně se snaží snižovat environmentální dopady svých činností, čímž naplňují myšlenky environmentální sféry CSR.

Kromě toho tyto společnosti využívají také nástroje v ekonomické a sociální oblasti a deklarují tak poskytování různých forem podpory místních komunit, vzdělávání veřejnosti (např. v ekologických tématech), udržování dobrých vztahů se svými stakeholdery, definované postupy v komunikaci se zaměstnanci, ve vztahu k dodavatelům a dalším obchodním partnerům apod. Své společensky odpovědné přístupy pak komunikují veřejnosti v podobě svých CSR reportů, resp. zprávách o udržitelném rozvoji, které jsou v některých případech součástí podnikových výročních zpráv.

Předkládaná diplomová práce zkoumá publikované informace subjektů energetického sektoru Evropy a kombinuje částečně kvalitativní a částečně kvantitativní přístup k výzkumnému šetření, přičemž použité metody výběru a zpracování dat jsou obsahem třetí kapitoly. Pro výzkumné šetření bylo záměrným výběrem zvoleno dvacet producentů elektrické energie z různých států Evropy. Cílem práce je identifikace a porovnání projevů společenské odpovědnosti mezi těmito společnostmi energetického sektoru Evropy a také identifikace jejich nákladů a přínosů se CSR spojených. V úvodu práce je v návaznosti na tento hlavní cíl stanoveno pět dílčích výzkumných cílů a k nim dílčí výzkumné otázky, na které diplomová práce odpovídá v rámci výzkumných závěrů ve čtvrté kapitole.

V publikovaných zprávách je v rámci identifikace nástrojů a projevů CSR a vzájemného porovnání českých a zahraničních subjektů v této oblasti sledován výskyt využívání několika zvolených norem, které mají vazbu na oblast společenské odpovědnosti. Jedná se o normy: společenská odpovědnost firem ISO 26000, systém environmentálního managementu ISO 14001, systém managementu hospodaření s energií ISO 50001, systém managementu kvality ISO 9001 a systémy managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci OHSAS 18001, resp. ISO 45001. Dále byly v dostupných dokumentech vybraných společností sledovány výskyty jednotlivých standardů mezinárodního rámce Global Reporting Initiative, z čehož bylo počítáno celkové skóre GRI a také dílčí skóre pro ekonomické, environmentální a sociální standardy zvlášť. Dále pak byla data ve zprávách o společenské odpovědnosti firem, resp. zprávách o udržitelnosti, několika vybraných subjektů zkoumána pomocí kvalitativní sekundární analýzy a v těchto reportech byly hledány informace o využívaných nástrojích CSR podle tří základních sfér této problematiky.

V rámci hodnocení nákladů a přínosů společenské odpovědnosti pro vybrané podniky byl v dostupných datech pro rok 2019 sledován ukazatel zisku před započtením úroků, daní, odpisů a amortizace (EBITDA) a deklarované výdaje subjektů do komunit a na sponzorství a dobročinnost. Pro možnost vzájemného srovnání společností z tohoto hlediska byl pro jednotlivé společnosti vypočítán poměr těchto deklarovaných výdajů a ukazatele EBITDA, a to pro šestnáct společností. Kromě ekonomické výkonnosti, sledované pomocí ukazatele EBITDA, pak byly za využití kvalitativní sekundární analýzy dostupných dat sledovány také

další přínosy, např. uváděný mezinárodní rating, hodnocení společností od jejich zákazníků a různá získaná ocenění.

Na základě tohoto šetření bylo sledováno zejména porovnání projevů a dopadů CSR v případě českých a dalších evropských energetických společností. Z výsledků vyplývá, že vybrané české subjekty (Skupina ČEZ a Energetický a průmyslový holding, a.s.) deklarují využívání obdobných a srovnatelných nástrojů společenské odpovědnosti, jaké deklarují subjekty z jiných evropských zemí. Ve vzájemném porovnání českých subjektů v projevech společenské odpovědnosti dosáhla Skupina ČEZ lepších výsledků než Energetický a průmyslový holding, a.s. (ve skóre GRI i v poměru výdajů na dobročinnost ku ukazateli EBITDA). V porovnání s evropskými energetickými subjekty na základě vypočtených charakteristik se přitom české podniky pohybovaly na středních pozicích žebříčků. V rámci hledání případné souvislosti původu subjektů (v České republice nebo mimo ni) byly počítány také korelační koeficienty, jejichž výsledné hodnoty byly velmi nízké a mezi sledovanými společnostmi tak nenaznačují souvislost dosažených výsledků s tím, jestli daná společnost pochází z České republiky nebo ne.

Poslední dílčí cíl této diplomové práce se pak věnuje vzájemnému porovnání charakteristik společenské odpovědnosti firem napříč výběrovým souborem evropských energetických společností a za využití kategorizace subjektů podle počtu zaměstnanců a korelačních koeficientů jednotlivých vztahů hledá souvislosti mezi různými znaky, sledovanými v rámci předchozích dílčích výzkumných závěrů. Odlišnosti v deklarovaných projevech společenské odpovědnosti, konkrétně např. dosažená dílčí a celková skóre GRI, byla identifikována mezi velikostními kategoriemi společností podle počtu zaměstnanců. Výrazné souvislosti (a silné korelace) naopak nebyly identifikovány např. mezi typem společnosti (soukromé a státní společnosti) nebo zemí původu (Česká republika nebo jiná země Evropy) a dalšími znaky.

Seznam použitých zdrojů

1. AB KAUNO ENERGIJA. 2020a. *Consolidated Sustainability Report in Accordance with GRI Standards 2019* [online]. Kaunas: Kauno Energija, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://database.globalreporting.org/reports/78571/download-report-pdf/>.
2. AB KAUNO ENERGIJA. 2020b. *Set of Consolidated and Parent Company's Financial Statements for the Year 2019* [online]. Kaunas: Kauno Energija, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/3696b849-9711-4141-b546-d96ab0fd1853>.
3. AB KAUNO ENERGIJA. 2021. *The Company* [online]. Kaunas: Kauno Energija, 2021 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.kaunoenergija.lt/en/front-page/>.
4. ABOLHOSSEINI Sharouz, Almas HESHMATI a Jörn ALTMANN. 2014. *A Review of Renewable Energy Supply and Energy Efficiency Technologies* [online]. Bonn: Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit, 2014 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp8145.pdf>.
5. ACEA GROUP. 2020. *2019 Sustainability Report* [online]. Rome: Acea Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.gruppo.acea.it/content/dam/acea-corporate/acea-foundation/pdf/en/company/sustainability/SustainabilityReport/sustainability-report-2019.pdf>.
6. AGDER ENERGI AS. 2020a. *Annual Report 2019* [online]. Kristiansand: Agder Energi, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.ae.no/globalassets/dokumenter/2019/agder-energi-annual-report-2019.pdf>.
7. AGDER ENERGI AS. 2020b. *2019 Sustainability Report for Agder Energi* [online]. Kristiansand: Agder Energi, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.ae.no/globalassets/dokumenter/samfunnsansvarbarekraft/agder-energi-csr-report-2019.pdf>.
8. ALPERIA GROUP. 2020a. *Alperia Group 2019 financial statements approved* [online]. Bolzano: Alperia Group, 16.04.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://sec.report/nsm/Alperia-S-P-A/RNS/3564666>.

9. ALPERIA GROUP. 2020b. *Sustainability Report 2019* [online]. Bolzano: Alperia Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.yumpu.com/en/document/read/63540498/sustainability-report-alperia-2019>.
10. ALPERIA GROUP. 2021. *Who we are: Nature is our energy. We have always been green.* [online]. Bolzano: Alperia Group [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.alperia.eu/it/chi-siamo>.
11. BAYWA AG. 2020a. *Consolidated Financial Statements 2019 of BayWa AG* [online]. Munich: BayWa, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.baywa.com/binaries/pdf/content/documents/baywacms-en/downloadcenter/consolidated-financial-statements/consolidated-financial-statements-2019/consolidated-financial-statements-2019/baywacms%3Adownloadpdf/EN_KFB_2019_ohne_Finanzkalender_versch%C3%BCsselt_16.04.2020.pdf.
12. BAYWA AG. 2020b. *Sustainability Report 2019* [online]. Munich: BayWa, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.baywa.com/binaries/pdf/content/documents/baywacms-en/downloadcenter/sustainability-reports/sustainability-report-2019/sustainability-report-2019/baywacms%3Adownloadpdf/BayWa+Sustainability+Report+2019_EN.pdf.
13. BAYWA AG. 2021. *The BayWa Group at a glance* [online]. Munich: BayWa [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.baywa.com/en/group/corporate-profile/corporate-profile>.
14. BLOWFIELD, Michael a Alan MURRAY. 2019. *Corporate Social Responsibility*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-879775-3.
15. BLUSZCZ, Anna. 2016. European economies in terms of energy dependence. *Quality & Quantity* [online]. **51**(4): 1531-1548 [cit. 2021-05-01]. ISSN 1573-7845. Dostupné z: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11135-016-0350-1.pdf>.
16. BONSON, Enrique a Michaela BEDNÁROVÁ. 2014. CSR reporting practices of Eurozone companies. *Revista de Contabilidad – Spanish Accounting Review* [online]. **18**(2): 182-193 [cit. 2021-05-03]. ISSN 1988-4672. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/82555423.pdf>.

17. BOWEN, Howard R. 2013. *Social Responsibilities of the Businessman* [online]. Iowa City: University of Iowa Press, 2013 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-1-60938-203-3. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=ALIPAwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
18. BUSINESS LEADERS FORUM. 2021. *Normy a iniciativy* [online]. Praha: Business Leaders Forum, 2021 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.csr-online.cz/co-je-csr/normy-a-iniciativy/>.
19. CORPORATE FINANCE INSTITUTE. 2021. *Energy Sector: What is the Energy Sector?* [online]. Vancouver: CFI Education [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/jobs/energy-sector/>.
20. CROWTHER, David a Güler ARAS. 2008. *Corporate social responsibility*. 1st ed. Frederiksberg: BookBoon, 2008 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-87-7681-415-1. Dostupné z: <https://www.mdos.si/wp-content/uploads/2018/04/defining-corporate-social-responsibility.pdf>.
21. ČERVOVÁ, Lubomíra. 2021. *Korelace – co jste o nich věděli i nevěděli* [online]. Praha: ACREA CR [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://acrea.cz/korelace-co-jste-o-nich-vedeli-i-nevedeli/>.
22. E.ON SE. 2020a. *Annual Report 2019* [online]. Essen: E.ON, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.eon.com/content/dam/eon/eon-com/investors/annual-report/GB19_US_final.pdf.
23. E.ON SE. 2020b. *2019 Sustainability Report* [online]. Essen: E.ON, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.eon.com/content/dam/eon/eon-com/Documents/en/sustainability-report/2019/eon_2019_sustainability_report.pdf.
24. E.ON SE. 2021. *Our Board* [online]. Essen: E.ON [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.eon.com/en/about-us/management.html>.
25. ENAGAS S.A. 2020. *2019 Annual Report* [online]. Madrid: Enagás Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.enagas.es/WEBCORP-static/Informe_Anual_2019/sites/default/files/informe_anual_eng.pdf.
26. ENERGA GROUP. 2020a. *Consolidated financial statements for the year ended 31 December 2019* [online]. Gdańsk: Energa, 27.03.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://secure.sitebees.com/file/attachment/1621598/50/3_energa_group_financial_statements_for_the_year_ended_31_december_2019.pdf.

27. ENERGA GROUP. 2020b. *Our Responsibility 2019* [online]. Płock: Energa Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
<https://secure.sitebees.com/file/mediakit/1644621/78/Energa+Group+CSR+Report+2019.PDF>.
28. ENERGA GROUP. 2021. *Financial Data* [online]. Gdańsk: Energa, 2021 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://ir.energa.pl/en/ir/investor-relations-web-site/Financial-results/Financial_data.
29. ENERGIAS DE PORTUGAL, S.A. 2018. *edp a global energy company* [online]. Lisbon: Energias de Portugal [cit. 2021-05-04]. Dostupné z:
<https://www.edp.com/en>.
30. ENERGIAS DE PORTUGAL, S.A. 2020a. *Annual Report 2019* [online]. Lisbon: Energias de Portugal, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
https://www.edp.com/sites/default/files/2020-03/RC_2019_EN.pdf.
31. ENERGIAS DE PORTUGAL, S.A. 2020b. *Sustainability Report 2019* [online]. Lisbon: Energias de Portugal, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
<https://www.edp.com/sites/default/files/2020-04/EDP%20Sustainability%20Report%202019.pdf>.
32. ENERGOATOM. 2020a. *Non-Financial Report Energoatom 2019* [online]. Kiev: Energoatom, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
http://nfr2019.energoatom.kiev.ua/download/Energoatom_NFR_2019_en.pdf.
33. ENERGOATOM. 2020b. *Strategic Plan of the Development of NNEGC "ENERGOATOM" for 2020-2024* [online]. Kiev: Energoatom, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.energoatom.com.ua/en/about-6/mission-7>.
34. EPH GROUP. 2019. *Energetický a průmyslový holding, a.s.* [online]. Praha: Energetický a průmyslový holding, 2019 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
https://www.ephholding.cz/wp-content/uploads/eph_2019_-obecna-prezentace.pdf.
35. EPH GROUP. 2020a. *2019 Annual Report* [online]. Praha: Energetický a průmyslový holding, 15.06.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
https://www.ephholding.cz/wp-content/uploads/2020_12_14_vz-eph-final_landscape-1.pdf.
36. EPH GROUP. 2020b. *Sustainability Report 2019* [online]. Praha: Energetický a průmyslový holding, 03.12.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z:
https://www.ephholding.cz/wp-content/uploads/2020_12_01_eph_sr_final-landscape-1.pdf.

37. EPH GROUP. 2020c. *EPH: Active Role In Transforming The Energy System* [online]. Praha: Energetický a průmyslový holding, 04.12.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.ephholding.cz/wp-content/uploads/eph-and-energy-transition-dec-2020-public_final.pdf
38. EPH GROUP. 2021. *Profil* [online]. Praha: Energetický a průmyslový holding [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.ephholding.cz/profil/>.
39. EUR-LEX. 2021. *EUR-Lex* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/search.html?scope=EURLEX&text=energie&lang=cs&type=quick&qid=1613063222105>.
40. EUROPEAN COMMISSION. 2019. *A vision for the European industry until 2030* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-92-76-08792-2. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/339d0a1b-bcab-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>.
41. EUROPEAN COMMISSION. 2021. *Corporate social responsibility & Responsible business conduct* [online]. Brusel: European Commission [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/corporate-social-responsibility_en.
42. EUROSTAT. 2020a. *Energy, transport and environment statistics* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020 [cit. 2021-05-01]. ISBN: 978-92-76-20736-8. ISSN: 2363-2372. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11478276/KS-DK-20-001-EN-N.pdf/06ddaf8d-1745-76b5-838e-013524781340?t=1605526083000>.
43. EUROSTAT. 2020b. *Statistics Explained: Renewable energy statistics* [online]. Luxembourg: Eurostat, 2020 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Renewable_energy_statistics#Share_of_renewable_energy_more_than_doubled_between_2004_and_2019.
44. FINGRID OYJ. 2020. *Annual Report 2019* [online]. Helsinki: Fingrid Oyj, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://annualreport2019.fingrid.fi/media/download-center/2019/fingrid-annual-report-2019.pdf,download>.

45. FINGRID OYJ. 2021. *Shares and shareholders* [online]. Helsinki: Fingrid Oyj [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.fingrid.fi/en/pages/investors/shares-and-shareholders/>.
46. FORTUM. 2020a. *Financials 2019* [online]. Espoo: Fortum, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.fortum.com/sites/default/files/investor-documents/fortum_financials2019.pdf.
47. FORTUM. 2020b. *Sustainability 2019* [online]. Espoo: Fortum, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.fortum.com/sites/default/files/investor-documents/fortum_sustainability_2019_3_0.pdf.
48. FREEDMAN, Bill. 2018. *Environmental Science* [online]. 6th ed. Halifax: Dalhousie University Libraries Digital Editions, 27.08.2018 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://ecampusontario.pressbooks.pub/environmentalscience/open/download?type=pdf>.
49. GLOBAL REPORTING INITIATIVE. 2020. *Consolidated set of GRI Sustainability Reporting Standards* [online]. Amsterdam: Global Reporting Initiative, 19.05.2020 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>.
50. GLOBAL REPORTING INITIATIVE. 2021. *GRI Sustainability Disclosure Database* [online]. Amsterdam: Global Reporting Initiative [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://database.globalreporting.org/search/>.
51. GORJIAN, Shiva. 2017. *An Introduction to the Renewable Energy Resources* [online]. Tehran: Tarbiat Modares University [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/317561674_An_Introduction_to_the_Renewable_Energy_Resources.
52. HELÍSEK, Mojmir. 2020. *Prezentace výsledků ekonomického a finančního výzkumu doktorandů* [online]. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-80-7408-218-4. Dostupné z: https://www.vsfs.cz/prilohy/konference/prezentace_vysledku_ekonomickeho_a_finan.pdf.

53. IBERDROLA, S.A. 2020a. *Integrated Report 2020* [online]. Bilbao: Iberdrola, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.iberdrola.com/wcorp/gc/prod/en_US/corporativos/docs/gsm20_IA_IntegratedReport20_Acc.pdf.
54. IBERDROLA, S.A. 2020b. *Statement of Non-Financial Information: Sustainability Report Financial Year 2019* [online]. Bilbao: Iberdrola, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.iberdrola.com/wcorp/gc/prod/en_US/corporativos/docs/gsm20_IA_SustainabilityReport19_Acc.pdf.
55. INTERCAPITAL. 2020. *Končar Preliminary FY 2019 Results* [online]. Zagreb: InterCapital, 02.03.2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://inter.capital/flash-news/koncar-preliminary-fy-2019-results/>.
56. INTERNATIONAL ENERGY CLUB. 2020. Nový energetický zákon do parlamentních voleb nebude. *TZB-info.cz* [online]. Praha: TZB-info, 2020, 19.9.2020 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://energetika.tzb-info.cz/energeticka-politika/21162-novy-energeticky-zakon-do-parlamentnich-voleb-nebude>.
57. INTERNATIONAL ORGANISATION FOR STANDARDIZATION. 2015. *Introduction to ISO 14001:2015* [online]. Geneva: International Organization for Standardization, 2015 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-92-67-10648-9. Dostupné z: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100371.pdf>.
58. INTERNATIONAL ORGANISATION FOR STANDARDIZATION. 2016. *ISO 9001: What does it mean in the supply chain?* [online]. Geneva: International Organization for Standardization, 2016 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-92-67-10654-0. Dostupné z: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100304.pdf>.
59. INTERNATIONAL ORGANISATION FOR STANDARDIZATION. 2018a. *ISO 50001: Energy management systems* [online]. Geneva: International Organization for Standardization, 2018 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-92-67-10828-5. Dostupné z: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100400.pdf>.
60. INTERNATIONAL ORGANISATION FOR STANDARDIZATION. 2018b. *Occupational health and safety: ISO 45001* [online]. Geneva: International Organization for Standardization, 2018 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-92-67-10788-2. Dostupné z: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100427.pdf>.

61. JONES, David A. 2014. *Společensky odpovědné chování se firmám vyplácí*. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-269-7.
62. KAŠPAROVÁ, Klára a Vilém KUNZ. 2013. *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4480-3.
63. KONČAR GROUP. 2020. *2019 Corporate Social Responsibility Report* [online]. Zagreb: Končar Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.koncar.hr/wp-content/uploads/2020/07/KONCAR-CSR-Report-2019-1.pdf>.
64. KONČAR GROUP. 2021. *KONČAR Group Presented Its 2020 Unaudited Financial Results to Analysts and Investors* [online]. Zagreb: KONČAR – Electrical Industry, 26.02.2021 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.koncar.hr/en/koncar-group-presented-its-2020-unaudited-financial-results-to-analysts-and-investors/>.
65. KSIEŻAK, Paulina. 2016. The Benefits from CSR for a Company and Society. *Journal of Corporate Responsibility and Leadership* [online]. 3(4): 53-65 [cit. 2021-05-01]. ISSN 2392-2699. Dostupné z: <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/JCRL/article/download/JCRL.2016.023/12526>.
66. KULDOVÁ, Lucie. 2012. *Nový pohled na společenskou odpovědnost firem: strategická CSR*. Plzeň: Nava. ISBN 978-80-7211-408-5.
67. KUNZ, Vilém. 2012. *Společenská odpovědnost firem*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3983-0.
68. LATVENERGO GROUP. 2020. *Sustainability and Annual Report 2019* [online]. Riga: Latvenergo Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://latvenergo.lv/storage/app/media/parskati/IGP_2019_EN.pdf.
69. LIKO, Gentian. 2019. *Impacts of Energy Sector on Economy, Social and Political Landscape, and Sustainable Development* [online]. Fairfax: George Mason University, 21.10.2019 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/336702958_Impacts_of_Energy_Sector_on_Economy_Social_and_Political_Landscape_and_Sustainable_Development.

70. MARKETSCREENER. 2021. *OMV Petrom S.A. (SNP)* [online]. Annecy: Surperformance [cit. 2021-05-04]. Dostupné z: <https://www.marketscreener.com/quote/stock/OMV-PETROM-S-A-6495572/financials/>.
71. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2016. *Přehled vyhlášek k zákonu č. 458/2000 Sb. (energetický zákon)* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 04.11.2016 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/energeticka-legislativa/legislativa-cr/prehled-vyhlasek-k-zakonu-c--458-2000-sb--energeticky-zakon--221599/>.
72. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2017. *Legislativa Evropské unie v oblasti energetiky* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 31.10.2017 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/plynarenstvi-a-kapalna-paliva/legislativa-evropske-unie-v-oblasti-energetiky--232944/>.
73. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2020a. *Energetika* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/>.
74. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2020b. *Energetická legislativa: Legislativa ČR* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/energetika/energeticka-legislativa/legislativa-cr/>.
75. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. 2021. *Platná legislativa* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/>.
76. NADACE ČEZ. 2020. *Nadace ČEZ Výroční zpráva 2019* [online]. Praha: ČEZ, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.nadacecez.cz/webpublic/file/edee/ndce/o-nadaci/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-2019.pdf>.
77. NATIONAL GEOGRAPHIC. 2021. *Nonrenewable Resources* [online]. Washington: National Geographic Society [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/nonrenewable-resources/>.
78. NOVATEK GROUP. 2020. *Sustainability Report 2019* [online]. Moscow: NOVATEK Group, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.novatek.ru/common/upload/doc/NOVATEK_FULL_EN_2019.pdf.

79. OMV PETROM SA. 2020a. *OMV Petrom Group in figures* [online]. Bucharest: OMV Petrom, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.omvpetrom.com/services/downloads/00/omvpetrom.com/1522185760679/annual-report-omv-petrom-group-in-figures-2019>.
80. OMV PETROM SA. 2020b. *Sustainability Report 2019* [online]. Bucharest: OMV Petrom, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: https://www.omvpetrom.com/services/downloads/00/omvpetrom.com/1522188089176/dload_Sustainability_report_2019.
81. OMV PETROM SA. 2021. *Downstream Gas at a glance* [online]. Bucharest: OMV Petrom [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.omvpetrom.com/en/our-business/downstream-gas>.
82. ORTOVÁ, Martina, et al. 2011. *Společenská odpovědnost firem, aplikace ISO 26000 v Evropě*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-807-6.
83. PREUSSENELEKTRA. 2021. *Operating NPPs* [online]. Hannover: PreussenElektra [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.preussenelektra.de/en/our-mission/kraftwerkebetreiben.html>.
84. RAGNARSSON, Árni. 2013. *Geothermal Energy Use, Country Update for Iceland* [online]. Pisa: European Geothermal Congress, 2013 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://www.geothermal-energy.org/pdf/IGAstandard/EGC/2013/EGC2013_CUR-16.pdf.
85. RAHMAN, Shafiqur. 2011. Evaluation of Definitions: Ten Dimensions of Corporate Social Responsibility. *World Review of Business Research* [online]. **1**(1): 166-176 [cit. 2021-05-02]. ISSN 1838-3955. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Shafiqur_Rahman19/publication/265666273_Evaluation_of_Definitions_Ten_Dimensions_of_Corporate_Social_Responsibility/links/5b10e3eaaca2723d9978ddb2/Evaluation-of-Definitions-Ten-Dimensions-of-Corporate-Social-Responsibility.pdf.
86. REICHEL, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* [online]. Praha: Grada Publishing [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-80-247-3006-6. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=n4ugeANqDpEC&pg=PA7&hl=cs&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false.

87. RELATIONSHIP SCIENCE. 2020. *Fingrid Oyj* [online]. New York: Relationship Science [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://relationshipsscience.com/organization/fingrid-oyj-121689>.
88. SEKNIČKA, Pavel a Anna PUTNOVÁ. 2016. *Etika v podnikání a hodnoty trhu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5545-8.
89. SKÁCELÍK, Pavel. 2010. *Společenská odpovědnost organizací* [online]. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2010 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: https://ipodpora.odbory.info/soubory/dms/ukony/12998/6/down_2527.pdf.
90. SKUPINA ČEZ. 2020a. *Skupina ČEZ Výroční zpráva 2019* [online]. Praha: ČEZ, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/ospol/fileexport/investori/vz-2019/vyrocnizprava-2019-skupina-cez.pdf>.
91. SKUPINA ČEZ. 2020b. *Zpráva o udržitelném rozvoji Skupiny ČEZ za rok 2019* [online]. Praha: ČEZ, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/webpublic/file/edee/2020/06/zprava-o-udrzitelnem-rozvoji-2019.pdf>.
92. SKUPINA ČEZ. 2021a. *Milníky české energetiky* [online]. Praha: ČEZ, 2021 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/cs/o-cez/vzdelavani-a-vyzkum/proverejnost/energeti-ahistorie-a-soucasnost/vyznamna-data-ceske-energetiky>.
93. SKUPINA ČEZ. 2021b. *Skupina ČEZ: O Společnosti* [online]. Praha: ČEZ, 2021 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/cs/o-cez/profil-cez>.
94. SPRINKLE, Geoffrey B. a Laureen A. MAINES. 2010. The benefits and costs of corporate social responsibility. *Business Horizons* [online]. **53**(5): 445-453 [cit. 2021-05-01]. ISSN 0007-6813. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0007681310000868>.
95. STARTUS INSIGHTS. 2021. *Top 10 Energy Industry Trends & Innovations in 2021* [online]. Vienna: StartUs [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.startus-insights.com/innovators-guide/top-10-energy-industry-trends-innovations-in-2021/>.
96. VALA, Jiří. 2018. *Mezinárodní norma ISO 45001:2018 pro systémy řízení BOZP nahrazuje OHSAS 18001* [online]. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 02.07.2018 [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.bozpinfo.cz/mezinarodni-norma-iso-450012018-pro-systemy-rizeni-bozp-nahrazuje-ohsas-18001>.

97. VATTENFALL AB. 2020. *Annual and Sustainability Report 2019* [online]. Solna: Vattenfall, 2020 [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://group.vattenfall.com/siteassets/corporate/investors/annual-reports/2019/vattenfall-annual-and-sustainability-report-2019.pdf>.
98. VATTENFALL AB. 2021. *Governance structure* [online]. Solna: Vattenfall [cit. 2021-05-02]. Dostupné z: <https://group.vattenfall.com/who-we-are/corporate-governance/governance-structure>.
99. VOJTÍŠEK, Petr. 2012. *Výzkumné metody* [online]. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní, 2012 [cit. 2021-05-01]. ISBN 978-80-905109-3-7. Dostupné z: <https://docplayer.cz/629195-Vyzkumne-metody-metody-a-techniky-vyzkumu-a-jejich-aplikace-v-absolventskych-pracich-vyssich-odbornych-skol-phdr-petr-vojtisek.html>.
100. YOU MATTER. 2020. *Sustainable Development – What Is It? Definition, History, Evolution, Importance And Examples* [online]. youmatter, 26.5.2020 [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://youmatter.world/en/definition/definitions-sustainable-development-sustainability/>.
101. ZÁKONY PRO LIDI. 2021. *Sbírka zákonů ČR* [online]. Zlín: AION CS [cit. 2021-05-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha A: Seznam základních standardů rámce Global Reporting Initiative.....	111
Příloha B: Tabulka výskytů standardů GRI v CSR reportech vybraných subjektů	113
Příloha C: Tabulka výskytů sledovaných standardů ISO v publikovaných dokumentech vybraných subjektů	115
Příloha D: Kvalitativní analýza dokumentů českých energetických subjektů (Skupina ČEZ, Energetický a průmyslový holding, a.s.): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem	117
Příloha E: Kvalitativní analýza dokumentů vybraných energetických společností z jiných zemí Evropy (Energias de Portugal, S.A., E.ON SE): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem.....	124

Příloha A: Seznam základních standardů rámce Global Reporting Initiative

Soubor standardů rámce GRI je rozdělen do čtyř základních oblastí: univerzální standardy (GRI 101 – GRI 103), ekonomické standardy (GRI 201 – GRI 207), environmentální standardy (GRI 301 – GRI 308) a sociální standardy (GRI 401 – GRI 419). Obsahem této přílohy je přehled těchto třiceti sedmi základních standardů GRI, a tedy oblastí a témat společenské odpovědnosti firem, jejichž výskyt ve zprávách o CSR, resp. udržitelném rozvoji, sledovaných subjektů je jedním z předmětů této diplomové práce.

Univerzální standardy (GRI 101 – GRI 103)

- GRI 101: Zřízení
- GRI 102: Obecné prohlášení
- GRI 103: Přístup k řízení

Ekonomické standardy (GRI 201 – GRI 207)

- GRI 201: Ekonomický výkon
- GRI 202: Tržní prezentace
- GRI 203: Nepřímé ekonomické dopady
- GRI 204: Praktiky v oblasti nákupu
- GRI 205: Protikorupční politika
- GRI 206: Jednání, porušující principy volné hospodářské soutěže
- GRI 207: Daně 2019

Environmentální standardy (GRI 301 – GRI 308)

- GRI 301: Materiály
- GRI 302: Energie
- GRI 303: Voda a odpadní vody
- GRI 304: Biodiverzita
- GRI 305: Emise
- GRI 306: Odpady

- GRI 307: Soulad s legislativou v environmentální sféře
- GRI 308: Environmentální posuzování dodavatelů

Sociální standardy (GRI 401 – GRI 419)

- GRI 401: Zaměstnanost
- GRI 402: Vztahy zaměstnanců a managementu
- GRI 403: Zdraví a bezpečnost při práci
- GRI 404: Vzdělávání a výcvik
- GRI 405: Rozmanitost a rovné příležitosti
- GRI 406: Protidiskriminační politika
- GRI 407: Volnost sdružování a kolektivního vyjednávání
- GRI 408: Práce dětí
- GRI 409: Nucená a dobrovolná práce
- GRI 410: Bezpečnostní postupy
- GRI 411: Práva původních obyvatel
- GRI 412: Posuzování dodržování lidských práv
- GRI 413: Místní komunity
- GRI 414: Posuzování dodavatelů pomocí sociálních kritérií
- GRI 415: Veřejná politika
- GRI 416: Zdraví a bezpečnost zákazníků
- GRI 417: Marketing a značka
- GRI 418: Soukromí zákazníků
- GRI 419: Soulad s legislativou v socioekonomické sféře

(Global Reporting Initiative, 2020)

Příloha B: Tabulka výskytů standardů GRI v CSR reportech vybraných subjektů

Tab. B: Výskyty standardů GRI v CSR reportech vybraných subjektů (příloha B)

Standardy GRI	Fingrid Oyj	AB Kauno Energija	Alperia Group	Agder Energi AS	Enagas S.A.	KONČAR Group	Latvenergo Group	Accea Group	Fortum	Energa Group	EPH Group	EDP Group	OMV Petrom SA	NOVATEK Group	Vattenfall AB	BayWa AG	Skupina ČEZ	Energoatom	Iberdrola S.A.	E.ON SE
101	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
102	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
103	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
201	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0
202	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0
203	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0
204	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0
205	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
206	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0
207	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
301	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
302	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
303	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0
304	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0
305	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
306	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
307	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0
308	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0
401	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
402	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0
403	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
404	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
405	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
406	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0
407	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0
408	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
409	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
410	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
411	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0
412	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1
413	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0
414	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0
415	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0
416	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0
417	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1
418	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1
419	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka B, která je zároveň přílohou B této diplomové práce, obsahuje sledované výskyty jednotlivých standardů rámce GRI ve zprávách o udržitelném rozvoji, resp. o společenské odpovědnosti vybraných firem z evropského energetického sektoru. Kódování dat je následující: 0 = když se standard ve zprávě o CSR dané společnosti nevyskytuje, 1 = když se standard ve zprávě o CSR vyskytuje. Řádky tabulky jsou označeny číslem sledovaného standardu, přičemž standardy GRI 101 – GRI 103 jsou standardy univerzální, standardy GRI 201 – GRI 207 jsou standardy ekonomické, GRI 301 – GRI 308 jsou standardy environmentální a GRI 401 – GRI 419 jsou standardy sociální. V rámci snahy o vytvoření kompaktní souhrnné tabulky byly v případě některých společností využity jejich kratší názvy (AB Kauno Energija – Public Company Kaunas Energy, EPH Group – Energetický a průmyslový holding, a.s. a EDP Group – Energias de Portugal, S.A.). Data byla získána ze zpráv o společenské odpovědnosti firem, resp. udržitelném rozvoji (příp. výročních zpráv v případech, ve kterých byly pro rok 2019 nefinanční informace publikovány jako jejich součást) (AB Kauno Energija, 2020a; Acea Group, 2020; Agder Energi AS, 2020b; Alperia Group, 2020b; BayWa AG, 2020b; E.ON SE, 2020b; Enagas S.A., 2020; Energa Group, 2020b; Energias de Portugal, S.A, 2020b; Energoatom, 2020a; EPH Group, 2020b; Fingrid Oyj, 2020; Fortum, 2020b; Iberdrola, S.A., 2020b; KONČAR Group, 2020; Latvenergo Group, 2020; NOVATEK Group, 2020; OMV Petrom SA, 2020b; Skupina ČEZ, 2020b; Vattenfall AB, 2020).

Příloha C: Tabulka výskytů sledovaných standardů ISO v publikovaných dokumentech vybraných subjektů

Tab. C: Výskyty sledovaných standardů řad ISO v publikovaných dokumentech vybraných subjektů (příloha C)

	ISO 26000	ISO 14001	ISO 50001	ISO 9001	OHSAS 18001 / ISO 45001
Fingrid Oyj	0	2	0	0	0
AB Kauno Energija	0	0	0	0	0
Alperia Group	0	2	3	2	2
Agder Energi AS	0	5	0	0	0
Enagas S.A.	0	2	2	2	2
KONČAR Group	0	2	5	2	2
Latvenergo Group	1	2	2	0	1
Acea Group	0	2	2	2	2
Fortum	0	2	0	0	2
Energa Group	0	2	2	0	1
EPH Group	0	2	5	2	2
EDP Group	1	2	0	6	2
OMV Petrom SA	0	2	2	0	0
NOVATEK Group	1	5	0	0	5
Vattenfall AB	0	2	5	0	2
BayWa AG	0	0	0	4	1
Skupina ČEZ	0	2	2	5	2
Energoatom	1	2	1	2	2
Iberdrola S.A.	0	2	0	2	1
E.ON SE	0	2	2	0	2

Zdroj: vlastní zpracování

Kódování dat v tabulce:

0 = Subjekt nedeklaruje využívání dané normy.

1 = Subjekt deklaruje, že jako celek normu implementoval.

2 = Subjekt drží certifikaci v souladu s danou normou, příp. většina firem skupiny drží tuto certifikaci.

3 = Subjekt má implementaci normy v plánu.

4 = Subjekt deklaruje, že je norma implementována jen v některé firmě, příp. v některých firmách, skupiny.

5 = Certifikaci v souladu s danou normou drží jen některá firma skupiny, příp. některé firmy skupiny.

Tabulka C zobrazuje výskyty a využití jednotlivých norem řad ISO, resp. OHSAS, mezi sledovanými společnostmi. Předkládaná diplomová práce se využíváním těchto norem zabývá především v podkapitolách 4.1 a 4.2, a to pomocí kvalitativní analýzy sekundárních dat ohledně využívaných nástrojů. Pro přehlednost ale bylo využívání těchto norem a standardů mezi subjekty výběrového souboru zaznamenáno do tabulky C. Data byla získána z veřejně dostupných dokumentů sledovaných společností (např. Fingrid Oyj, 2020, s. 96; Latvenergo Group, 2020, s. 16; Acea Group, 2020, s. 38 atd.).

Příloha D: Kvalitativní analýza dokumentů českých energetických subjektů (Skupina ČEZ, Energetický a průmyslový holding, a.s.): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem

Skupina ČEZ

Ekonomická sféra CSR se v případě Skupiny ČEZ projevuje jak v obecnější rovině existencí etického kodexu, transparentností a budováním dobrého jména celé společnosti, tak v konkrétnějších rovinách budování vztahů se zákazníky a také s dodavateli a obchodními partnery. Etický kodex má dvě podoby (základní Desatero, rozšířená verze je Abeceda) a je doprovázen dokumenty Pravidla dodržování Etického kodexu a Standard etického chování ve Skupině ČEZ (Skupina ČEZ, 2020b, s. 14). Transparentnost je představována zejména online dostupností a zveřejňováním informací v různých podobách (výroční zprávy, zprávy o udržitelném rozvoji a další výkazy, informace o důležitých transakcích, o akcích a o valných hromadách, tiskové zprávy a mnoho dalších).

V oblasti vztahů se zákazníky lze jmenovat např. poskytovanou kvalitu, kterou obsahuje již výše zmíněná mise (poslání) Skupiny ČEZ (tamtéž, s. 11), a odpovědnost v prodeji (kterou reprezentují např. dodržování pravidel GDPR, aktivity společnosti ČEZ Prodej v boji proti nekalým praktikám apod.). Dále lze do této oblasti zařadit provoz zákaznické linky 24 hod denně, provoz zákaznických center, zjišťování zákaznické zkušenosti a spokojenosti (v roce 2019 tak Skupina ČEZ získala zpětnou vazbu přibližně od 67,5 tis. zákazníků), zřízený institut ombudsmana ČEZ, komunikace se zákazníky prostřednictvím sociálních sítí apod. (tamtéž, s. 58, 75-80)

V případě vztahů s dodavateli a obchodními partnery Skupina ČEZ při jejich výběru využívá důkladné prověřování dodavatelských firem i jejich aktivit, poskytuje školení dodavatelům a sbírá od nich data zpětné vazby. Vzhledem k sektoru působení a rozsahu některých zakázek je třeba také zmínit některá specifika: *„Při výběru dodavatelů nadlimitních zakázek postupuje ČEZ (...) podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. U jaderných výrobních zdrojů podléhají nároky na dodavatele legislativním a technickým požadavkům.“* Odpovědnost v podnikání se pak projevuje také tím, že: *„Ve všech zemích*

usilují společnosti Skupiny ČEZ dlouhodobě o využívání služeb lokálních nebo interních dodavatelů. Většina společností Skupiny ČEZ má 90 % dodavatelů se sídlem v Evropě (...).“ (tamtéž, s. 49-50)

Interní sociální sféru CSR tvoří v případě Skupiny ČEZ nástroje komunikace společnosti se zaměstnanci a různé formy jejich zapojování (intranet, newsletter, sociální sítě, možnost dotazovat se členů vrcholového managementu na různé otázky při online rozhovorech, firemní průzkum k získávání názorů zaměstnanců, dialog s odborovou organizací aj.), ohodnocení zaměstnanců, jejich rozvoj a vzdělávání a také rovnost příležitostí a ochrana zdraví a bezpečnost (viz certifikace dle OHSAS 18001, podkapitola 4.1.1.1.). Přístup Skupiny ČEZ k těmto otázkám naznačuje prohlášení: *„Předpokladem pro naplnění firemní vize a poslání Skupiny ČEZ je mít loajální a spokojené zaměstnance, dobré jméno na trhu práce a schopnost oslovit vhodné kandidáty s požadovanými kompetencemi – potenciální zaměstnance. Cílem je nastavit podmínky pro rovné příležitosti a větší flexibilitu zaměstnanců, které jim zajistí nejen spravedlivé finanční ohodnocení, ale také pracovní podmínky nabízející kontinuální rozvoj, možnost otevřeně komunikovat, rovnost příležitostí a genderovou vyváženost, sladění pracovního a soukromého života a širokou nabídku sociální péče prostřednictvím různých benefitů. Věnujeme se také specifickým a potřebám spojeným se zaměstnáváním osob se zdravotním postižením. Aktivně pracujeme se specifiky a potřebami zaměstnanců různých věkových skupin. Ve všech zemích, kde působíme, je pro nás samozřejmostí dodržování lidských práv.“ (Skupina ČEZ, 2020b, s. 59-60)*

Externí sociální sféra CSR představuje aktivity Skupiny ČEZ směrem k pomoci místním komunitám, podporu vzdělávání v technických oborech a také komunikaci se stakeholdery. V rámci posledního jmenovaného nástroje Skupina ČEZ v roce 2019 uspořádala tzv. Stakeholder dialog 13 skupin zainteresovaných aktérů nad 16 oblastmi témat, jehož výstupem je Matice významnosti témat pro stakeholdery, z níž vyplývá, že nejdůležitějšími oblastmi z pohledu stakeholderů jsou: životní prostředí a jeho ochrana, přístup k emisím, bezpečnost při provozu zdrojů, role zaměstnavatele a s ní spojená odpovědnost a rozvoj nové čisté energetiky (Skupina ČEZ, 2020b, s. 21-22).

V rámci podpory vzdělávání Skupina ČEZ spolupracuje s technicky zaměřenými 70 středními školami a 13 fakultami vysokých škol, kde se společnost v některých případech dokonce angažovala při tvorbě studijních oborů pro energetiku. Dále se podpora projevuje při matematických a fyzikálních soutěžích, při zpracovávání závěrečných a kvalifikačních prací, v programech Maturity Skupiny ČEZ (Distribuční, Energetická a Jaderná maturita), Šance pro technika, Letní univerzita a Motivační program Prokopa Diviše a také v programech Absolvent/Praktikant, ČEZ Potentials a ČEZ Experience. Kromě toho Skupina ČEZ pořádá v základních a středních školách besedy o oblasti energetiky, exkurze a přednášky pro pedagogy a provozuje vzdělávací portál Svět energie (tamtéž, s. 54-56)

Do oblasti podpory komunity lze také řadit aktivity dobrovolnictví zaměstnanců (v roce 2019 se zapojilo 991 zaměstnanců), aktivní setkávání s představiteli místních samospráv a dalšími aktéry, zapojování do projektů komunit, podpora a pomoc chráněným dílnám v lokalitách působení Skupiny ČEZ, výsadba stromů, kulturní akce a přednášky cestovatelů v infocentrech, dny otevřených dveří, letní autokina aj. *„Pomoc je směřována především do lokalit, kde jsou umístěny výrobní zdroje a distribuční sítě společností Skupiny ČEZ. Tyto aktivity jsou realizovány v úzké spolupráci s místními samosprávami a díky nim jsou navazovány nadstandardní vztahy důležité pro společnou podporu komunitního života.“* (tamtéž, s. 68) Důležitou roli pak hraje Nadace ČEZ, která se angažuje v podpoře ochrany životního prostředí, sportu, kultury, vzdělávání apod. v programech s názvy Podpora regionů, Oranžové hřiště, Stromy, Oranžové kolo apod. a prostřednictvím charitativní mobilní aplikace pro veřejnost s názvem EPP – Pomáhej pohybem. Zaměstnanci měli kromě zmíněného dobrovolnictví v rámci firemní filantropie možnost zapojit se také do akcí darování krve, do zaměstnanecké sbírky Plníme přání, myslíme na druhé, do charitativní sbírky oděvů a obuvi Průvan v šatníku apod. (tamtéž, s. 65-69, 72-73)

Environmentální oblast společenské odpovědnosti pokrývala v případě Skupiny ČEZ svým obsahem ve zprávě o udržitelném rozvoji největší podíl ze všech možných témat dle rámce GRI. Skupina ČEZ se v této sféře CSR věnuje ekologizaci svých existujících provozů, ochraně různých složek a prvků životního prostředí a dalším aktivitám (např. výše zmíněný program Nadace ČEZ s názvem Stromy, finanční podpora některých drobnějších ekologických programů v komunitách aj.) (Nadace ČEZ, 2020, s. 12). Důležitou podoblastí jsou projekty tzv. nové energetiky, která: *„(...) kombinuje ekologický přístup s požadavky vyhovět individuálním potřebám jednotlivých zákazníků. (...) Postupně například zavádí*

vyšší výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů přímo v místech spotřeby (...), omezuje plýtvání energiemi a naopak prosazuje jejich efektivní využívání.“ V rámci tohoto přístupu Skupina ČEZ rozvíjí své výrobní portfolio v oblasti obnovitelných zdrojů energie, provozuje větrné, vodní a fotovoltaické elektrárny v různých lokalitách, pečlivě sleduje emise CO₂ v poměru k vyprodukovanému množství elektřiny a také se podílí na rozvoji elektromobility rozšiřováním soustavy dobíjecích stanic. (Skupina ČEZ, 2020b, s. 82-84)

Ekologizace ve Skupině ČEZ probíhá již od roku 1992, kdy společnost zahájila první etapu modernizace a odsiřování svých uhelných elektráren. Do roku 2017 bylo do těchto postupů investováno přes 210 miliard Kč a pro plnění limitů, stanovených na úrovni Evropské unie, se s investicemi v řádu dalších desítek miliard Kč počítá. Již nyní ale společnost tvrdí, že: „Emise oxidu siřičitého klesly oproti roku 1989 dosud o 98 %, prachu o 99 % a emise oxidu dusíku o 87 %.“ (tamtéž, s. 2) Některé uhelné elektrárny budou v nejbližších letech dokonce odstavovány a postupnou modernizací prochází také teplárny a plynové kotelny. Skupina ČEZ navíc aktivně rekultivuje krajinu a provádí další opatření ke snižování negativních dopadů svých činností. V blízkosti svých lokalit provozuje měřicí stanice ke sledování emisí v ovzduší a výsledky měření zveřejňuje na svých internetových stránkách a na některých místech jsou umístěny stanice nezávislé laboratoře, které data předávají místním samosprávám. Skupina ČEZ také deklaruje, že 55 % její produkce elektrické energie v roce 2019 vyrobily bezemisní zdroje (Skupina ČEZ, 2020a, s. 142-144, Skupina ČEZ, 2020b, s. 34-35). Skupina ČEZ se dále zabývá ochranou vody, zejména recyklací povrchových vod, které využívají jednotlivé provozy pro chlazení páry, a ochranou dalších prvků životního prostředí, jakými jsou flóra a fauna v dotčených lokalitách, v některých případech ve spolupráci s odbornými organizacemi (např. Česká společnost ornitologická) (Skupina ČEZ, 2020a, s. 144-145).

Energetický a průmyslový holding, a.s.

Ekonomické sfěře CSR se EPH Group dle zjištěných standardů GRI věnuje ve dvou oblastech, a to v ekonomické výkonnosti a v protikorupčních postupech (EPH Group, 2020b, s. 253). Své ekonomické ukazatele a mnoho dalších informací navíc EPH Group zveřejňuje ve výročních a tiskových zprávách a dalších dokumentech, publikovaných na internetových stránkách skupiny. Svůj vztah k zákazníkům EPH Group zmiňuje již ve své, výše uvedené, misi, která reflektuje uvědomění důležitosti energetiky pro životy zákazníků (včetně dalších podniků). Společnost navíc již např. v úvodním slově předsedy představenstva ve zprávě o udržitelnosti za rok 2019 zdůrazňuje aspekt cenové dostupnosti svých produktů a služeb pro zákazníky (Křetínský in EPH Group, 2020b, s. 6). Skupina deklaruje také poskytování vysoce kvalitních a spolehlivých dodávek elektřiny, plynu a tepla, dále poskytování co nejlepších služeb svým zákazníkům a využívání co nejpřístupnějších nástrojů komunikace s nimi (např. zákaznické linky apod.): *„As we place high importance on providing the best service possible, we have clear and accessible communication channels in place for our customers.“* Společnosti skupiny se řídí platnou legislativou zemí, kde působí, a tak např. na Slovensku tyto firmy poskytují příznivější ceny znevýhodněným a ohroženým skupinám zákazníků. Dalším příkladem z oblasti nástrojů komunikace se zákazníky je jejich vzdělávání v energetické efektivnosti prostřednictvím edukačního programu na internetových stránkách jedné ze společností EPH Group s názvem SSE Holding (EPH Group, 2020b, s. 207-208, 210).

V případě vztahů s dodavateli EPH Group využívá také nástroje, které lze řadit do společenské odpovědnosti. Skupina má na své dodavatele stanovené požadavky na transparentnost a férovost a také požadavky z environmentální a sociální oblasti. Skupina pak v komunikaci s touto skupinou stakeholderů využívá kromě internetových stránek nástroje, které nazývá technický brífink a informativní trénink. Skupina deklaruje svůj standardizovaný přístup k této skupině stakeholderů, zajišťující mimo jiné transparentnost a korektnost těchto vztahů: *„Thanks to the standardised and unified approach towards suppliers across EPH, EPH Group Procurement activities are transparent, fair and correct and EPH is viewed as a stable and reliable partner for our suppliers.“* (tamtéž, s. 103, 187)

Interní sociální sféru CSR, tedy přístup skupiny k zaměstnancům, lze v případě EPH Group identifikovat opět např. již v Etickém kodexu skupiny, v němž jsou mimo jiné obsaženy závazky rovných příležitostí a zabraňování diskriminace a vytváření zdravých a bezpečných podmínek: „*Guaranteeing equal opportunities and avoiding all forms of discrimination towards existing or potential employees.*“ a „*Creating healthy and safe working conditions for its employees.*“ (tamtéž, s. 186) Skupina ve svých činnostech respektuje lidská práva, usiluje o vytváření zaměstnanecky přátelského prostředí a udržuje dobré vztahy také s odborovými organizacemi (díky pravidelným diskusím nad pracovními a sociálními tématy, včetně platových podmínek). Skupina se aktivně zabývá vzděláváním a rozvojem zaměstnanců, poskytuje jim hodnocení jejich výkonu a usiluje o jejich vyváženou věkovou skladbu (EPH Group, 2020b, s. 194, 201-202).

V **externí sociální oblasti** EPH Group např. deklaruje podporu a rozvíjení místních komunit: „*We play an active role in supporting and developing our local communities through social initiatives.*“ (EPH Group, 2020b, s. 194) Podpora je poskytována zejména nadací EPH Foundation a podporované projekty pokrývají široké spektrum oblastí od podpory místních samospráv až po rozvoj vzdělávání. Nadace podporuje veřejně prospěšné programy v šesti oblastech, kterými jsou vzdělávání a inovace, zdraví a sport, životní prostředí, regionální rozvoj, kultura a znevýhodněné skupiny. Programy, které jsou v rámci EPH Foundation realizovány, jsou např. Municipality, Naturally, In my area, Energy that helps, Remember aj. Ze sféry podpory vzdělávání skupina jmenuje jako příklady vzdělávací aktivity společnosti SSE Holding, kterými jsou: studentská soutěž, které se ročně zúčastňuje na sto škol, zpracování výukových materiálů o energetické efektivnosti včetně seriálu vzdělávacích videí, dostupných na platformě YouTube apod. (tamtéž, s. 211-217)

Také EPH Group uvádí ve své zprávě o udržitelnosti svou analýzu stakeholderů. Vztahy s těmito zainteresovanými aktéry se skupina zabývá jak na lokální úrovni svých dílčích společností, tak také na centrální úrovni celé EPH Group, a využívá k tomu různé komunikační nástroje. Oproti Skupině ČEZ se ale EPH rozhodla pro zpracování zprávy o udržitelnosti za rok 2019 neorganizovat jednání se stakeholdery a raději využila jiné dodatečné zdroje dat: „*In these challenging times (...), EPH decided not to overburden its stakeholders with robust stakeholder dialogue and to consider also additional resources*

instead. Therefore, in the process of stakeholder engagement, the Group also considered industry standards and sector trends. EPH continues to monitor the Sustainability reports of its competitors to assure the same high-level performance and constant improvement of its own reporting.“ (tamtéž, s. 102)

Environmentální sféra CSR je také pro EPH Group důležitým tématem a její projevy lze sledovat v aktivitách skupiny v mnoha podobách. EPH Group v celkovém pohledu na environmentální sféru deklaruje, že rozumí důležitosti řízení environmentálních rizik a v odpovědném zacházení se zdroji shledává jediný způsob svého dlouhodobého fungování: *„EPH understands the high importance of managing environmental risks, considering that handling our resources responsibly and efficiently is the only way to set the basis for our long-term operations.“* (EPH Group, 2020b, s. 112) Velkým tématem je proměna systému energetiky (realizovanou také Skupinou ČEZ) vedle které EPH Group realizuje další environmentálně odpovědné aktivity, mezi které patří ochrana vody (kde v roce 2019 došlo k lehkému nárůstu spotřeby pitné vody a naopak k poklesu spotřeby technologické a chladicí vody díky poklesu produkce v elektrárně Vojany), dále využívání elektronické komunikace k předávání dokumentů, využívání telefonních hovorů a videokonferencí místo osobních setkání, která jsou např. při vyjednáváních s dodavateli využívána až v jeho posledních fázích aj. (tamtéž, s. 82, 188)

V oblasti transformace sektoru energetiky EPH Group aktivně pracuje na snižování svých emisí např. odstavováním environmentálně náročných zařízení, snižováním jejich emisí nebo jejich úplným převáděním k plně obnovitelným zdrojům (tamtéž, s. 8). V roce 2019 tak 69 % ukazatele EBITDA, který představuje podnikovou provozní výkonnost, tvořily aktivity s minimálními emisemi, a to na úrovni 3 % celkových emisí CO₂ celé skupiny. Za posledních 5 let pak EPH Group investovala přes 1 miliardu eur do bezemisních nebo nízkoemisních elektráren (EPH Group, 2020c, s. 5, 10).

Příloha E: Kvalitativní analýza dokumentů vybraných energetických společností z jiných zemí Evropy (Energias de Portugal, S.A., E.ON SE): Využívané nástroje jednotlivých oblastí společenské odpovědnosti firem

Energias de Portugal, S.A.

Ekonomická sféra CSR lze v případě EDP Group identifikovat v transparentnosti jejích operací a vlastnické struktury. EDP Group zveřejňuje své informace ve svých výročních zprávách, zprávách o udržitelnosti, v samostatných zprávách o různých složkách společenské odpovědnosti, v různých analýzách, v prezentacích, v informacích pro investory a v dalších typech dokumentů, které jsou dostupné na oficiálních internetových stránkách společnosti (Energias de Portugal, S.A., 2018). Společnost má zpracovaný Etický kodex, který v roce 2019 začal procházet revizí a který je dále rozpracován do specifických kodexů, např. pro obchodní záležitosti, pro protikorupční politiku apod. Pro všechny zaměstnance je pak povinný např. konkurenční manuál „*Establishment of the EDP Group's Competition Manual, which is mandatory for employees, which contains the rules of conduct that they must follow within the scope of the PEC, in order to promote strict compliance with the Competition legislation.*“ (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 125-126)

Vztah k zákazníkům má EDP Group definovaný již tím, že jsou jednou ze čtyř oblastí definovaných závazků, jak již bylo uvedeno výše, a společnost deklaruje jednoduché a čisté způsoby komunikace s nimi, předvídání jejich potřeb a snahu vcítit se do nich při všech přijímaných rozhodnutích (tamtéž, s. 21). Zákazníci mají možnost podávat své stížnosti a v Portugalsku se mohou obracet na zákaznického ombudsmana. Společnost se aktivně zabývá také ohroženými skupinami zákazníků, prioritními zákazníky (bezpečnostní, zdravotnické a jiné složky) apod. EDP Group si uvědomuje důležitost spolehlivých dodávek energií (především elektřiny) a s nimi spojených investic pro umožnění rozvoje a v některých případech dokonce k vykročení ze začarovaného kruhu bída: „*Energy and, in particular, electricity play a crucial role in economic and social development. As such, investment in solutions that enable access to energy for the peoples of countries that do not have sufficient electrical network infrastructure is a necessary condition to promote their development and break the cycle of poverty and inequality.*“ (tamtéž, s. 114-116)

Společnost sleduje vývoj spokojenosti svých zákazníků, jak v celopodnikovém pohledu, tak také na úrovni jednotlivých zemí, kde působí. Ve Španělsku byla společnost Energias de Portugal v roce 2019 (a také ve dvou předchozích letech) oceněna asociací AEERC za nejlepší osobní služby a v Brazílii obdržela cenu Smart Customer 2019 a časopisem Consumidor Moderno byla označena již podruhé za společnost s největším respektem k zákazníkům z oblasti energetiky. Zákazníkům jsou k dispozici různé komunikační nástroje včetně moderních komunikačních technologií, aby byla schopná odpovídat na diferencované potřeby zákazníků. V některých zemích tak byl např. do provozu uveden chatovací robot (tamtéž, s. 111).

V **interní sociální sféře CSR**, tedy zejména ve vztahu k vlastním zaměstnancům, k nimž mimo jiné EDP Group směřuje jeden ze svých základních závazků, deklaruje např. aktivní přístup k otázce work-life balance, v rámci které dokonce společnost v Portugalsku získala certifikaci Excellence efr. Vzdělávání zaměstnanců je mimo jiné chápáno jako podmínka rozvoje a transformace k digitalizaci a kurzy jsou zaměstnancům od roku 2019 poskytovány mimo jiné formou e-learningových programů. EDP Group dále zakládá tzv. virtuální komunity zaměstnanců, které umožňují v prostředí Microsoft Teams spolupráci napříč různými společnostmi skupiny apod. Skupina se také zaměřuje na posilování etických principů, k čemuž mimo jiné v roce 2019 zorganizovala čtyři konference s externími experty s názvem Ethic Talks, kterých se mohli zúčastnit všichni portugalští zaměstnanci skupiny. Kromě dalších programů a iniciativ, jichž se zaměstnanci společnosti v roce 2019 zúčastnili, proběhla v EDP Group v daném roce také analýza kompetencí z pohledu zaměstnanců (zúčastnilo se jich 9 455), na jejímž základě byly následně vypracovány zaměstnanecké individuální plány rozvoje (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 90-92, 119, 127, 153).

Zaměstnancům je ve všech geografických oblastech poskytována také škála benefitů odpovídající jejich potřebám, např. doplňkové služby zdravotní péče, penzijní plány, životní a úrazová přípojištění apod. Jednotlivé společnosti skupiny pak navíc nabízí některé zvláštní benefity, a to podle místních možností a specifik a dalších dostupných programů. Skupina také roce 2019 aktivně vyjednávala s odborovými organizacemi v různých státech svého působení, např. o růstu platů v Portugalsku (tamtéž, s. 156-157).

Externí sociální sféra CSR se v EDP Group projevuje podporou různých veřejně prospěšných projektů a zapojením stakeholderů. V oblasti řízení vztahů se stakeholdery má EDP Group nastavenou svou politiku, metodologii a příslušné nástroje a v letech 2017 až 2019 dosáhla skupina nejvyššího skóre dle kritéria zapojení stakeholderů v rámci Dow Jones Sustainability Index. Politika zapojení stakeholderů je rozdělena do čtyř oblastí, kterými jsou porozumění, komunikace, důvěra a spolupráce. Skupina deklaruje, že analyzuje očekávání a zájmy zainteresovaných aktérů, že zajišťuje obousměrný dialog, založený na transparentnosti a respektu, že se stakeholdery buduje strategická partnerství apod. (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 46)

V oblasti podpory místních komunit a organizací EDP Group pomáhá finančními i nefinančními způsoby a realizuje svou politiku sociálního investování se čtyřmi hlavními cíli. Těmi jsou sociální začleňování, zajišťování přístupu ke kultuře a umění a ochrana kulturního dědictví, ochrana přírodního dědictví a biodiverzity a podpora energetické efektivnosti, obnovitelných zdrojů energií a dekarbonizace. V roce 2019 EDP Group dobrovolně investovala do komunit 26 milionů eur, přičemž podpořila projekty 2 490 subjektů. 81,7 % tvořily peněžní dary dobročinným organizacím, 15,9 % věcné dary a 2,4 % tvořila hodnota pracovního času zaměstnanců v dobrovolnických aktivitách, kterých se v roce 2019 zúčastnilo 24 % zaměstnanců. Skupina provozuje svou nadaci EDP Foundation, která např. podporuje programy vzdělávání o environmentálních tématech, projekty různých organizací z oblasti umění, rekonstrukce zdravotnických zařízení, darování zdravotnického vybavení aj. V některých oblastech EDP Group provozuje také své iniciativy dárcovství krve, a tak např. EDP Blood Donor Association sdružuje v Portugalsku přibližně 3 500 dárců (tamtéž, s. 119, 165-166, 169-170).

Aktivní je EDP Group také v dobročinnosti v afrických zemích s nízkou úrovní elektrifikace v rámci myšlenky, že pro rozvoj zaměstnanosti a udržitelného růstu je třeba čistá, dostupná a spolehlivá energie: „*Access to clean, affordable and reliable energy is vital to boosting employment and sustainable growth.*“ V rámci těchto aktivit EDP Group realizuje dva druhy aktivit, a to investice kapitálu do rozvíjejících se společností v oblasti energetiky a dary dobročinným organizacím pro podporu vzdělávání, zdraví, zemědělství apod. (tamtéž, s. 118)

Environmentální sféra CSR je v případě EDP Group zmíněna v samotném úvodu zprávy o udržitelnosti za rok 2019, kde skupina reflektuje přeměnu systému energetiky, které se věnují i jiné společnosti: „*We are a force driven by innovation toward a greener, more electric, and more sustainable future. It's no longer a secret that we think of the wind, water, and sun as our greatest allies in our search for ever cleaner energy that reaches everyone in a fairer and more inclusive way. (...) We are spearheading the energy transition and assuming the responsibility to challenge the world to join us.*“ (Energias de Portugal, S.A., 2020b, s. 3) EDP Group má stanovenou svou environmentální politiku, klimatickou strategii o pěti pilířích a specifikované konkrétní cíle v rámci dekarbonizace s různými časovými horizonty. Skupina se zaměřuje na nové energetické služby (např. elektromobilitu), rozšiřuje své obnovitelné zdroje a pracuje na zvyšování energetické efektivity. Kromě toho skupina přijímá další environmentálně odpovědná opatření, jako např. pořízování firemních vozidel v podobě elektromobilů a plug-in hybridů (v roce 2019 tvořily tyto vozy 9 % vozového parku EDP Group), zpracovávání studií o environmentálních dopadech svých činností apod. Tyto aktivity EDP Group zastřešuje svým závazkem k ochraně životního prostředí a biodiverzity. Skupina deklaruje, že 54,6 % příjmů společnosti v roce 2019 tvořily environmentálně udržitelné nebo tzv. zelené příjmy (tamtéž, s. 98, 101-103, 107, 232).

E.ON SE

Ekonomická oblast CSR je ve společnosti E.ON SE opět představována např. transparentností. Různé typy dokumentů (finanční zprávy, prezentace, informace pro investory, zprávy o udržitelnosti aj.) jsou zveřejňovány na internetových stránkách skupiny tak, aby byly veřejně a dlouhodobě přístupné. Podobně jsou na internetových stránkách zveřejněny profily čelních představitelů skupiny včetně jejich dalších funkcí ve společnostech skupiny apod. (E.ON SE, 2021) Ve vztahu k zákazníkům skupina deklaruje taková opatření, aby byly zákazníkům zajištěny spolehlivé dodávky energií a aby i v budoucnosti mohla být energie dodávána za rozumné ceny. Skupina také chápe nutnost naslouchání zákaznickým potřebám a navrhování inovativních a udržitelných řešení: „(...) *we know it's crucial to listen carefully to each customer's needs, design an innovative, sustainable energy solution that meets them, and provide a consistently superior customer experience.*“ Zákazníci jsou pro společnost středem všeho s tím, že E.ON SE se zavazuje být vedena svými zákazníky. Skupina pečlivě sleduje a vyhodnocuje pomocí standardizovaných nástrojů zkušenosti svých zákazníků, k čemuž má sestavené specializované týmy na úrovni jednotlivých států, v nichž působí, a také za využití standardizovaných nástrojů měří zákaznickou loajalitu (E.ON SE, 2020b, s. 21, 68).

Společnost má svůj Etický kodex, který pokrývá všechny oblasti činnosti společnosti, např. dodržování lidských práv, etiku ve vztazích s obchodními partnery, protikorupční postupy, férovost konkurence apod., a každý zaměstnanec je povinen jednat v souladu s ním. S dodržováním zákonů a firemních politik, které E.ON SE aktivně sleduje, spojuje společnost udržování důvěry stakeholderů a podnikové reputace. Společnost E.ON SE je od roku 2017 společně s dalšími více než 400 společnostmi (např. BMW, Allianz, Siemens aj.) členem neziskové asociace German Institute for Compliance, jejíž misí je stanovovat standardy dodržování předpisů a formovat dobrou praxi v řízení firem v Německu (tamtéž, s. 89-91).

Potenciální dodavatelé jsou pečlivě prověřováni (např. pomocí analýzy mediálních zpráv) tak, aby bylo zajištěno, že nejsou spojováni s korupcí nebo financováním terorismu, nefigurují na sankčních seznamech apod. V oblasti dodavatelských vztahů při obstarávání jaderného paliva pro elektrárny společnosti PreussenElektra jsou dodržovány vysoké

standards díky Dodavatelskému etickému kodexu, který je součástí dodavatelských smluv, a tito dodavatelé jsou velice pečlivě prověřováni, a to i v průběhu dlouhodobých vztahů: „*We purchase uranium exclusively from established suppliers with proven experience. In addition, we conduct reviews and on-site audits of new long-term suppliers and of current suppliers if there's a reasonable suspicion of misconduct.*“ (tamtéž, s. 91, 95)

Přístup skupiny E.ON SE k vlastním zaměstnancům, tedy **interní sociální sféru CSR**, lze charakterizovat pomocí podnikového tvrzení, podle něhož jsou zaměstnanci firmou považováni za nejdůležitější aktivum: „*Our employees are our most important asset. That's why health and safety have long been embedded in our policies and processes. We work constantly to ensure our employees' safety and to improve their health.*“ Společnost se tak stará o bezpečnost a ochranu zdraví svých zaměstnanců, má zpracované politiky a postupy prevence krizových situací a odpovědného řízení v případě jejich výskytu i přes přijatá preventivní opatření apod. (E.ON SE, 2020b, s. 39) Oblast zdraví a bezpečnosti je označována za základní podnikovou hodnotu a téměř všechny součásti skupiny drží certifikaci managementu ochrany zdraví a bezpečnosti při práci dle mezinárodních standardů. V roce 2019 byly pro zaměstnance a zástupce obchodních partnerů zorganizovány čtyři akce zaměřené na ochranu zdraví a bezpečnosti, které měly za cíl zvýšit obecné povědomí o těchto otázkách. Kromě toho byly na těchto akcích komunikovány příklady dobré praxe, standardy a politiky v této oblasti (tamtéž, s. 54-55, 95).

Skupina E.ON SE se aktivně také zabývá dodržováním lidských práv, a to ve všech oblastech svého podnikání, včetně dodavatelského řetězce. V tom E.ON SE kromě dodržování lidských práv sleduje plnění minimálních standardů společenské odpovědnosti obecně. Skupina navíc deklaruje, že 95 % služeb a zboží obstarává ze zemí OECD, které tyto a další principy CSR sdílejí. Skupina E.ON SE se v roce 2019 dobrovolně zúčastnila výzkumu ohledně dodržování lidských práv, realizovaného německou vládou v rámci German National Action Plan on Business and Human Rights, a skupina sama také provedla vlastní šetření v této oblasti, a to ve vztahu k oblasti nákupu. Na základě výstupů tohoto šetření byla přijata opatření ke zlepšení oblasti dodržování lidských práv v podobě aktualizované politiky této problematiky (tamtéž, s. 92-93, 95).

Externí sociální sféra CSR zahrnuje aktivity skupiny E.ON SE v oblasti dobrovolných aktivit zaměstnanců a firemní filantropie. V roce 2019 odpracovalo 1 974 zaměstnanců celé skupiny 8 745 hodin dobrovolné práce. Skupina se na dobročinných aktivitách neziskových organizací účastní ve všech zemích, ve kterých působí, a to od roku 2009. V oblasti investic do lokálních komunit skupina za rok 2019 deklaruje vynaložení 5,8 milionů eur. Společně s tzv. strategickými investicemi komunit skupina vynaložila téměř 6 milionů eur. Investice do místních komunit byly realizovány v oblastech: umění a kultura, společnost, vzdělávání, sport a životní prostředí a udržitelnost. Strategické investice do komunit, které E.ON SE označuje za dlouhodobější, pak skupina v roce 2019 směřovala do tří oblastí, kterými jsou: ochrana klimatu, budoucí generace a přístup k energii. V porovnání s předchozími roky jde v celkovém součtu o pokles investic i pokles počtu odpracovaných dobrovolnických hodin. V roce 2018 totiž skupina investovala do lokálních komunit 8 milionů eur a zaměstnanci odpracovali 11 807 dobrovolnických hodin a v roce 2017 skupina investovala dokonce 10,3 milionů eur a zaměstnanci odpracovali 10 910 dobrovolnických hodin. Pokles investic mezi roky 2018 a 2019 E.ON SE vysvětluje provedenými rozpočtovými škrty ve všech regionech svého působení (E.ON SE, 2020b, s. 97, 114). Při tomto meziročním srovnání je navíc nutné připomenout výše zmíněnou reorganizaci podnikatelských aktivit a transformaci skupiny, spojenou s akvizicí společnosti innogy SE a přenecháním vlastnického podílu společnosti RWE, které mohly tato čísla výrazně ovlivnit.

V oblasti dialogu se stakeholdery společnost E.ON SE využívá svou politiku komunikace a vyhledává příležitosti k dialogu jednotlivými skupinami zainteresovaných aktérů. Zástupci skupiny se účastní různých forem politických debat, mezi kterými skupina zmiňuje rozhovory v médiích, lobbying v mezích národní a evropské legislativy apod. Společnosti skupiny na regionální úrovni organizují diskusní fóra a jiné události pro své zákazníky, veřejnost a další stakeholdery. V roce 2019 tak mimo jiné proběhly dvě vzdělávací, informační a diskusní události: Energy Day, který byl určený široké veřejnosti, a Climathon, který byl zaměřený na inovativní přístupy k ochraně klimatu a byli na něj zváni konkrétní středoškolští studenti. Kromě toho společnost s veřejností komunikuje prostřednictvím sociálních sítí, např. Facebook, Instagram, YouTube aj. (tamtéž, s. 80-83)

Environmentální sféru CSR v případě společnosti E.ON SE tvoří podobně, jako u předchozích studovaných společností, celkové směřování k nízkouhlíkové energetice a také environmentálně odpovědné nástroje a postupy menšího rozsahu ve společnostech skupiny. Mezi tyto postupy patří např. snižování spotřeby papíru díky ukládání dokumentů v digitální podobě za využívání elektronických podpisů a využívání co nejšetrnějších způsobů tisku tam, kde nelze tištěnou podobu nahradit. Společnost deklaruje, že v roce 2019 ušetřila díky těmto nástrojům 75 000 stran papíru. Skupina se také díky převzetí společnosti innogy SE stala evropskou jedničkou v poskytování služeb z oblasti elektromobility, mimo jiné proto, že k roku 2019 vlastnila 36 000 nabíjecích stanic ve 25 zemích světa. V rámci rozvoje elektromobility skupina spolupracuje také např. se společnostmi ALD Automotive a Nissan Europe apod. Skupina navíc v roce 2019 spustila v Německu program E.ON Drive ElectricFleet, určený firmám, v rámci kterého poskytuje komplexní řešení elektromobility pro firemní vozové parky (E.ON SE, 2020b, s. 31, 34, 95).

V oblasti proměny energetiky skupina E.ON SE deklaruje využívání chytrých nástrojů ke snižování emisí uhlíku: „*Our smart solutions enable people to use energy more efficiently and emit less carbon. Together with our customers, we can create a greener and more sustainable energy world.*“ Skupina svůj koncept udržitelných řešení člení do tří oblastí: energeticky efektivnější firmy (pomocí elektromobility, inovativních energetických řešení a kogeneračních jednotek pro současnou výrobu elektřiny a využití vyprodukovaného tepla pro vytápění), zelenější a chytřejší města a nízkouhlíkové domácnosti (díky chytrým termostatům, solárním panelům a příslušným bateriovým systémům a tzv. zelené energii) (tamtéž, s. 9).